SKRIFTER AV ALBERT ENGSTRÖM

EN BOK

AV

ALBERT ENGSTRÖM

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1939

Förord till den elektroniska utgåvan

Digitaliserad efter *Skrifter av Albert Engström. [Del 2]*. Originalupplagan utkom 1905.

FÖRETAL.

Det är icke alls så svårt att skriva böcker som läsaren föreställer sig. Den här boken är tillkommen utan att jag märkt det själv. Jag skrev ibland om kvällarna, lekte fram gamla minnen och lögnhistorier utan tanke på att förena dem till en volym, och en vacker dag låg volymen där.

Jag skulle vilja råda de andra författarna att gå till väga på samma sätt. Romanens tid är förbi. Ingen människa orkar dra igenom en roman, helt enkelt därför att författaren har hunnit tråka ut sig själv på den. Ni skulle höra och se med vilken tillfredsställelse han sätter den sista punkten och slänger pennan i väggen: — Det är då väl, att man äntligen får slut på eländet!

Detsamma säger läsaren, fast det väl inte varit författarens avsikt att åstadkomma den effekten.

Men alla dessa småbitar har jag lekt fram och aldrig haft tråkigt då jag skrev dem. Somliga äro bra och somliga mindre bra. Kritiken utövar jag helst själv, ty jag är mycket mera kritiskt anlagd än någon yrkeskritiker någonsin kan vara.Därför tillåter jag ingen komma med underskattande omdömen och inte med överskattande heller. Historierna äro precis sådana jag vill att de skola vara: Prov på vad jag kunde prestera i berättarkonst just den kväll jag skrev historien det är fråga om.

Jag tycker för övrigt att det är trevligare att skriva än att rita vrångbilder. Därför vill jag inte ha några illustrationer i den här boken. Det som behöver illustreras är oklart uttryckt, och en teckning, som icke förstås utan text, är det också fel med.

Jag har kallat den En bok, därför att det är en bok.

Läsaren kan ju själv ge den namn efter sin smak: Från skären, Dikt och Verklighet, Ytterst i havsbandet, Bland trutar och tärnor, Rospiggar och Rospigor, Där vågorna gå vita, med ett ord, vad han behagar.

Min avsikt med boken är att tala om för vem som vill höra på, att livet på havet och i skogen och på fjällen gör människan så förnäm i hjärnan och hjärtat, att hon får avsky och ringaktning för en sjuk litteratur, för detta snaskiga rotande i unkna själar, som gamla och lillgamla diktare nu hålla på med.

Albert Engström.

EN SOMMARGÄST.

Med hela storseglet ute för en morsk ostlig bris länsade jag förbi Herräng och ut på Galtfjärden. Men där visade vinden tecken till att vilja dö ut, varför jag vände i tid, lade mig för babords halsar och stävade in mot land mellan de lövklädda holmarna och de talrika grunden, där det bröt svagt i den började dyningen. I en skogsbacke lyste ett rött tegeltak. En rutten brygga utvisade båthamnen. Mitt järnplåtsdäck brände hett i solen och jag längtade efter att få börja skära i min proviantrenstek, varför jag styrde ned mot bryggan, virade seglet om masten, gjorde fast akterändan om en påle och höjde slidkniveri för att hugga in på maten.

Då ljödo steg i skogen och en besynnerlig figur visade sig vid bryggan. Han var iförd filttofflor, ofantligt vida grå pantalonger, svart frack, sportskjorta med fladdrande röd sidenhalsduk samt storm, och rökte ur en lång, tofsprydd sjöskumspipa.

Han upptäckte mig, antog en komiskt högdragen min, letade fram en monokel ur byxfickan,klämde fast den med en guttaperkagrimas och började fixera mig närmare.

—- Nä, flyg nu förbi fan! Å dä du? Vaffaen nu då, känner du inte igen mej?! Jag trodde, att det var någon av urinvånarna, och det var därför jag spottade opp mej — känner du inte igen Lundgren, Lundgren vid Operan?

Antagligen hade jag väl någon gång träffat Lundgren, och förvred i min tur ansiktet till det glada igenkännandets grin. Jag klev upp på bryggan och föll i Lundgrens famn.

— Kommer du inte ihåg den där kvällen på Rydberg för, låt mej si 7, nej 8 år sen, när Jöns hade festen för Pelle — bara champêtre och du höll tal och skällde ned teatern — va? Jo visst — visst som fan — och nu ligger jag på sommarnöje här fstårru — i dessa fri-idens nejder — ja, jag vet ju, att du bor därborta i Grisslehamn, men du har ju vitesförbud, och jag har varit rädd för att få sitta av min tia — hi hi — men du är väl inte så svår söm du låter!

— Jo, absolut.

— Till och med mot bekanta?

— Absolut.

— Bravo! Skämtare in i döden, ha ha! Men nu stannar du här och tar en grogg och — en, sa jag? — ett dussin groggar, förty natten är lång — Ludde är här, Ludde vid Vasan, visst fan känner du Ludde, gammal härjare och allting, han är lite härsken i dag, förty vi sutto uppe något i går kväll, och Ludde kan inte äta dagen efter, utan har spritångest och ligger till sängs, jag väcker honomibland, och då tittar han på en rädisa och darrar i en konix åt sig eller två, på middan väckte jag honom, vi hade färsk strömming och död ko och schmiergansbord med kallt fläsk, och karlen led dödsskuggans kval när han såg den goda maten och inte kunde svälja annat än två supar, och så satt han och höll en liten bit kallt fläsk mellan kartnaglarna och åt med framtänderna som i ungdomens vår — flugan vinkar hårdnackat, om han inte lägger om rodret — hallå, hallååå Ludde!!! Come along ju knov! Han hör inte, han har sina darrningar, fin pojke, synd på begåvning, men han har varit med, han har varit med när knivarna gick och hör sen, men lägg nu skutan på svaj och slå dig ned här över natten, öl och brännvin och konjak och punsch och whisky, så du hör va ja viskar! Har du inte tid!!! Nä, hör nu, försök inte med en gammal man — nä, hörru ja lissnar, va ä dä för ett förbannat sätt mot en gammal vän, som kommer emot dej mä hela sin varma konstnärssjäl — arbete!! arbete på sommaren, ä du dårhusmässig — hör nu säj mej, har du blivit religiös

eller är du inte frisk — jaja, jag undrade genast då jag fick se dig, varför du såg så allvarlig ut, säj mej, går alla sommargästerna i Grisslehamn klädda på det där viset som du? Ska va något lantligt, kan jag förstå! Lider inte din prestige av det, tjäriga byxor och vadmalsrock och en hatt som fyfan! Och varför seglar du själv? Varför har du ingen av landets oförfalskade barn som sköter roder och skot? Dumt, absolut ursinne! Tror du, att någon kan få aktning för dig på detviset? Ingalunda, min vän! Sir du, min emaljerade broder, vill man åtnjuta folkets aktning fjärran ute på bondvischan, är första villkoret att man ingenting gör, och det andra att man plockar på sig resterna av vinterns elegans och nöter ut dem, det blir både billigt och prydligt! Se på mej till exempel! Jag såg nog att du tittade litet lömskt på mig med samma du fick se mig, trodde att jag var galen eller dylikt, men du misstar dig, du far vill, min bror! En frack till exempel anse bönderna vara höjden av elegans, de ha sett någon baron gå till skrift i frack, eller ha hört talas om någon amerikasläkting som brudgum i frack — frack är det enda plagg, som verkligen duger på landet, tro mig, du kommer att lägga bort din folkliga skrud. Den här halsduken är av siden, förstår du, de ha fått känna på den, den är röd och fladdrar, vad göres dem mer vittne behov? — och den här stormen är en gammal chapeau claque ur teatergarderoben, det är en högtid för folket, då jag visar mekanismen — inte ens prästen har en sådan hatt. Och tror du, att jag går ett steg? Aldrig i detta livet på landet. Ser du udden därborta, fem minuters väg utefter stranden? Vill jag bada där, säger jag till Matts Jan: Ro mig dit! Och Matts Jan ror mig och får en femöring eller ett glas punsch, och sedan säger Matts Jan till alla han träffar: Herr Lundgren är en gentil karl, han går aldrig! Och Matts Jan håller mig med fisk och snokar upp kött och skaffar jordgubbar åt mig hellre än åt andra, därför att jag är en så gentil karl och imponerar med att göra ingenting.Ludde, det kräket, blamerade sig med samma han kom ut. Han skulle bli en annan människa under sommaren och börja ett nytt liv och laka ur sig spriten och ställde sig att hugga vår ved och gick omkring i en gammal grå ylletröja med hål på armbågarna och var som en av dem. Matts Jan och alla gubbarna gick och tittade på Ludde som på ett utländskt djur, där han stod och högg i vedbon, och så en dag kommer Matts Jan till mig där jag låg och smälte maten och sa: — Hör nu, herr Lundgren, ursäkta som frågar, men va ä herr Ludde av för folkslag egentligen? — Han är sångare, svarade jag. — Ja, jag kunde tro dä, att dä inte va nåt bevänt med en töcken herre, som går å hugger ved å tar bort förtjänsten för oss fattiga — dä ä helt enkelt å simpelt svinaktigt, ursäkta att ja säjer som dä ä! Nå, Ludde måste upprättas för mitt anseendes skull, han fick sluta med vedhuggningen och promenaderna, och började ligga till middagen, och nu är Ludde nästan lika fin som jag. Men kan du verkligen inte stanna? Vi skulle ha dragit en spader, om du tycker om kort, och klått dig på några goda riksdaleros! Ha ni rättigheter i Grisslehamn? Jaså inte! Ni befinner er alltså på kräldjurens ståndpunkt, men du har väl varor, om man skulle förirra sig dit? Kom ihåg framför allt: lägg bort den där kostymen, dom skrattar åt dig och tror att du är underhuggare. Låt mig se, när jag kommer och hemsöker dig, att du har gentilnat till! Ja, ajöken då, jag gör loss åt dig.

— Bara nu ingen ser, att du tar i en ända!— Lugn! Matts Jan är ute på slåtter. Nå, då får man alltså tära sin aftongrogg solo! Är du hemma nästa vecka?

— Nej, jag reser till Lappland!

— Sir man på fan! Med expressen? Då får du ta varor med dig i kappsäcken, annars hinner du törsta ihjäl. Märkvärdigt, att dom inte skaffar sig rättigheter på en så civiliserad inrättning!

Lundgren tände sin sjöskumspipa, klämde fast monokeln och betraktade ironiskt hur jag krånglade med rodret för att få bättre vind i seglen.

— Nu skulle du ha en slav, som petade med en åra! En fin karl tar aldrig i en rorkult! Där ser du själv! Men hallå, du har ju glömt en paket, vad ser mitt tjusta öga? Renstek! Sybarit där!

— Vill du behålla den, så var så god! Ludde kan möjligen få ner en bit också!

— Tacksamheten reste vården!

Lundgren hade verkligen åstadkommit, att jag glömde äta. Han hade givit mig en ny synpunkt och jag värderade den högre än rensteken, ty den representerade åtminstone två spalter.

En liten mörkblå kåre kom dansande från holmarna därute, jag tog emot den med hela storn, den pressade ned båten ett ögonblick, så babord med rodret, och sakta gled jag ut från Lundgrens gästvänliga strand. Vid udden vände jag mig om och vinkade avsked. Lundgren rörde om i luften med sin chapeau claque och skred med värdiga teatersteg in i skogen.Vad är att säga mera? Kvällen vart natt och då jag äntligen kryssat hem till min brygga, stod fullmånen högt över bergen. Har du studerat fullmånen genom en förstklassig kikare? Den har fullkomligt karaktären av en skalad apelsin.

EN KOMMISSION.

Matts Abraham och båtsman Fånglina hade kommissioner till Östhammar. Det var huvudvärksdroppar åt Jans Mari, muskotblomma åt Fredriks Gustava, syskonhakar, kopparspik och märling åt vaktmästar Edberg, bindgarn och segelduk och tyg till kläder och trätjära åt dem själva, men det viktigaste av allt var en tjugukannors ankare brännvin. Bråttom hade de också, och när de äntligen sutto i båten med alla grejorna instuvade och Fånglina just höll på med spristången, kom han ihåg, att de inte hade en droppe med sig för resan — utom förstås ankaren, men den ville de för skams skull inte röra förrän vid delningen.

— Jästingen glömde ja inte litern! Si ja hade ankaren i huvet hela tiden. Något får vi lov å ha å dä våta slaget.

— Ja, dä förstår sej! Spring opp du, Fånglina, te bolaget, så vaktar ja båten. Dä så gott du tar en liter åt mej mä, så en har någe först som sist!

Nå, det stod inte länge på, innan Fånglina kom med de två litrarna.

— Dä så gott vi lägger in en te ballast mädäsamma, å en te i dä andra benet, föreslog Matts Abraham, och Fånglina fick korken ur den ena flaskan, sväljde en femtummare, strök av och sträckte ned litern till Abraham, som också försåg sig, sedan han tagit ur mullbänken. Så togo de en till, lade in nytt snus, hissade klutarna och voro på hemvägen.

— Fick du något i stan, mä vi va åtskilda, Matts?

— Inte annat än en kask mä Tvärnö-Janson, som var inne och köpte rödfärg. Fick du något?

— Bara två halva öl av bokhållarn hos Sjöberg, så ingen kan då säja, att vi kommer dragna från stan.

Så tystnad.

De sköto god fart och hade vind rätt akter-ifrån.

— Dä turligt mä vind, och väl ä dä, att vi slipper kryssa genom Länsösundet, för dä tar tid. Tänk sån torka vi har, sade Fånglina. Dä blir missväxt, dä säkert dä. Tänk så gult å torrt allt ä. Dä inte bättre här än hemma.

— Där sa du ett sant ord om torka, du, Fånglina. Vi tar välan en te i värmen. Dä jäklit, va dä ä varmt, en står inte ut. Skål!

— Skål! Dä gott mä en sup, när en inte har haft någe hemma på länge. Ja har inte haft en droppe sen missommar.

— Nä, en har inte råd. Snart blir dä väl skatt på potatisen en har i källarn också.

— Dä blir dä nog dä!

Tystnad.— Om en skulle ta sej en matbit? föreslog Matts Abraham och tog fram ett stycke bröd och en fläskbit ur akterlådan. Har du ingenting mä? Här har du.

Han skar av ett stycke fläsk och räckte det åt Fånglina tillsammans med halva brödskivan.

— Dä tar vi oss allt en på! Dä gott mä mat när en ä hungrig. Ja, skål på halvan, sa Sörgårds-Janne! Hå hå, dä sjunker i putällen, dä en fly vara, men kalas ä dä!

— Ja, dä ett gott reseft, dä säkert dä! Kopp å putäll! Pass opp för hälvete, du seglar på pricken! Si opp, ditt

blindstyre!

Pricken skrapade bullrande mot relingen och smällde mot sprin. Båten klängde till och brännvinsankaren försköt sig åt babordssidan, men i nästa sekund gingo de klara.

— Blindstyre kan du vara själv, ta rodret å segla bättre! Fasen såg ingen prick! Ta rodret, säjer ja, så ska ja lämpa ankarn. Dä var ja som ville att vi skulle ställan opp, å du kunde inte begripa att han skulle komma i rullning om han ligger, din dumskalle! Ta rodret, säjer ja, dä ska faen ta emot ovett utå dej!

— Aja, håll dej lugn, dä va inte illa ment, en får välan varsko, när en sir nåt galet. Nu döper vi den här pricken mä en sup å så talar vi inte om'et.

— Ja, skål på dej, nej ta rodret, dä va mej en envis jäkel! Vill du, att jag släpper åv alltsammans?— Nog kan jag ta rodret alltid å inte ska vi bli osams för dä. Putäll på dej, dä smakte mums killebabba, dä va mat för en sjuk!

— Ja, segla du nu bäst fasingen du vill, för nu viker ja mej ett slag. Tänk på ankaren och håll gadden rätt i mun.

Fånglina vek ihop kavajen och lade den under ryggen. I nästa ögonblick snarkade han.

Matts Abraham mumlade något och tog in på skoten, ty nu skulle han hålla mera sydligt ned på Värlingsö och fick vinden tvärs. Så gäspade han och satte sig till rätta med rorpinnen under armen. Men när gäspningarna kommo för tätt, begrep han att han var sömnig och måste ha en uppryckare. Han satte flaskan till munnen och smuttade i sig ett par munnar — — —

Pang! Kölen skrapade i. Pang, pang, åter ett par skrapningar och så en våldsam stöt. Båten stod med näsan högt i vädret på ett grund och låg och högg med rodret i botten.

— Jädrar anagga!

Brännvinsankaren välte och rullade på ballaststenarna och Fånglina, som sov som en likkista, fick den tvärs över ena benet, vilket gjorde att han vaknade, satte sig upp och stirrade fånigt och yrvaket på Matts Abraham. Äntligen uppfattade han situationen.

— Jo, du ä en seglare — full ä du å ska svara för båten och ankaren. Hur vill du nu ta oss åv de här stenarna? Å, si sån en ärans bövel, har han inte hållit på Älgholmen! Va har du där å sköta, tror du att du bor där? Att en ska va ibåt mä en sån ärans fähund! Full ä ja mä, ja, dä vet ja, men dum ä ja inte! Ner mä seglena, din dåre!

Matts Abraham grät. — Vi tar årorna å ror — vi kan inte sköta dä här, vi går inte i land mä'et. Skäll inte, Fånglina, utan hjälp i stället, å tänk på båten, som ligger och hugger å går läck. Han steg fram på osäkra ben och lyfte mödosamt ned masten.

— Nu stiger du i, ditt fä, sade Fånglina, å lyftar förn åv stenen, för jag blöter inte byxorna för din skull, ärans drummel där!

Matts Abraham raglade fram i förn och klev över relingen, halkade på stenarna och blötte sig till midjan, stånkade och högg i. Båten gled av och Matts välte på huvudet in i båten, medan Fånglina med en duns satte ändan i toften och fumlade fram årorna.

— Ro ensam ett slag, mä ja tömmer stövlarna! Fy fasen, ja ä blöt som en snorgärs. Skäll inte, dä geck ju bra som dä geck, å när olycka ä framme, så rår en sej inte själv.

Fånglina började ro med mörk min, men plötsligt sköt han in årorna under knät och fick fram flaskan.

— Nu har en då förtjänt en droppe, å ja har sovet bort dä mästa. Dä välan bäst att du tar dej en mä så du inte förkyler dej, när kvällbrisen tar i! Ja, skål då!

Matts tog tacksamt en klunk ur buteljen och satte sig till årorna, men for plötsligt upp som en raket.— Hör du, Fånglina, båten läcker, jäklar i et, å han läcker ordentligt! Ro du, så öser ja ett tag.

Matts öste.

— Dä va fasingen va dä strömmar in! Han har väl fått sej ett hål i botten då.

Matts lät gråtfärdig. — Jäklar anagga, sätt i land på Älgholmen, dä här duger inte! Bara vi hinner dit, för dä kommer i floder. Han öste för bripnande livet och Fånglina lade ut så gott han kunde.

Det stod som en vattenkonst från skopan och Matts öste sig allt nyktrare. Vad skulle gubbarna säga, om man kom hem utan last i båten eller till och med utan båt?

— Nu lugnar dä sej, tycks dä, sade Matts. Dä sväller väl i nåterna, kan ja tro! Dä va rent märkvärdigt, va dä ger mä sej. Ro sydvart igen, snart ä han läns!

Matts Abraham slängde sista skopan över relingen, torkade svetten ur pannan och satte sig till årorna. Under tystnad gled båten framåt för allt jämnare årtag.

Vid Länsöholmen kom flaskan fram igen och vid Glötan togo de sista supen, ty att komma hem alldeles nyktra skulle sett konstigt ut.

Äntligen kommo de till hembryggan.

— Nu slår jag en ända om plankan här å så hugger vi i bägge två å lämpar upp ankaren. Men släpp'en inte, för fasen, för han är tung som bly! Ett, två... Va hundra jädrar??!!!

Ankaren flög upp lätt som en fjäder. Bådasläppte de sitt tag och gapade på varandra med en oändligt frågande uppsyn.

Det var inte båten som läckte.

Här sätter den barmhärtige berättaren punkt.

ETT FEMTIOÅRSMINNE.

Mitt i det mörkaste av augustinattens nedan kuskar jag ut från mitt lugna hem för att hinna till sekundärbanans morgontåg. Jag säger sekundär, ty banan påminner verkligen om Fliegende Blätters, och jag förbereder mig på en grundlig genomskakning. Jag erinrar mig att Pelle Staaff inbillade sig sitta inne i en kaffebrännare, var gång han var dess passagerare.

På det sättet ritar jag upp mitt närmaste framtidsperspektiv, medan min skjutsbonde låter piskan släpa i vägsanden. Vi snusa. Vi tala om torkan, som har hotat oss storbönder med missväxt — och jag, jag gör en kvickhet i kustbostil, som accepteras: — Men dä ska allt villa te faen te torka för å fördärva ålfisket.

Vi snusa och lägga vid tanden, och tystnaden blir tung och svart igen.

Gud vet, hur vi kommo att tala om Bomarsund och om saker som hänt i Ålands hav för länge sedan. Min hederlige skjutsbonde berättar:

— Året minns jag inte, men jag var väl 15 eller 16 år och nu är jag 66. Havet var fullt avengelsmän och fransmän och de kom in till Grisslehamn mest var dag och provianterade, och vi köpte opp färskt åt dom.

Men så blev de allt mer och mer osamsare borta vid Bomarsund och engelsmän och fransmän började skjuta på fästningen. Vi hörde vartenda skott, för han var mest ostlig, och de smällde inte på måttligt. De sköt tre veckor i sträck, utan att de kunde få hål på murarna och märkena efter kulorna satt så tätt, så en inte kunde sätta ett finger emellan dom en gång. Men så var det en finne, som visade väg till stora porten, och de begynte storma och kasta opp linor med järnkrokar på över muren och klättrade opp. De slogs så de gick till knäs i blod och en finne, som var oppe på muren och tog emot dem som stormade, högg huvet av tre fransmän, men den franska sjögeneralen sade till om, att han skulle skonas, för att han hade varit så morsk av sig, för sådant tyckte sjögeneralen om, fast han var fiende.

Men ett par finnar hade fått tag i fästningskassan, och den skaffade de undan, och de blev sedan rika

grosshandlare.

Det var inte så lätt att komma över Ålands hav då för tiden, för engelsmän och fransmän passade på och var försiktiga med seglare. Jag var inte vid posten än, för jag var för ung, men gubben Bylund, som förde Snabben — postjakten hette Snabben — han mötte en engelsman ute i havet och den engelsmannen brakade stad med två salvor, och gubben Bylund fick brått med att få ner seglena och hissade flagg, och engelsmannenstyrde opp och la sej bredvid jakten och fick ut en kabel och satte ut en båt med 10 man och de kom ombord och frågade: — Va för du för nånting? — Vi för post, sa gubben Bylund. — Hit med honom! sa engelsmannen och gubben Bylund tog fram postkaggarna, för de förde posten i kaggar, och så slog engelsmannen botten ur kaggarna och bröt alla brevena och läste dem med kikare, så noga var han. Och så fick Bylund all posten tillbaks och engelsman sa: — Vänd och res hem och tacka, att det inte var någon fransos ni mötte, för då hade ni legat på sjöbotten nu!

Si engelsman har alltid varit av ett hyggligt släkte, men fransoserna har varit ena djävlar.

Utom en, förstås! För det var en fransk sjögeneral, som låg med sitt fartyg och ingenting hade att göra och så fick han se posthuset på Ekerön, som är fint som fläsk av sten med granna fönster, och så lovade han sitt folk att de skulle få skjuta ner posthuset för rolighets skull.

Men då var det tre fröknar Montgumrik på Ekerön, och de rodde ut till franske sjögeneralen och bad om nåd för posthuset. Och när de hade rott ut tre gånger och fallit på knä för sjögeneralen, så sa han: — På er förbön skall posthuset bli förskonat!

Och det finns kvar än. Man kan se det med kikare från utkiken i Grisslehamn. Och de tre fröknarna Montgumrik ligger begravna på Ekerön.

Ja, sen dess har det inte varit något krig i Ålands hav — utom förstås när ådfågeln kommer, men då är ju redaktörn med själv. Och omredaktörn tänker sej, så mycke bly, som ligger runt omkring de här kobbarna, så som di ha skjutit fågel här i milliontals år, så kan han ge sej jäven på, att där ligger många fler pund, än som gick åt vid Bomarsund.

I den ljusnande morgonen svänga vi in på stationsområdet, där tåget redan står. I den disiga luften verkar kylvagnen som en del i ett pansartåg och jag tänker på krig och örlig.

Då jag senare på morgonen i Stockholm slår upp den färska morgontidningen, står där, att just i dag är det femtio år sedan Bomarsund kapitulerade.

MIN BADARE.

Stackars stadsbor!

Jag säger detta, emedan jag själv en gång varit stadsbo.

Jag levde av ostron, rysk kaviar och champagne, whisky och cigarrer. Min krage var den högsta i Skandinavien och mina byxor att förlikna vid rakknivar både fram och bak — jag menar naturligtvis bara byxbenen. Mina skor voro lackerade, och mitt tal en dåres. Mellan rökmolnen, som jag utstötte, talade jag om teater, konstkritik och festmiddagar med ankor från Cannes och sådant.

Jag hade hållit på med det där livet ett par år och började längta efter något annat. Jag hade svårt att äta på morgnarna m. m. Mitt tillstånd liknade med ett ord Frankrikes kort före den stora revolutionen.

En vän sade till mig: — Du skall ta en kall avrivning klockan 8 varje morgon, därpå ett par timmars promenad, och sen kan du vara övertygad att frukosten smakar!

Jag svarade, att jag saknade energi.— Nå, tag dig då en badare, som kommer och ger dig en duvning och drar dig ur sängen, om du protesterar. Giv honom din tamburnyckel, så att han kommer in och giv honom carte blanche att behandla dig som du i ljusare ögonblick måste inse vara riktigt. Jag är för övrigt i samma predikament som

du. Låt oss ta samma badare, låt oss sen träffas i hörnet av Drottninggatan och Gamla Brogatan och ta den där tvåtimmars promenaden tillsammans. Du skall få se, att vi krya till oss.

Jag fann förslaget gott, min vän vidtalade en badare, herr Grenström, att göra mig ett besök samma eftermiddag för överenskommelse om formen för den misshandel jag frivilligt tänkte underkasta mig. Herr Grenström kom. Klockan 8 varje morgon skulle han komma in i mitt rum, dra mig ur sängen, om jag protesterade, och ge mig min duvning. Vattnet skulle vara iskallt. Därpå skulle han se till att jag började klä på mig och icke återvände till bäddens nirvana, varefter han fick avlägsna sig.

Min vän och jag träffades på kvällen på Rydberg på en supé för teaterfolk. Vi kommo hem vid 5-tiden på morgonen, och jag förbannade, med de tankar jag hade kvar, idén med badaren.

Jag väcktes klockan 8 av en ringning på tamburdörren. Det var badaren, som var nog diskret att ringa, oaktat han hade nyckel. Yrvaken och härsken hade jag glömt föregående dags händelser. Jag ryste, då jag fick se badaren, men han säg målmedveten ut. Han hämtade iköket ur vattenledningen en hink med iskallt vatten. Jag ville visa mig manlig och stod där huttrande av köld men med frimodig uppsyn.

Snart var saken arrangerad. — Nu skall herrn klä på sig.

Jag började påklädningen, mannen försvann, och jag befann mig inom kort på överenskommen plats, där min vän inväntade mig.

— Nå, känner du dig inte skön?

Jag måste medge, att jag trots gårdagens fest mådde hyvens. Vi sträckte ut och gjorde stora promenaden omkring Djurgården. Hungern började slita i våra inälvor Jag sade: — Jag är förbaskat sugen. Han såg på mig med en hastig blick åt sidan och svarade: — Jag med — hör du, känner du till källaren Iduna nere i stan — dom har sån där gammaldags bra mat där?

Ja, jag kände till Iduna. — Ska vi inviga vår början till ett nytt liv med att äta middag i all oskuld där?

— All right, men nästa morgon äter vi var och en hos sig och gör bara Djurgårdspromenaden!

Vi gingo till Iduna. Där funnos härliga ostron, vilka krävde Sauterne. Efteråt åto vi var sin filé. Min vän hade mycket kovan, och om en liten stund fräste Sparkling i våra glas. Kaffe och en lille bitte Brown & C:o i leksaksglas, och vi voro vid middagslynne.

Blossande på våra cigarrer gingo vi hemåt.

— Hör du, det är konstnärsklubb i kväll! Vi går väl dit!

— Ja, kanske det!Vi passerade Mästersamuelsgatan. — Ska vi gå upp på någon ateljé och se efter hur prissarna har det?

Vi steppade uppför de tusen trapporna i samma hus som polisstationen och befunno oss snart framför en bägare rhenskt hos någon likasinnad.

— Jag äter på Du Nord i dag, följer ni med?

— Naturligtvis, Telefonera hem och inhibera middag. Du Nord, middag med skalder och supé med skalder och nachspiel på Rydberg med teaterfolk, sång, dans, allt. Klockan blir 6.

Och klockan 8 skall den förbaskade badaren komma och väcka mig!

Jag går hem, väcker pigeschen och säger till, att hon skall säga att jag är sjuk, då badaren kommer. Jag somnar som en giljotinerad imperalist men väckes på slaget 8 av badaren, som med ett bakslugt leende står vid min säng och ruskar mig. Han hade fått betalt i förskott — jag glömde tala om det.

— Har inte jungfrun sagt, att jag är sjuk — på gravens brädd?!

— Hjälper inte! och den samvetsgranne knådaren ryckte täcket av mig som han var befalld.

Morrande över den samvetsgrannaste av människors barn vände jag på mig, och förstörd, med humöret nedbragt till nollpunkten, steg jag upp mödosamt. Den förfärlige badaren hade mig snart under sina knogar och min själ ryste, då det iskalla lakanet tangerade veka livet och magen.Klockan 9 var jag nere vid Gamla Brogatan. Där stod min vän och såg dyster ut.

— Den förbannade badaren! sade han. Jag hade sagt till min jungfru att övertyga badaren, att jag var bortrest, men han klev in med tillhjälp av tamburnyckeln. Jag hade behövt sova i dag, tillade han, men kanske bäst som sker —.

Vi passerade utan fara och under tystnad Rydberg, Operakällaren, Du Nord och Metropol eller Jones Grill, som det då hette. Men ormen lurade på oss i form av Hasselbacken.

Jag vet inte, vilken djävul som ingav mig att föreslå, att vi borde äta frukost där. Emellertid gjorde vi det — en helt enkel dito utan agremanger. Kaffe drucko vi på Bellmansro. Plötsligt uppenbarade sig två bekanta, en skald och en målare. De föreslogo, att vi skulle tillbringa dagen i naturens sköte. De behövde befruktas med idéer. Jag vet inte om Stockholms omgivningar nu för tiden kunna inspirera annat än möjligen till Bellmansimitation, men jag lovade fylla deras hjärnor med nya synpunkter. Vi åto middag på Djurgårdsbrunn.

Det som hände sedan kommer jag knappt ihåg. Vi kommo på Novilla och beundrade negerkomik och en högt uppdriven kvinnlig sångkonst, trikåer och akrobatik. Vi hunno till Operakällaren just 1 minut före 12. Där sutto skalder och målare och skådespelare och andra förtappade varelser, och vi slutade i en ateljé högt uppe under ett tak vid någon gata.

Jag gick hem, väckte pigeschen och förbjödhenne vid dödsstraff att släppa in badaren. Jag var bortrest till Malmö och skulle inte komma igen på en vecka.

Men klockan något över 8 står badaren vid min säng och betraktar mig med ett illvilligt småleende. Jag hade vaknat av kylan, då han drog av mig täcket.

— Jag orkar inte ta någon avrivning i dag!

Badaren log och fattade mig om handlederna.

Inom kort stod jag på golvet och hade lakanet om min darrande kropp. Jag suckade och gnisslade med tänderna. Mannen var i sin fulla rätt.

Jag försökte tala förstånd med honom: — Jag bryr mig inte om de här avrivningarna mera. Jag behöver vila om morgnarna, ty jag arbetar långt inpå nätterna. Herr Grenström får behålla sin månadspenning, men kom inte tillbaka. Lägg märke till att jag sägar: Jag vill inte ha herr Grenström längre. Jag är trött på det här! Det måtte väl vara tydligt uttryckt?

Herr Grenström log ett mystiskt löje och avlägsnade sig.

Förhållandena gjorde, att jag den eftermiddagen måste hålla mig hemma. Jag satt uppe och arbetade till dagningen i stället. Men tanken på Grenström gjorde mig orolig. Jag gick ej och lade mig, utan satt och skrev till klockan 8. På slaget hörde jag Grenströms nyckel i min tamburdörr. Jag gick ut i tamburen.

— Herr Grenström ser, att jag inte är avklädd, sade jag. Jag har arbetat hela natten och jag orkar förbaska mej inte ta någon avrivning i dag.— Tänker inte herrn gå och lägga sig?

— Jo, just nu, och jag tänker sova alldeles förbaskat också! Adjö, och tack för er energi, men den blir mig för svår.

— Jag väntar gärna, tills herrn har klätt av sig.

— Det behövs inte. Jag vill inte bada.

Herr Grenström log.

— Ja, god natt, herr Grenström! Jag tryckte hans hand, gick in i mitt sovrum och började kläda av mig. Just då

jag full av förhoppningar om en härlig vila klev i sängen, uppenbarade sig Grenström med sin hink och lakanet.

Jag utstötte en förfärlig hädelse.

— Se så, se så, sade Grenström lugnt, då jag blixtrande med ögonen stod upprätt framför honom på golvet. Det är underbart, vad vatten avkyler alla möjliga känslor, och snart stod jag som ett lamm och lät mig behandlas.

Men saken måste ta ett slut. Jag bad bevekande att få tillbaka min tamburnyckel. Grenström nekade, ty han hade ju carte blanche på allt. Mitt liv förflöt med ostron, champagne, whisky och punsch under fortfarande en vecka, och jag använde alla sätt min yrvakna hjärna kunde uppfinna om morgnarna för att undgå min plågoande. Han övertalade pigan trots alla mina förbud, han smög sig in, han var plikttroheten själv.

Jag gick till värden och beställde ett annat lås till tamburen.

Den minnesvärda morgonen efter dess insättning hade jag nyss kommit hem, då Grenström

som vanligt urverkssäker kom klockan 8, Jag stod hånleende i tamburen och hörde hur han fåfängt provade sin nyckel. Så ringde han. Jag stod tyst som en råtta, men i pigkammaren rörde det sig ett tag. Så blev allt tyst. Jag lyssnade andlöst väl en kvart. Då hörde jag steg dö bort nere i trappan. Jag väntade fem minuter till. Så öppnade jag dörren — och Grenström stod där med ett grymt satiriskt grin på läpparna.

— Nytt lås, kan jag se, sade han, jag känner till sådant där!

— Nå, i Guds namn, sade jag, kom in! Jag beundrar herr Grenström, men nu vill jag bara säga hur det är. Jag reser till utlandet i kväll, och herr Grenström skall inte göra sig besvär längre. Gör nu den sista avrivningen! Jag blir borta i två månader, så att herr Grenström kommer att gå alldeles förgäves.

Jag fick min avrivning, men lyckades verkligen följande morgnarna lura mannen. Jag stoppade nämligen ned en massa tidningar i brevlådan, som skulle brevbäraren ha ringt på förgäves.

Herr Grenström kom följande morgon och förde ett förfärligt liv på tamburdörren. Men dagen därpå och tredje dagen svällde lådöppningen av tidningar till den grad, att badaren tydligen lät sig övertygas. Jag var räddad.

Ett par kvällar därefter mötte jag honom utanför Blanchs.

— Redan hemkommen! sade han med ett sataniskt smålöje. Vi börjar väl i morgon igen!

Jag vände honom ryggen. Han kom på morgonen — — —

Jag flyttade till ett hotell för en vecka.

Då jag kom hem igen hade han tröttnat. Det finns energier, som äro större än badares.

KITTY.

Skonerten Rosenklippe av Väddö ligger i West Hartlepool med brädlast. Det är första kvällen i det främmande landet och skeppar Östergren har låtit sina Väddöpojkar gå i land med ett pund vardera. Endast Kalle Holmberg, jungman, 18 år, från Singö, första resan utanför Östersjön, är ombord och håller vakt.

Gubben håller på att göra sig gentil nere i kajutan. Han har inte rakat sig på tre veckor. Så kommer han upp i sin nya blå klädeskavaj och de hemmasydda byxorna slängande om benen. I ena kardan håller han en brun kvartersbutelj.

— Kalle! skriker han.

— Ja, kapten!

— När du kokar kvällskaffet, kan du göra dej en kask. Här har du lite danskt korn!

Gubben är en hedersman och farbror till Kalle Holmberg. Detta kan förklara hans välvilja.

— Jag går i land och dröjer nog en bra törn. Pojkarna kan du nog inte vänta hem förrän sent. Håll dej nu vaken och se efter så ingen tjuvstryker kommer ombord. Ajöss mä dej!Kalle är solo på skutan. Han går runt och suger sin stinkande pipa, den han fyllt med shag från handelsboden i Ortala. Det är tyst i hamnen och Rosenklippe ligger lugn mellan en väldig italiensk ångare och en liten skonare från Åhus. Ombord på Åhusskutan går vakten av och an. Kalle känner sig sällskapligt stämd. Han går bort i aktern och ropar halvhögt till kamraten.

— Vill du ha kask?

En pipa lyser till i mörkret och steg närma sig.

— Är din gubbe i land?

— Visst fan! Ä inte din dä?

— Jo visst, kom hit bara! Jag har mojänger.

Om en halv minut är Åhuspojken Kalle Holmbergs gäst, och snart är kaffet i ordning. Bekantskap och vänskap är snart gjord bland sjöfolk.

Kalle Holmbergs danska korn är gott och värmande och snart slut. Pojkarna bli högljudda och ljuga varandra fulla med flickhistorier. Plötsligt höres buller ombord på Åhusskutan.

— Dä nån ombord hos dej! säger Kalle. Åhuspojken står andlös och lyssnar. Följ med mig över och se efter! säger han.

De svänga sig över relingen och komma lagom att se två skuggor ta till benen och försvinna bortåt kajen.

— Jösses, om di har gjort någe rackartyg ombord, säger Åhuspojken. Gubben är läsare och slåss som en jäkel. Han darrar i hela kroppen.

— Dä bäst, att vi sköter var sitt, säger Kalle Holmberg. Gunatt å ajöss!

Kalle Holmberg står lutad mot nagelbänken och röker och tänker på flickorna därhemma. Han står i skuggan av masten och syns ej från kajen. Han slumrar av till hälften och vaknar vid att något dunsar svagt i däcket. En karl har smugit sig över relingen och håller just på att tassa fram till kajutdörren. Kalle Holmberg blir fullt vaken.

Han kan två engelska uttryck, dem hans kamrater försäkra ha önskad effekt. Det ena är: — Go to hell, du sanna förbiss! vilket skall betyda: Go to hell, you son of a bitch!

Det andra är: — Vill du box å roffentombel? — det är uttytt: Will you box or rough and tumble? Det sista är ett amerikanskt sportuttryck — vill ni boxas efter regler eller slåss hur fan som helst?

Och Kalle Holmberg, morsk av spriten, skriker med sin målbrottsröst:

— Go to hell, du sanna förbiss!

Karlen hejdar sig, studsar tillbaka och tar ett språng över relingen upp på kajen. Hans rädsla gör Kalle Holmberg ännu modigare, han söker rätt på en märlspik, springer i land och skränar: — Vill du box å roffentombel? Go to hell, du sanna förbiss!

Men det skulle Kalle Holmberg aldrig ha gjort.

Ty från gränderna mellan de höga magasinsbyggnaderna komma sex, sju gökar under hotande åtbörder. Kalle gör front och svänger sin märlspik, sparkar den närmaste för magen, så att han tjutande rullar sig på kajen, slår en annan i skallen

med märlspiken, får ett slag i bakhuvudet och förlorar medvetandet.

Något efter midnatt kom gubben Östergren hem beskänkt och rullande, som en sjöman anstår.

— Kalle! Kalle-he!

Intet svar.

— Var faen kan pojken vara? Gubben knallar ned och tittar i Kalles koj, men där är tomt.

— Har han lämnat vakten, den attan tusan, blir det katt, när han kommer hem! Gubben beslutar sig först att vaka, tills pojkarna komma, men tröttheten tar överhand och han kojar.

På morgonen i daggryningen vaknar Kalle Holmberg. Han tar sig för pannan och undrar var han befinner sig. Han ligger innanför relingen på Rosenklippe, men iklädd endast skjorta, strumpor och byxor. Hans nya kavaj är borta, hans väst, hans klädesmössa och hans resårskor. Det värker i hans bakhuvud och han känner en stickande klåda i pannan.

— Gubben! är hans första rediga tanke. Han smyger sig ned och lyssnar vid gubbens dörr. Det snarkar därinne lugnt och jämnt. Kalle Holmberg får tårarna i ögonen. Hans bästa kläder och hans skor! Tur var det, att han inte fått ut sina pengar.

Han larvar ned och tar fram sin islandströja och ett par tjäriga becksömspjäxor.

Nu höras välkända toner på kajen — svensk sång, sjungen av rospiggar. Det är pojkarna, som komma hem från danslokalen. De gira och göraöverhalningar och hasa sig mödosamt över relingen.

— De va mej en lustig farbror å si ut i pannan! Har du fått smockan?

Kalle Holmberg berättar.

— Men di har koppat dej i pannan!

Timmermannen räcker Kalle sin spegeldosa. Pannan är tjock som en läst, prickig och trasig. Kalle begriper ingenting.

Morgonen därpå fick Kalle två örfilar av gubben och en vecka senare stod där tatuerat på Kalles panna namnet KITTY i röda och blå bokstäver, mycket bra och omsorgsfullt gjort för resten. Det var en väl raffinerad hämnd för sparken och slaget med märlspiken, tycka vi. Men ett faktum är, att det står där än i dag. Kalle går alltid med hatten djupt neddragen i pannan och låter luggen dölja namnet till hälften, då han måste lägga av huvudbonaden, är mycket exemplarisk i hamnarna, men blir ursinnig, då någon flicka skämtar med honom om namnet. Den där Kitty måtte ha gjort ett ovanligt djupt intryck på honom, mena de. Läsare med fantasi kunna kanske bättre än jag detaljera Kalles äventyr.

SKOTTÅR.

Det fördömda gamla missbruket att ge damerna rätten till initiativ i vissa avseenden under skottåren har jag även i år haft obehag av.

Inte kan jag säga, att jag precis är vad man kallar en vacker karl — fast visst icke heller motsatsen — men jag måtte ha något som verkar oemotståndligt tilldragande på det svaga könet. Sade jag svaga? Jo, jag tackar jag! Det har en energi, som är fruktansvärd och som under skottåret växer med en förbaskad massa hästkrafter. Skottdagen tänker jag hädanefter hålla mig inne bakom stängda dörrar i familjens sköte, och jag är ändå inte säker på, att inte det stackars svaga könet river upp takpannorna för att kunna överhopa mig med sina karesser.

Jag bör, innan jag går vidare, upplysa om, att jag aldrig begagnar vigselring, emedan den generar mig. Bör jag häri se en av orsakerna till det ohöljda intresset från kvinnosidan? Men det troliga är väl, att den allt förhärjande passionen kommer kvinnorna att glömma sociala hänsyn och ge fan i den självbehärskning, som allt mer ochmer tyckes bli mannens privategendom. Alltnog! Det började redan nyårsdagen, då jag bland mängden av idiotiska önskningar på visitkort upptäckte två violetta kuvert, som formligen stunko av Corylopsis eller Jockey Club eller vad det var för smörja. Ett pryddes av ett vapen tillhörande — ja, det talar jag diskret nog inte om. Jag bevarar emellertid det inneliggande dokumentet som en del av det stora corpus delicti jag tänker draga fram, då jag en gång gör upp min vidräkning med kvinnorna. Där stod:

»Den blick Ni gav mig genom kikaren sista Mæterlinckaftonen trängde — kan Ni gissa vart? Min första känsla var den förlamning en liten vibrerande kvinnosjäl alltid måste känna, då en man som Ni ser på henne s å. Jag förlorade all handlingskraft och kom hem utan att jag visste huru. Dagen före julaftonen såg jag Er ånyo, då på Biblioteksgatan. Återigen samma blick, som jag fåfängt sökte besvara, ehuru mitt hjärta fordrade det. Ni lade handen på hjärtat — och jag genomströmmades av ett begär att leva fullt och helt och bli lycklig. Nu begagnar jag mig blott av min rätt som varmblodig, fördomsfri, tänkande kvinna, då jag anhåller om ett möte. Ni är ju fri?!!! jag känner, att jag, endast jag, har förmågan att göra en man som Er lycklig, känna med honom, leva upp i hans konst och dallra i harmoni med vingslagen av hans ande. Kl. 3 i Humlegården om torsdag — — —!

Marianne.»

Jag kände mig oskyldig både vad blickarna och gesten mot hjärtat beträffar. Möjligen ämnade jag på Biblioteksgatan ta upp min blå snusnäsduk, som verkligen vilar i närheten av sagda organ, men detta behöver ju ej betyda någon uppmuntran.Jag övergick till den andra biljetten. Den lydde så här:

»Min?!!!

Varför dessa eldblickar varför alltjämt dessa långa cudöljer så ofta jag möter er om ni inte ville inlägga djupare betydelse i dem då ni härom dagen var inne hos Percy Luck och köpte mandariner lät ni edra pupiller vila på mig under edra förtjusande halvsänkta och långa manliga ögonhår blott en sekund men jag skall minnas denna sekund i evighet älskade jag rodnar då jag uttalar ordet men med skottårets betydelse som grund tvekar jag inte att säga allt kom fly med mig min man är generalkonsul och jag avskyr honom han är brutal egoistisk och rå jag har pängar ty jag gjorde paktum då jag gifte mig låt oss fly till det soliga södern och genomleva några turturveckor av sällhet långt ifrån den nordiska vinterns kalla och ogästvänliga klimat vi ha ju hela världen öppen för oss två själar förenade i namnlös ljuvhet vi träffas i Tegnérlunden om torsdag klockan 3 jag har grå pälskappa och grå strutsfjäder i hatten och en orkidé. Kom!

Din Julia.»

Ah! Jag vet — eller rättare, jag anar! Nej, min bästa fru Julia — jag aktar mig.

Jag säger inom parentes, att de båda namnen härovan ej äro riktiga. Breven äro däremot ordagrant återgivna. Damerna få ursäkta.

Jag bad min redaktionssekreterare gå och möta någon av dem i mitt ställe. Han är väl förlovad vid det här laget.

Ett par dagar senare fick jag ett tredje brev, som jag här återger i faksimile.

Jag skulle trötta läsaren, om jag skulle ta ett tag till i min papperskorg.

Jag har låtit hår och skägg växa för att göra mig så osympatisk som möjligt eller åtminstone oigenkännlig, men intet tycks hjälpa. Häromdagen reste jag söderut för att jaga och tillbragte några lyckliga och fridfulla dagar på en ö i skärgården. Men på hemresan därifrån hände det.

Jag steg in i en järnvägsvagn. Där var smockfullt och jag passerade två vagnars korridorer utan att få någon plats. Alltså måste jag resignera och slog mig ned på ett av sätena vid korridorfönstren, olyckligtvis i närheten av en damkupé. Jag försjönk snart i drömmerier trots den obekväma ställningen och vi började närma oss Stockholm. Enäldre fet dam hade fixerat mig över sin roman en längre stund, utan att jag fattat någon som helst misstanke, då hon plötsligt reste sig, gick ut till mig och sade:

— Jag tycks inte vara igenkänd av herr Engström.

— Å, förlåt, nu ser jag, jag ber tusen gånger; men jag är litet närsynt! Mycket angenämt sist, inte sant?

Jag kunde svära på att jag aldrig sett damen.

— Ja, sjöng hon inte förtjusande! Och vilken konversation sen!

— Ja, jag har sällan träffat en så ovanligt sympatisk dam. Det är inte varje dag man möter så mycken spiritualitet och elegans förenade hos en person, sade jag.

— Ja, och majoren är också en connaissance à faire!

— Briljant, sade jag, och jag skall med första söka förnya bekantskapen.

— Men vill ni inte sitta ner inne hos oss — —

— Men, min nådiga, en damkupé — — jag vet verkligen inte — — —

— Då de andra damerna tillåta det, passar det mycket väl. Seså, var så god! och inom kort befann jag mig på den enda lediga platsen i kupén. Vi skötte fortfarande samtalet om den för mig obekanta familjen. Jag klarade mig med vanlig färdighet och undgick alla misstag. Plötsligt mörknade det till. Vi voro i tunneln.

Ögonblickligen kände jag två feta armar om min hals — två! nej åtta — nej fjorton! ty alladamerna kastade sig över mig. Jag borrade ned huvudet i den sky av spetsar och pälsverk, som gungade på närmaste barm, ty jag förstod, att de ville komma åt ansiktet.

Gud vad de kysste mig i nacken och beto mig i öronen och sleto, nej, beto av hårminnen. Jag satt som i ett skruvstäd. Alla smeknamn, som en kvinnlig fantasi kan skapa, smällde mot mina trumhinnor och i stormande hängivenhet voro de nära att kväva mig. Jag bet ihop tänderna och förbannade ödet.

Äntligen började det ljusna. Inom ett ögonblick var jag fri. Då Guds klara dag åter fyllde kupén, höllo damerna på att ordna sina chevelyrer och ta på kappor och pälsar ute i korridoren.

Jag satt där kippande efter andan och sökte hämta mig efter överrumplingen och behövde också ajustera mig, ty jag såg förfärlig ut.

Då jag steg ur på Centralstationens perrong hade damerna drunknat i folkmassan. Jag gick in på Continental och tog två supar till middagen, ty mitt uppträdande i damkupén krävde också en materiell belöning vid sidan av den andliga belöning ett gott samvete skänker.

Härmed undanber jag mig offentligen alla ömhetsbetygelser. Jag vill som gentleman förutskicka en varning, ty det kan hända, att jag en annan gång i liknande situation glömmer min styrka och kvinnans bräcklighet, men allting, isynnerhet mitt tålamod, har en gräns.

SJÖFÅGELJAKT.

Äntligen har sjöfågeln kommit på allvar. Jag sitter i mina vita fårskinnskläder på Skathällen i en klippskreva och ser på hur det börjar dagas. Jag har ett par gamla rockar över mig för att den oskärade vitheten i min kostym ej skall skrämma fåglarna.

Fyra änder susa förbi och slå ned bland stenarna i grundvattnet ett stycke från mig. Det är lönlöst att krypa på dem, ty mina byxor lysa med förklarat skimmer i det bleka månskenet. Men ändå — om man skulle försöka!

Plötsligt sträcka de halsarna käpprätt upp, trots det att jag glider som en snok utför berget. Jag stannar andlös. Misstänksamt ligga de en stund och börja sedan ro med fart av och an mellan klipporna. Nu skymmas de av berghällen och jag kryper igen.

Men plötsligt höras årslag. Det är jaktkamraten som kommer för att söka sig en plats för sina vättar. Änderna lyfta och se ut som jättefåglar i skymningen.

Äntligen har kamraten satt ut sina vättar, och snart ser jag konturen av hans skåre i enbrutalt rät vinkel på sluttningen av en häll. Hans silhuett med den grå toppmössan rör sig en stund ovanför, medan han tar på sig fårskinnspälsen och ordnar åt sig i skrevan. Så dyker han ned och allt blir lugnt.

Jag har en skrakvätte förtöjd utanför min berghäll. Därutanför går litet sjöskvalp, och min skrak gungar i

återslaget från hällen. Horisonten drunknar i ett dimbälte, som driver nordostvart, och bakom det gömmer sig solen.

Nu susar det i luften. En skrak hejdar sig ett par sekunder över kamratens vättar, men min skrakhanne lyser bättre, och det är en hona som kommer.

Med sänkta vingar tyckes hon glida fram över vattnet och får skottet just då hon upptäcker mig. Ut med båten och upp med den första skraken för året.

Tystnad igen. Girigt kikar jag mot söder efter mera, ty två skrakar äro ett kok, som det heter här. Och de låta ej vänta på sig länge. Jag sitter i mina penséer och döljer cigarrglöden i handen, då fem stycken präktiga hannar fälla. Men de fyra fälla bakom en hindrande sten och jag skjuter den femte. Jag sitter ej så till, att jag kan resa mig upp i blinken och slänga ett skott efter någon av de övriga, som springande på vattnet ge sig i väg.

Jag har mitt kok.

Dimman är borta. Solen stiger, först som en mösskärm — som min kamrat skepparen säger — och slungas sedan nästan som en boll — somjag säger — upp över synranden. Vi skjuta ett par skott till och ro sedan hem mot den växande brisen.

Hur härligt är det icke att komma hem till sin egen sjöbod och hänga upp vättarna till torkning på sin egen bodvägg. Därinne står målarskrinet, som nu gunås tjänstgör endast vid målningen av vättarna. Jag kan för intresserade berätta, att ternperafärger lämpa sig bättre för ändamålet, än oljefärg, ty temperan glänser ej. Ganska härligt är det också att äta den väntande och grundläggande gröten och ta sig en lur, sedan man sömndrucken lagt ifrån sig morgonpipan på bordet vid sängen. Det är skönt för skalder att få sova!

ANTONSSON.

Jag satt i rökhytteri och drack långgrogg med kaptenen, då han kom in och bad att få presentera sig.

— Mitt namn är Antonsson, en landsman till redaktören, resande i korta varor, kommer från Öregrund och längtar efter en grogg i sommarvärmen!

Jag bad herr Antonsson sitta ned. Jag hade redan i matsalongen observerat honom. En fet herre på omkring 40 år med rutigt göteborgstyg i kläderna, guldkedja med en berlock föreställande Leda med svanen och en ofantlig klackring med röd sten i.

— Redaktören kommer inte ihåg mig, sade han. Vi ha träffats förut, en kväll på Bakfickan i Göteborg för, låt mig se, 5 år sedan, och jag tror att vi till och med blevo bröder.

Fullkomligt övertygad om att aldrig ha träffat herr Antonsson och ännu mera övertygad om att aldrig ha varit i Bakfickan på 10 år, tryckte jag dock Antonssons feta hand med värme och försäkrade att jag mycket väl kom ihåg den trevligaaftonen, en bland de trevligare i min historia, men att vi blevo bröder, kunde jag inte påminna mig.

Antonssons ansikte mulnade något, då jag kallade honom grosshandlarn och icke duade honom, men efter en klunk whisky klarnade det igen.

—- Jag kommer som sagt från Öregrund.

— Nå, köpte öregrundarna något?

— En finfin plats för halsdukar och krås, och punsch kan dom dricka. Dom nästan knäckte mig. Redaktörns halsduk är köpt hos Silvander ser jag. Ursäkta, men hur mycket kostar den? Antonsson fingrade förtroligt på min halsduk. Nänej, det är inte gott att komma ihåg sånt där. Men så mycket vill jag säga, att vi lämnar samma kvalité i parti till 90 öre. Var så god och se på den här! Antonsson tog av sig sin egen halsduk. Var så god och

känn på den här varan. Se på mönstret, va säjs om kulören, modernaste färg, allt för två kronor!

Jag uttryckte min förvåning och skålade med Antonsson.

— Utmärkt whisky, sade Antonsson, lagom rökig och bra! Whisky är i alla fall drycken! Nå, och påven som dog! Tusan till karl att leva så länge! Han levde ju tre veckor nära på. Har inte jag för resten träffat redaktören i P. B. en jäkligt livad kväll i Göteborg?

— Nej, det är nära på omöjligt, ty jag är inte med i P. B.!

— Skada! Va faen nu då? Är inte redaktörn med i P. B.!? Vill redaktörn, så ä redaktörn där

som i en liten ask. Jag ställer om'et. Redaktörn är väl murare i alla fall? Jag har tvåan och skall ha trean rässom dä ä. Inte det heller. Dä var tusan.

— Nej, dom äter ju barn där, påstås det.

— Äter barn, ha ha ha, åtminstone inte i tvåan. Vill redaktörn, blir jag fadder. Min principal är också murare och han tycker jäkligt mycket om Strixen, så det är en smal sak att komma in. Skål i alla fall! Redaktörn tycker ju inte om teater, men det tycker jag är konstigt. Damen från nattkaféet, jäken anagga, och Ödman i operetterna och Forsell, som var löjtnant förr i världen. Jag är bror med honom. Trevlig karl. Allt teaterfolk är trevligt, nekar inte för ett glas, har sett sig om i världen på turnéer. Dom spelte i Alingsås en gång och jag kom tillsammans med dom efteråt, och vill redaktörn tro mig eller ej så drack vi ur 80 halva punsch på 16 man. Inte dåligt eller hur — — —

Och att vi blitt bekanta, dä får ni medge, eller hur? Dä kan man tamme tamme tammefan kalla tur!

— Har redaktörn varit i Falköping?

— Joo då!

— Trevlig stad. Känner redaktörn stationsskrivare Telberg? Förbannat trevlig och toujour karl, med på vad som helst. Han hade tapetserat sängkammaren hemma hos sig med Strixar, jag tycker det borde komma i Strix, ha ha ha! För resten har jag skickat in en historia en gångsom jag fick svar på i brevlådan, att den hade stått förut i Strixen — ja, jag är ju inte prenumerant, men jag köper samvetsgrant när jag kommer över den på någon station. För resten reser jag inte bara i korta varor — jag har en liten privataffär — alldeles för mig själv. Jag säljer svepningar.

— Nå, men om man dör, vänder man sig ju till begravningsentreprenörerna, och det är väl inte lätt att konkurrera med dem.

— Jo, men det är just dom jag vill åt. Dom ä oförskämt dyra, och jag tror att jag skall kunna arbeta in min artikel, så att jag skall kunna konkurrera med resultat. Vad tror redaktörn att dom tar för en ordinär svepning? Tio, femton kronor, och ändå är det humbug, ingen rygg i skjortorna, dålig kvalité! Redaktörn tror att jag ljuger, då jag säger att jag säljer en svepning med täcke till 2:50! Men det är förbaska mig sant.

— Ja, det låter verkligen litet underligt, så litet för en kostym som skall räcka så länge!

— Ha ha ha! Antonsson dunkade vänskapligt på min mage och satte i sig ett par tum ur groggen. Och vill man kosta på en femma, och flertalet lik är ju så att säga burget folk, så kan jag leverera en riktigt trevlig, nätt och elegant svepning med krage och vit halsduk och 70 centimeter långt skjortveck, jag försäkrar till belåtenhet för både adel och såna där högdjur med ryggstycke i skjortan och fint och trevligt.

— Men är inte 70 centimeter väl kort tilltaget?

— Ha ha ha! Det följer med ett sidentäcke också, naturligtvis inte äkta, utan imitation, avbomullsvadd, men det ser ut som siden, allt för en enkel femma. Jag börjar få in de där två kvalitéerna i rörelsen och ger mig fan på att bräcka entreprenörerna på rätt kort tid. Det är ju svårt att arbeta in en sak, men en så praktisk svepning bör med

tiden komma att gå som krick-krick gick på sin tid, om redaktörn kommer ihåg! Men det var fan, vad det börjar rulla!

Det hade blivit sjö och ute på däcket sutto kvinnorna med ångest i sina miner, lutade sig plötsligt ut över räcket och frigjorde sig från soppa, fisk och kött eller medhavda matsäckar. Två äldre damer, efter likheten att döma systrar, höllo varandra krampaktigt i hand och avlevererade med underliga ryggrörelser sin tribut åt havet. Vare sig nu Antonsson fann detta rörande eller verkande som föredöme bleknade han emellertid, skålade nervöst och försvann, och kaptenen och jag återtogo vårt avbrutna samtal om svårigheterna vid inloppet till San Francisco.

— Joo, ser du, kommer man söder ifrån, får man passa så man har gamla fortet i linje med Los Alcatrazes eller Blossom Rock, och kommer man norr ifrån och det är vind, så vet varje djupvattenssjöman att det bryter vilt utanför Punta Boneta och inte lugnar sig förrän strax innanför Punta Diablo. Sen är det fint utprickat, fast en del saker att ge akt på i alla fall. — — — Men är det inte Antonsson, som sitter därborta.

Jag såg däråt. Det var Antonsson. Jag gick ut och fram till resanden i korta varor och liksvepningar. Hans hatt hade fallit av honom, ochhan var inte längre samme gemytlige och verserade gentleman som inne i rökhytten. Hatten låg mellan hans fötter, och han hade icke nog energi att luta sig ut över räcket.

Jag observerade, att Antonsson hade ätit hummer. Hummern låg i hatten.

En besättningskarl kom upp från fördäck med en vattenpyts och slog ut den på däcket. Antonssons hatt drev med strömmen förbi damsalongen och stannade vid en hög tågvirke. Antonsson fixerade besättningskarlen med en livdömds uttryck i de annars vakna och intelligenta ögonen, reste sig tigande, ledde sig utmed räcket bort till hatten, såg slött in i densamma, satte den på huvudet och försvann under däck.

PRIFFE.

— Given å förhand sitter still! Johanson å ja byter — Svenson ger och du blaskar! Fyll på mer konjak, Löfgren, å ta en segar! En ska ha rök i mun, när en spelar mä skojare!

— Dä ä lögn att jag kan få nåra kort i kväll. Va säjs på händerna? Joo, dä du som yttrar dej först! Ska vi skicka efter barnmorskan?

— Jaa, små sommarlätta, då! Rena timotejen.

— Å du?

— Ja passar på hans klöver. Löfgren, hörde du, att jag passade på hans klöver?

— Sitt inte å babbla i spel! Vill han inte höra opp själv, så — — —

— Ja, på dom där Trosaklöverna kan jag inte spela priffe. Va säjer Svenson?

— Kör opp te stora trappan!

— Drar du mä konungsmannen ifrån Kapernaum! Dä va mej en kortoxe!

— Stick över mä ässet! Den svälter inte, som dyrt köper.

— Bekänner du inte, Johanson? Har du inga hjärter — jo, dä vackra barn Gud har!— Du tror visst du spelar mä höns!

— Si så, ta hem och bråka inte! Han har ju inga hjärter,

— Nu får vi väl äta hjärter hela spelet! Nåå, får du inte baksitsen ur vagnen snart, Löfgren?

— Hjärter fru! Vidare for han fort i den blåmålade schäsen! Å, dom faller som bara tusan — vi si sitsen unt vi si dimpen, som tysken säjer!

— Hör du, Svenson, va va dä du markerade svaghet i? Dom andra har visst kastat klöver?

— Prata inte i spel! Hugg'en, sa Grubben!

— Hade ja bara ett kort till, skulle dä bli andra don! Nu fick ja ingenting för klöver dam, å knekten frös inne den mä!

— Hör du, Anderson, du går på som en metodist! Spela på bara, å babbla, när spelet är slut! Sitter du å tittar i mina kort, din attan tusan? Ä dä den här klövertrean du vill si på, så titta nu noga å lär dej hur ho sir ut! Ja vet ingen, som tittar i andras kort så mycke som Anderson.

— Sa du ja, din lurpassare! Nää du, åttan ä större!

— Dä rätt, ge'en på söta knölen! Jaså, den tusan vill inte ut mä damen!

— Maska inte, Svenson! Joo, du, Bäckströms nia ä stor som ett hus. Kom nu igen å inte ha laddat!

— Nu har vi paketen! Dä så gott ja tar tricken mä däsamma. Pass på å rädda slammarna innan nådatiden tar slut, gubbar. Aj, som fan, den la dom sej på!— Si sån en sju attan, hade du en hjärter kvar? Ja, då ä dä förkylt!

— Dä bravo, spader har inte vatt oppe än. Hör du, din dumbom, kryper du för knekten? Dä inte nolla vi spelar — ånej du, inga fingrar i fatet — dä va mitt äss!

— Ruter ut och fönster in, så glasmästarn! Äss, två, tre, fyra, skål!

— Svarar du inte på färg, din klutorre! Vet du inte att dä går hundratusen oförsörjda barn på Stockholms gater, för att deras föräldrar inte har svarat på färg!

— Äss å kungar, så jorden gungar! Hör du, Löfgren, dä här går illa på de kristnas sida!

— Nu ä dä slut, sa fan om böndagarna! Tre strafftrick, å honnörerna ä delade. Hör du, Löfgren, hur innerst kan du va så förbaskat inskränkt, så du drar opp spader, när du sir, att jag kastar spader, å du själv sitter mä femman singel? Här ska en sitta å spela ihop mä folk, som inte kan skilja på lankor å målare! Ä du klok eller va faen går dä åt dej? Ä du full eller galen eller sjuk, så bara säj ifrån, men sitt inte å fördärva spelet, när jag sitter mä priffekort på hand! Di hade blitt lilla slam, dä tar ja gift på. Säj mej, Johanson å Svenson, ä dä inte så en vill kräks, när en sir en sån där halvidiot som Löfgren ta i en kortlapp — — — markerade ja styrka i spader? Jaså, dä också! Hör du, Johanson, markerade ja styrka i spader? Jaså, men dä borde väl dä kräket ha begripit ändå! — — — Va du skulle ha dragit? Har du gått å läst, karl?När du sitter mä minst fem friska på hand, å Svenson har kastat klöver å Johanson kastade ruter, så kan ju en grindstolpe begripa att du ska dra ruter, om du har följt mä spelet — — — grälar ja?! — ja tycker dä han som sitter å ä oppkäftig, ja har ju inte sagt ett ord åt honom, bara bett honom hövligt, att han inte ska dra så fly innerst fåraktigt en annan gång, dä blir ju inget nöje mä spelet — — — ja, håll mä'en, håll mä dem enfaldigom å förarger ingen av dessa små, gärna för mej, men ett kräk ä han å blir han, bå i kort å affärer — — — i stället för å gräla, tycker ja du skulle ge, Svenson, visst ska du ge, den som frågar, ska alltid ge, dä en gammal regel, dä — — — jaså, ä dä ja, som ska ge? nå, varför i himmelens tron kan ni inte kläcka ur er dä då?!

JAN-LARS FRÅN HARÖN.

Jag hoppade upp på spårvagnen, öppnade dörren och stod ansikte mot ansikte med Jan-Lars, storbonden från Harön, som en gång i tiden bjudit mig på den trevligaste orrjakt jag någonsin varit med om. Det var på två småöar i Singöfjärden, snön gick gubbarna till midjan, men jag hade skidor, vilka de föraktade, och i den tidiga morgonstunden fick jag skjuta två orrar i uppfloget ur snön. Senare på dagen sköt jag en från kostern, dit jag gått för att byta om ylletröja. Han kom spatserande bland enbuskarna i stranden — och jag kunde inte låta bli.

Jan-Lars stod i den överfulla vagnen och höll sig fast i en takrem. I vänster hand höll han sin blommiga nattsäck av erkänd modell och såg rådvill och blyg ut. Han vågade ej fatta handen, som bjöds honom till hälsning.

— Vart bär det i väg som längst?

— Å, ja ska långt bort i ändan på Hornsgatan.

Min glädje över att träffa Jan-Lars var ren och uppriktig och jag föreslog honom att stiga av genast och äta middag med mig på Vega.Jag skulle bjuda, förstås. Vi stiger av med detsamma !

Jan-Lars spottade mot förbudet en fruktansvärd bladda på vagnsgolvet och tackade. Han hade sin matsäck på Jansons vedskuta vid Sjöbergs plan och hade inte ätit sen klockan nio utom förstås en halv porter på Mässingsstången, så han sade ja. Jag ringde och vi stego av.

— Nå, hur kan ni må ute på Harön? Torrt har det varit förstås?

Jo, med lantbruket hade det förstås varit åt helsike och nu hade regnet kommit och slagit ned rågen. Fisket hade varit si och så. Sjövattnet var ovanligt högt och detta i förening med den nordliga stormen hade skadat bragderna. Två ålryssjor hade Jan-Lars för sin del fått fördärvade av sjön och så hade uttern varit framme och ätit hål på två andra. Nu hade han lagt kaffesäckar om fiskhusena, och pojken, Gustav, hade suttit uppe vid Marhällen och vaktat, för uttern hade gryt och ungar där, och han hade fått skjuta en, men lika förbannat hade inte en faen varit framme och påtat hål på kaffesäckarna, så det fanns inte ett liv i ryssjorna, när de hämtade opp dem efter tre nätter. Och sälen hade varit på strömmingsskötarna och nordosten hade kommit så svår, så de hade inte kunnat bärga storryssjan, och när vädret lade sig, var den trasig och full av tång och smörja, så det var inga utsikter att få ut den mer i år. Och det hade varit dåligt med siken hela sommaren för resten.

Vi stegade in på Vega, och Jan-Lars hängdenattsäck och hatt på klädhängaren. Inne i matsalen hägrade smörgåsbordet. Jan-Lars spottade på fingrarna och ordnade sina lätt grånade lockar.

Jag hällde upp suparna, och under gentlemannaskrapningar med stövelsinkorna började Jan-Lars lutad över bordet med dess många sorter leksaksmat belasta sin assiett med näringsmedel. Han hoppade medlidsamt över strömmingen och ålen och ägnade sig åt ansjovisen, rödbetorna och kalvhjärnan. Han såg snålt efter kvarten, då jag lagade mig att söka matbordets gedignare rätter och lugn.

Den skånska kalopsen kom fram och pilsner. Jan-Lars talade nyheter från sin ö.

— Vi har haft en jäkla läsare på ön, en sån där kolportör di kallar, som förkunnade ordet. Han bodde hos Vikberg förstås. Å så en måron i ottan, när Vikberg skulle sjussa fjärdingsman å höll på mä påselningen, så kom fjärdingsman å titta in i springan ve rullgardin i rummet, där Vikbergskan låg, å jäklar i'et var inte han som förkunnade därinne å höll på å vänslas mä henne. Fjärdingsman geck förstås på fläcken te Vikberg, som höll på mä hästarna, å sa: Titta in breve rullgardin i kammarn, ska du få si på faen, där går aldri rätt te, sa han. Å Vikberg tittade å sprang in å slog på dörren å skrek: Öppna! Men di öppnade inte. Då sprang Vikberg te vebon å hämtade yxen å slog in dörrspegeln å tog sej in i kammarn å klådde honom som förkunnade så jäkligt, så han va slak som e kalvränta, så dä va riktigt synd om honom, så läsare han va. Menså måste ju Vikberg sjussa fjärdingsman, för dä brådskade, å Johannisas Pers Ols Mari stog på linker håll å lurade å hörde å såg alltihop, å ho talte om efteråt, att han som förkunnade smet in igen lika förbannat, så sönderslagen å eländig han var, inte en minut efter dä Vikberg hade rest mä fjärdingsman. Så nog ä di pilletranska å ihärdia, di som förkunnar, alltid!

Jan-Lars fick ny pilsner och mera mat och berättade:

Skeppar Sjögren hade sålt hälften han ägde i jakten Halbrektina. Matts Olsson hade fått fribiljett från barnen i Amerika, men han förde ju styvt högerben, så han trodde inte han skulle få slippa in, så noga som di har blivit i Nyork sista tiden. En toker till tysk, en slättoppare, hade kört på Storbrottet i vackert väder och tappat rodret och sprungit läck och låg och flöt på lasten, med ankaret ute förstås, en hel natt, innan dom fick syn på honom och skaffade honom box in i hamnen. Fredriks Otto hade slagit en polisbetjänt på snoken utanför ett kaffehus på Luntmakaregatan i Stockholm och Fredrik hade fått sälja tjuren för att kunna betala böterna. Två prackkullar höllo till i Gumpsundet och räven hade haft lya under Holmbergs hölada vid Klacknäset. Själv hade Jan-Lars byggt glasveranda och rustat boden, så nu kunde han bo där själv och hyra ut åt två sommargästfamiljer för sommarn i stället för en. Hade man inte sommargästerna, så — — —

Efter kaffet och konjagarna bröto vi upp. Jan-Lars hade blivit märkvärdigt tyst, redan dåkaffet kom, och konjaken tog han andaktsfullt och skrapade med foten till.

Utanför på gatan skulle vi skiljas och Jan-Lars fortsätta sin expedition till Hornsgatans slut. Jan-Lars tackade så obegripligt mycket.

— Ja, tack själv och adjö nu, Jan-Lars, och hälsa så gott hem och till alla på Harön!

Jan-Lars höll i min hand och skruvade på något.

— Vad är det Jan-Lars har på njurtalgen? Sjung ut bara!

— Joo — — — hm — — — si dä ä allt så, att jag har förlort en tioöring på att ja steg åv spårvagnen — — — si ja hadde skullt mä ända te ändan på Hornsgatan — — — åsi — — — hm — — —

Jag var för en gångs skull klok och låtsade icke förstå.

STORM.

Två dygn har den nordliga stormen varat och Ålands hav är gropigt. Brotten rulla in som vita drivor och omkring skär och grund kokar det och ryker. Som åskdunder dånar sjön ute vid Storbrottet, vågen slickar de blanka kobbarnas sidor allt högre och högre och sjöarna som tagga horisonten torna ihop sig till mäktiga bergskedjor som tungt och obevekligt och i ändlös procession passera sydvart.

Men mot kvällningen gå byarna ej så svarta över viken, mina popplars kronor gunga ej så våldsamt och solen tittar fram mellan molnen. Jag tar in alla tre reven på min blekingsekas storsegel och stävar ut för att studera havet. Kalle Andersson sitter bred och lugn framför mig på sin toft beredd att när helst det kräves flytta upp i lovart och vi kryssa försiktigt under land och ta byarna med glans. Utanför Köpmanholmen river vinden i, sjön toppar sig smått, skvalpet suger sig in över däcket, studsar mot skvättbordet och blåsten sprutar rockarna skummiga på babordssidan. Vi stryka tätt under Grundkallen,göra fyra slag i den växande sjön, och när den möter oss mellan Dagen och Lejet i långa susande rullande taggiga berg, är jag just där jag vill vara.

Stormen har rensat luften och solskenet ljummar skönt på våra våta kinder och på händerna, som syssla med skot och rorkult.

Solen står lågt och när brotten rulla in över Lejet och skummet ryker högt mot höjden i väldiga, svällande moln, lyser det i vit purpur och ljus orange med blå skuggor alldeles som en sommarsky. Men skummolnets kanter blixtra mot de materiella rödvioletta skyarna nere vid horisonten i öster i ljusviolett och ljus purpur som en kaskad av solbelyst blod.

Lejets röda klippa lever i färgen och brottet kastar en skugga av varmt mörkblått på dess nordsida, innan det löses upp i dimma. Och havet är av blå metall och det gröna i brotten är varmt som det gröna på en ljus äng.

Vi vända.

När jag länsar hem mitt i all denna rikedom av lycka och liv, tyckes det mig ett ögonblick, som om människan icke har något att beklaga sig över. Och jag kramar rorkulten och ger mig fan på att se, att se, se, se, och att allt som icke skänker styrka och lycka är humbug, och att det icke finnes någon humbug för en människa som verkligen ser. Allt blir vackrare för var dag och allt klarare och tydligare och som en gammal vis vill jag gråna och dö just då jag hunnit så långt att jag verkligen känner att intet är fulteller dumt — pang, just då den sista dörren öppnar sig och intet hindrar mitt förstående — då vill jag vinka adjö!

Tro nu inte, kära bror, att detta är sentimentalitet och fött av någon tillfällig slöhet, nej, tvärtom!

Mellan Grundkallen och Måsskäret simmar en vikarsäl. I den grova sjön ser han oss icke förrän på ett par båtlängders håll, gör ett kast och dyker, jag skulle vilja kunna klara samma situation som han. Men han klarar

nog inte min situation, och vi kunna vara jämspelta.

Nu är solen nere sedan en stund. Klipporna äro mörkvioletta mot väster och skogens silhuett är mäktig, havande, tung av färg. Den gömmer svällande kottar och saftiga barr, röda rävar och bruna harar, och dess kyliga doft slår tung av liv mot mitt ansikte. Sådant kallas på konstspråket mystik, och de som tala konstspråket kalla det mystik, därför att de inte förstå hur det hänger ihop eller över huvud taget hur något hänger ihop.

Just då vi göra slag för att komma in i posthamnen, kommer jag ihåg två verser ur Iliaden, som påminna mig om livet ute på sjön bland kobbarna och grunden. Jag håller på de verserna, ty de bilda tillsammans ett onomatopoietikon som målar: — förlåten, alla som inte sysslat med det språket, men jag slutar strax:

νχν, ως τε χ μα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης α γιαλ μεγάλ βρέμεται, σμαραγε δέ το πόντος

vilket jag skulle vilja översätta ungefär så här: med väsande buller, som då det väldigt brusande havets våg dånar i den vida stranden och djupet skräller.

Jag älskar att se väsningen i *ηχη,* det ståtliga, sugande valvet i *κυμα,* det sorlande i *φλοισβος,* det hala hårda i *αιγιαλος,* havsbullret i *βρεμειν,* det skrällande dånet i *σμαραγειν,* och djupet i *ποντος,* ungefär efter samma oskrivna lag som det norska hav bättre målar det grå och vida i havet än det svenska hav.

Så ungefär verkade det i solnedgången purpurfärgade havet i rätt mening homeriskt på mig. Kalle Andersson satt som xylograf och njöt av tanken på att en gång få gravera detaljerna.

Då han hoppat i land med förtöjningsändan, hivade jag upp min tax, som legat under däck och varit så till vida medveten om sin husbondes sensationer, att han i hemlighet varit sjösjuk på durken. Min första omsorg blev således att under bön och åkallan spola båtens inre.

Så tvingas människan att irra mellan poesien och prosan.

FRÖKEN MALLAS OMVÄNDELSE.

Fröken Malla Heine skulle tillbringa eftersommaren hos sin bror revisionssekreteraren, som hyrde villa vid Lännerstasundet strax bredvid Fisksätra station. Försommaren hade hon tillbragt hos sin svåger kaptenen på Svea garde, men hon tyckte inte riktigt om honom, ty han skämtade så förskräckligt med Mallas svaghet att ej vilja erkänna sina fyrtiofem år, och hon hade verkligen nått denna kritiska ålder, då kvinnan förändras, jag vill just icke säga till det bättre, men i alla händelser så genomgripande, att resignationen bör vara ett naturligare resultat än en tilltagande skälmskhet och ysterhet.

Alltnog, fröken Malla reste ut med sina koffertar och föresatte sig att riktigt njuta av det som återstod av sommaren. Hon kom till Fisksätra med ett eftermiddagståg, och jungfrun som mötte hälsade så mycket från herrskapet, som var borta på supé hos konsul Naaman på Ingarön, dit de rest för en stund sedan. De skulle inte komma igen förrän vid middagstiden följande dag.

Fröken Målla installerade sig i vindsrummet utåt sundet, åt middag, och på kvällen satt honuppe på verandan och studerade Ellen Keys Livslinjer tills solen sjönk bortom Duvnäshöjderna. Så kröp hon till kojs sedan hon ställt jungfruns väckarklocka på 5, ty hon skulle gå ut och njuta av den daggfriska morgonen och komma hem skälmsk och yster med famnen full av blommor och sätta i alla vaserna och överraska sin svägerska. Frukost ville hon alls inte ha, nej, visst inte, bara en liten kopp kaffe.

Hon väcktes brutalt av den ursinnigt ringande klockan. Hon sökte stanna alarmverket, men den lilla haken var borta, och hon stoppade klockan under täcket för att dämpa ljudet och icke väcka hela huset. Usch, vad klockan kylde på magen genom linnet! Hon kunde ha varit alldeles lugn, ty jungfrun hade inte kommit hem än — naturligtvis, då herrskapet var borta — och hon var ensam i hela huset. Äntligen stannade ringningen. Fröken Malla gäspade, så att det lilla plomberade gapet lyste rosenrött med sin lilla lucka framtill, bara två tänders bredd,

och de tänderna voro hennes stora sorg, hur vacker och elfenbensvit ersättningen än vilade i vattenglaset på nattduksbordet. Så började hon toaletten och stod snart färdig i sin 10-centimetersskjol, den vita blusen med guipé-filuret eller vad det heter och den vita segelhatten.

Jungfrun var och förblev borta, och Malla måste försaka kaffet. I tamburen tog hon en av svägerskans alpstavar och vandrade ut i den soliga morgonen.

Där fanns många stigar och hon valde en sombar till skogs. Men inte fanns där några blommor — det borde hon för resten ha förstått, nu så sent på sommaren. I stället skulle hon ta en duktig promenad.

Fröken Malla gick och gick. Hon hade aldrig varit i trakten förut. Stigen bar över berg och backar. Här och där lyste en villas plåttak genom lövmassorna. Solen steg och det blev varmt. Slutligen blev det alldeles förskräckligt varmt. Då lyste det till av vatten mellan trädstammarna. Stigen bar nedåt.

Hon kom till en vik eller ett smalt sund, vad det nu var, men inbjudande såg det ut. På andra sidan såg hon en halvförfallen brygga och längre upp reste sig en flaggstång och en vit skorsten ur barrskogen. För resten såg hon inga kulturmärken. Om hon skulle bada!? Hon rodnade vid bara tanken. Djärv var den onekligen — så här utan badhus och utan badlakan. Men det var alldeles rysligt hett och så här tidigt på morgonen var naturligtvis inte en katt ute. Hon tvekade ett par minuter, men så började hon hastigt kläda av sig i ett buskage och snart stod hon på stranden darrande i sin jungfruliga om också något passerade nakenhet och det bruna födelsemärket på hennes abdomen, som ingen hade sett, men som hon det oaktat var så generad för, skylde hon med handen för det fall, att — — — för det fall, att — — —.

Fröken Malla steg i den gulskimrande vågen och började plaska. Hon gick allt längre ut. Vad det kylde skönt. Hon plaskade alltmera energiskt.Här sluttade bottnen mot bråddjup och här måste hon stanna — — — men vad var det?!!!

Dunk, dunk! lät det. Något vitt lyser genom alarna strax bredvid. Det är en ångbåt. Gud nåde fröken Malla. Hon upphäver 6-strukna fiss och inser att hon ej skall hinna i land förrän ångbåten har passerat. Beslutsamt men med en livdömds uttryck i ögonen sätter hon sig ned. Vattnet når henne till halsen. Ångbåten är framme.

Gustavsberg IV läser hon frånvarande på dess sida. Men o du milde, o söte! O, o! Hon försöker huka sig ned så vattnet når henne till näsan — längre kan hon inte.

På akterdäck står den otäcke major von Hagen och tittar efter orsaken till skriket — — — men vad i herrans namn?! Vattnet sjunker omkring henne, sakta först men så allt hastigare och plötsligt sitter fröken Malla nästan torr på den leriga bottnen, naken, ohöljd för allas blickar, medan ångbåten passerar och propellern fortsätter sin sugning. Major von Hagen klämmer intresserad fast sin monokel och bredvid honom står — fröken Malla bidar döden — kammarherre Hökenberg, han med de röda mustascherna — och en liten pojke — o, det är lilla Gösta von Hagen, som vinkar med sin mössa och ropar: — Titta, tant Heine, goddag, -tant Heine, tack för pralinerna!

Gud!!! Hon har badat vid Stäket.

Nu är ångbåten förbi och vattnet stiger igen. Det kunde vara onödigt för resten tycker fröken Malla. Hon vacklar i land och hennes vita abdomen med födelsemärket försvinner i buskaget.Fröken Malla är mera död än levande. Och medan hon klär sig i buskaget försiggår en ännu mera genomgripande förändring med henne än den kritiska åldern mäktat åstadkomma.

Fröken Malla finner sin Gud. Hon inser, huru tomt hennes liv har varit, hur ytligt, hur flärdfullt. Och kärleken, som aldrig fick förljuva hennes tillvaro, hur värdelös är den icke mot den kärlek, som finnes däruppe. Och alla män äro — — äro — — ena slokar, ja, just slokar!

Fröken Malla stannar två dagar hos sin bror revisionssekreteraren. Hon skrattar icke som förr, allt det skälmska och flickaktiga är försvunnet, hon har blivit en gammal kvinna och hon påpekar det också. Brodern har icke ens en bibel på sitt sommarnöje. Fröken Malla reser till staden igen och pastor Josef Rosenius kan räkna ett nytt lamm till sin växande hjord.

GRÖNA LUNDGREN.

Min kamrat telefonerade och sade: — Är du livad för att segla till Hangö i övermorgon, så har jag fått låna grosshandlar Tegels kutter. Det blir bara du och jag, och så skaffar vi en gast.

Jag svarade ja, ty jag hade bara ett par växelaffärer att klarera, och jag längtade ut till sjöss. Jag reste in till stan och träffade kamraten. Vi åkte till Liljeholmsvarvet, där kuttern lag, för att inspektera lådan. Vid kajen stod en man och hängde sysslolös efter allt att döma. Han hade grå-stubbigt hår och något av fjärrblick under ett par borstpenslar och såg med sin blå kavaj och de vida byxorna ut som en gammal sjöman. Vi slogo oss i språk med honom och slutet blev att vi hamnade på ett litet kafé vid ett glas öl. Han drack och tackade genom att bjuda oss på en lögnhistoria om en nigger i Pensacola, som slagits med 1,500 man och segrat på grund av sina stora fötter, som han begagnade som klappträn. Efter slagsmålets slut hade vår man gått fram och tryckt niggerns hand, ty han tyckte det vara fegt av 1,500 man att ryka på en ensam, men då negern,upphetsad som han var, hade velat ge smockan, hade vederbörande klämt till honom på Stockholmsvis — vänster hand höjd mot tirorna och höger i maggropen, så tarmluddet krullade sig — och negern begrep att det inte var a son of a bitch of a yankee utan a jolly good swedish fellow, som kom och ville bjuda på ett glas. Sen hade de seglat tillsammans ett helt år och hållit ihop som fisklim.

Den gamle var tydligen vår man och vi engagerade honom som gast på kuttern för resa till Finland och tillbaka. Han hette egentligen Isak Lundgren, men som han en tid av sitt växlingsrika liv haft någon underordnad befattning vid Gröna Lunds Tivoli, kallades han Gröna Lundgren. Han hade seglat på alla hav och talade ogenerad sjömansengelska, sjöng negervisor, kunde steka sill med smör och riven ankarstock som en ärkeängel, söp måttligt och gärna och drog sina historier med allvarliga och trohjärtade ögon och med en förstrött tankfull min, som nästan högljutt fordrade ett humoristiskt förstående.

Tidigt följande morgon passerade vi Slussen. Lyckligtvis var det rätt hård vind, så att vi sedermera fingo lätt att lista oss fram mellan de få seglarna och ångbåtarna. Gröna Lundgren lagade vår frukost och drog sig akteröver för att avlösa vid rodret. Vi blevo i tillfälle att konstatera, att han var vår man både som kock och seglare.

Nå — vinden bedarrade, mojnade av, styvnade till och efter en rätt ointressant segling kröpovi vid middagstiden följande dag in mot Furusund.

Min kamrat stod till rors. En man stod viftande vid bryggan.

— Jädrars blod, gnisslade rorsmannen plötsligt, det är Tegel, grosshandlarn, båtägarn, vad fan kan han vilja?

Vi lade till och grosshandlarn kom ombord. Det var en liten fet man med ljusa, uppvridna mustascher och högst elegant klädd. Segelsällskapskostym, obekväm krage och glänsande gula skor.

— Gomidda, gomidda, mina herrar! Jag har haft ett satans göra att få tag i er. Jag skall tala om en glädjande nyhet: Jag följer med till Hangö! Min kompanjon har kommit hem från Hamburg och jag har måst ta en båt från bogserbolaget för att hinna hit — men jag hann få med mig en låda punsch och en låda whisky och några byttor skum, ifall vi träffar några bekanta finnar i Hangö — dom tycker om skum, vill jag minnas — men presentera mig för din vän! — å visst fan känner jag till er — förbannat trevligt att få ett så lustifikt element ombord för en gångs skull — var fullkomligt hemmastadd!— å, jag ber!

Jag bockade mig för grosshandlar Tegel och ville hjälpa honom att placera spritlådorna på sin plats.

— Nej, för all del, besvära er inte! — Har ni ingen gast ombord?

Jag tittade efter Lundgren. Han hade dykt ned i skansen.— Jo, visst har vi gast! Hallå, Lundgren! ropade jag.

— Hallå, Lundgren, var det, ja! hördes dovt från båtens inre och Lundgren dök upp ur skansluckan.

— Jaså, du är gasten? Bär ner lådorna här och kom in i salongen sedan, ska du få förhållningsorder.

Gröna Lundgren gapade på grosshandlar Tegel och svarade inte. Slutligen vred han ansiktet åt min kamrat till

och frågade:

— Va ä de där för en gyckelbock? Du? Du!! Du törs jag inte kalla mej själv en gång!

— Det är båtens ägare, grosshandlar Tegel, presenterade min kamrat, och jag viskade så gott jag kunde: Håll sej lugn, herr Lundgren, vi ska nog klara opp alltsammans så småningom.

— Ska vi segla med den där jannen? muttrade Lundgren tillbaka.

— Ja, troligen, det ser så ut, håll sej bara lugn, snälla herr Lundgren, så blir allt bra! sökte jag viska så lågt jag kunde.

— Karlen är genomskådad! svarade Lundgren halvhögt. Han kommer att stanna här i Furusund. Låt mig bara sköta om saken!

— Lugn bara, herr Lundgren!

Lundgren klev fram ett par steg.

— All right, grosshandlarn, ursäkta gubben, men jag misstog mig visst om vem som har kommando på den här skorven.

— Lådorna åker ner med en utsjungning! Men någon segling kan det inte bli av i dag ochinte i morgon heller, om grosshandlarn är rädd om sin kutter. För det kommer små grå moln i nordväst och ute till havs står ett band med tjocka — men vill grosshandlarn segla med bottenrev, så gärna för mig, för jag går med om det också blåser makadam och små röda djävlar i luften — men vi gör bäst i att vänta här och få ut ankaret för natten.

Grosshandlar Tegel såg ganska nöjd ut. Han fixerade luften i nordväst och i nordost med förståsigpåarmin.

— Mina herrar, alldeles rätt, det kommer att bli ett satans väder, och vi stanna här. Jag föreslår att vi går upp på hotellet. Där sitter grosshandlar Finckel och generalkonsul Svensson och överste Cedenius, som ha varit ute och gjort ihop ett litet bolag — det är fråga om den svarta graniten på Grisselholmen — och de begära inte bättre än att få herrarnas sällskap.

Ett mummel hördes från fördäck.

— Vad säger karlen? frågade grosshandlar Tegel.

— Kan jag följa med som jag går och står? frågade Gröna Lundgren.

— Följa med vart?!

— Till krogen förstås!

— Med oss?!!

— Ja, vafan, jag har ju inga andra att gå med.

— Mina herrar, hur fan kunde ni lägga er till med en sådan där? Han har ju ingen hyfsning. Karl, du är oförskämd! Du vet inte hut! Vaffaen menar du?Det tycktes arta sig till ett trevligt familjeliv ombord. Jag gick emellan. Grosshandlaren var pionröd, men i Gröna Lundgrens grå ögon upptäckte jag att den lilla glimten satt kvar. Jag blinkade ett förstående åt honom och lovade grosshandlaren att ordna allt på ett tillfredsställande sätt. Jag tog Lundgren avsides. Han bara smålog med en liten tusan i ögonvrån.

— All right, grosshandlarn, ursäkta en gammal sjöbjörn, men jag misstog mig igen om vem som hade befäl ombord. Order, please!

— Kom ihåg att börja med, inga oförskämdheter! Packa upp min kappsäck! I ena rummet ligger vita kostymen och reservparet gula skor. Sätt i byxsträckaren och häng in kläderna i skåpet! Sätt lästerna i skorna! I andra rummet ligger necessären och halmhatten. I necessären finns en flaska fernissa för halmhatten, en flaska dubbla malörtsdroppar för mornarna och diverse andra flaskor. Plocka upp alla flaskorna och sätt dem på bordet framför spegeln! En flaska vichy vid varje koj och en whiskyflaska till nattgrogg! Tag ur skolästerna tidigt i morgon

bittida och sätt dem i de andra skorna, så att de bli i ordning tills jag vaknar. Blanka ordentligt med yllelappen! Då allt är klart, går du ut och letar mask, ty det blir metning, om vi ska ligga stilla. Gå i land och låna spön av vaktmästar Sjöblom! Du får ta en pilsner, men sup dig inte full! Har du förstått?

— Full av en pilsner!! Tio sådana myggor på vardera örat och en bålgeting på klyvarn!Men Gröna Lundgren darrade litet på målet och hade blivit blek under grosshandlarens tal. Det ryckte i fingrarna på honom.

Vi gingo i land. Jag vände på bryggan och låtsade mig ha glömt något ombord. Mitt lynne var ur led.

— Hör nu, herr Lundgren, det här var otrevligt. Jag tror vi vänder till stan. Jag ser, att min kamrat inte är nöjd heller, fast han ingenting säger. Men han har ju fått låna kuttern och herr Lundgren förstår att — — —

— Nog för jag förstår, men segla med en sån där snobb, gör jag inte, det svor både jag och Lundgren på. Byxsträckare — vafan är det och läster i skorna och — — — men jag tror han vänder om i morgon och låter herrarna få behålla båten ensamma — jag är nästan säker på att han gör det. Inte duger en sån där på sjön!

— Ja, godnatt nu! Vi kommer ner om en stund.

På morgonen vaknade grosshandlare Tegel och var fruktansvärt härsken. Han hade kommit ned sent frampå morgonen och väckt oss och sökt få i gång en nattgrogg och velat plocka fram champagnen och dillade om aktier och tara och giro och styrelsesuppleanter och flickor och var med ett ord färdig. Äntligen kröp han i säng med stärkskjorta och krage och somnade under de gräsligaste stönanden, vilka slutligen övergingo i den mest konstnärliga snarkning jag varit medom. Nu vaknade han som sagt och var hemsk att skåda.

— Vad var det han hette, gasten?

— Lundgren, upplyste vi.

— Lundgren, vrålade grosshandlaren hest. Lundgren!

— Lundgren, var det, ja! hördes från däck.

— Besk, annars dör jag! Hälften dubbla malörtsdroppar och hälften konjak! Fart på hasorna!

Lundgren kom nedför trappan med en liter konjak i handen.

Blundande låg grosshandlar Tegel och stönade och väntade på sin eye-opener. Lundgren tog en av flaskorna på bordet och fyllde ett punschglas till hälften. Konjak till brädden, och besken var färdig.

Den lidande reste sig på armbågen, tömde glaset, sjönk tillbaka på bädden och låg några ögonblick avvaktande verkningarna.

— Ja, blir inte grosshandlarn i ordning av den där, så hjälper bara kniven! sade Gröna Lundgren.

Plötsligt öppnade grosshandlaren ögonen. De blevo alldeles runda.

— Vaffaen har du gett mig, karl?! Det känns så konstigt i mun, det känns som — va sjutusan? — Det smakar som — — —

Han blev med ens alldeles vaken och spottade energiskt. — Svara mig, karl, vad var det i glaset?

— Dubbla malörtsdroppar och konjak, som grosshandlarn ordinerade sej själv. Det brukar hjälpa i det längsta.— Får jag se på flaskan! Karl, är det meningen att förgifta mig? Du har tagit fernissan till halmhatten!

Tegel blev likblek.

— Det är väl inte så krångligt, sade Lundgren. Så här på mornarna smakar allting likadant. Fernissa gör samma verkan, fast inte var det min mening att ge grosshandlarn galet. Förlåt en gammal sjöman, men ta mej fan jag gjorde det med avsikt!

Tegel satt och harklade. Det var klibbigt och äckligt i munnen och plötsligt började han draga ut långa trådar mellan tänderna.

— Se, fernissa har sådan verkan, sade Gröna Lundgren lugnande. Har man fått sig en ordentlig klunk, kan man få sitta och draga trådar hela dan. Det bildar sig liksom trådar, se!

Tegel drog trådar med ena handen, under det han knöt den andra mot Gröna Lundgren och svor så gott han kunde. Nu var han blå av ilska.

— Försvinn, karl! Ge dig av, annars — — — !

Gröna Lundgren gick baklänges uppför trappan och blinkade åt oss andra.

— Det enda som hjälper är att laxera. Ska jag —?

— Dra, dra — — —! gnisslade Tegel.

Då vi klätt oss och kommit upp på däck, låg det vackra Furusund i strålande solsken, en lätt bris blåste och vi började se på varandra, på Tegel och på Lundgren.— Ska grosshandlarn meta nu, så finns här både spön och mask. Det är bäst att passa på medan det vackra vädret står, för det blir inte långvarigt.

Tegel ägnade icke en blick åt Gröna Lundgren. Han gick och drog en tråd då och då och såg högst allvarlig ut.

— Vill herrarna meta kanske? Klara jollen då, din olycka, så gå vi i land. Men först en frukostbit på hotellet. Fy fan vad det smakar i mun.

Gröna Lundgren klarade jollen och vi stego i.

— Vill herrarna ta emot grejorna? Gröna Lundgren räckte oss spöna och en av grosshandlarens eleganta gula skor.

— Vad är meningen? Vad skall du göra med skon, karl, svara!

— Jag hittade ingenting bättre att leta mask i. Duger inte det nu heller? Titta bara sån utmärkt mask, riktig daggmask — — —.

Grosshandlar Tegel var med ett par språng uppe på däck och måttade en örfil mot Gröna Lundgren.

— Stilla, stilla, såja, så-ja! sade Gröna Lundgren i samma ton man använder till en orolig häst. Rör mig inte, grosshandlarn, och tänk på mina grå hår. Jag har gjort efter order så gott jag kunnat. För resten är jag inte van vid att bli arg. Jag blir bara sjuk av'et och en örfil har jag bara fått en gång, och den som gav mig den ligger på en kyrkogård i Kapstaden och

har ett stort, grant monument över sig och en stor familj som går och gråter där varenda söndag.

Grosshandlar Tegel betänkte sig och utdelade ingen örfil.

Slutet på historien blev att vi tre dagar därefter på en annan kutter med Gröna Lundgren ombord åter lågo vid Furusund. Gröna Lundgren sken som en sol och var obetalbar. Jag har aldrig sett bättre gast.

Själva resan till Hangö hör inte hit.

MINNET AV EN HARE.

I går sköt jag den sista morkullan för året. Det hade blivit sent och skumt. Berget flöt ihop med martallarna, de tusen fågelstämmorna hade tystnat, och emellanåt kom en kall fläkt från kärret, där dimman stod blå över regnpölarna.

Men myggorna levde och läto mig känna det. Trött på att svära i enslighet och många gånger narrad av någon ensam mygga, som skymningen förstorade i perspektivet och förvandlade till en morkulla, ämnade jag just resa mig från min tallrot, då det prasslade bakom mig. Jag höll mig dödstyst.

En liten hare var det, som i sakta mak skumpade fram och satte sig på berget knappt fem steg ifrån mig och

alldeles i min bössas riktning. Jag hade bara behövt röra högra handen för att göra honom till den dödaste harpalt i Roslagen.

Haren tycktes ha något att uträtta. Han tycktes lyssna i åtskilliga riktningar, gjorde höger om och vänster om och helt om, satte sig på bakbenen med öronen sträckta, kliade sig ochförsjönk i meditationer. Så lyfte han något litet på sitsen och uträttade sitt ärende.

Men i detsamma hördes det långt borta bland talltopparna: knorr-knorr, knorr-knorr. Nu var morkullan här, jag reste mig upp och haren tog ett jätteskutt. Skottet gick, ja, till och med båda, ty högerpipans tog visst inte ordentligt, och jag hörde morkullan slå i ett träd nere i kärret.

— Den hittar jag aldrig, var min tanke, men jag hittade den. Och följande den gungande kärrstigen var jag snart inne på trädan, från vilken vägen går till min egen skogsgrind.

Under det jag gick där och visslade förnöjd över det lyckade skottet, gingo tankarna tillbaka till haren och från den ännu längre tillbaka till min första hare.

Det var en vinterdag långt nere i Småland och jag var student på vandring med ett målarskrin i ena och en knölpåk i den andra handen. Framför mig låg en mils landsväg.

Långt borta i den stilla luften hörs ett drev och flingorna falla så där homeriskt sakta och glest, som ni minns från en bild i Iliaden.

Drevet kommer närmare, allt närmare. Så tystnar det alldeles i vägkanten. Två hundar nosa i vägen, resa borst åt mig och försvinna igen i skogen. Allt blir tyst.

Men det lilla jägarfröet i mig började svälla. Vägen gick käpprak en mycket lång sträcka framför mig och jag hade hela tiden jag hört drevet noga observerat den. Intet djur hade passerat. Hundarna hade tappat alldeles i diket, ty därhade de tystnat. Jag förstod mig ej mycket på spår, men plötsligt fick jag se en rad sådana, vilka hundarna lämnat orörda. Jag smög mig tyst i deras riktning och efter några minuter upptäckte jag haren under en granbuske. Jag kastade min tunga knölpåk och haren sprattlade i dödsryckningarna.

Stolt som en Claude Gérard efter dubblé på lejon lagade jag mig till att passa min hare. Fullkomligt oerfaren i denna den sista tjänsten åt hänsovna harar hade jag ett förskräckligt besvär därmed. Jag visste bara, att döda harar ha granris i sig och jag lyckades slutligen peta hål någonstans på min harpalt och stoppa in en ofantlig granruska.

Men jag hade en hel mil till Hvetlanda och bara en fjärdingsväg tillbaka till mitt förra kvarter. För att så snart som möjligt få meddela mig med någon människa föredrog jag att återvända och uppskjuta min vandring till dagen därpå.

Sagt och gjort — om en halvtimme gjorde jag mitt intåg hos mitt värdfolk. Jag kände mig lagerkransad som en triumfator, jag berättade min och harens historia gång på gång med allt minutiösare detaljer — det hela var en händelse i mitt liv. Haren vägdes och befanns naturligtvis vara en jätte bland harar

— då det knackade på dörren.

I förstugan stodo tre kolare med vilda skägg och ögonen lyste hemskt i deras svarta ansikten, då de fingo syn på haren, som låg mitt på golvet i den lilla stugan.Den längste ställde sin bössa i hörnet vid skänken och klev fram mitt på golvet. Han luktade brännvin och såg fruktansvärd ut.

— Då såsom att den här haren ä min, så tar ja'n väl då, sade han och grinade illvilligt.

— Det låter ni bli, sade jag. Haren är min.

— Sa du, ja, jäkla grönskålling! Han spottade föraktfullt en mun Jönköpingssnus på trasmattan framför mina fötter. Jakta va vånn, fast hunna täppte, å haren va skaskjuten, för Joan Agust här sköt å 'an ena bakskånka — ä dä inte sant, Joan Agust? Jo, så jädringen förgeftat, ä inte haren vånn! Å senna följde vi på spåra å kum te åhoppet å följde på i dia spår å straxt breve hade du slaet ihäl 'an mä e kröcka — tror du inte ja så spåret i snön

ätter kröcka mä, din jävel? Å senna hade du försökt å passa'n — jo, dä snögga jägara sum inte kan så moe som te passa en hare — inte ta u'en inkråmset älla hälla u'en biogen — å senna följde vi biospåret, å dä va inte krånglit mä sån passning — å ger du mek inte haren govelit, så tar ja'n, å får ja tag i dek på skogen så kramar ja moset u dek, din haratjyv!

Min värd var den lilla socknens klockare och hans ställning förbjöd honom att fälla ett ord till förmån för mig, en utsocknes. Han viskade: — Ge honom haren, annars går dä allri väl!

— Ä dä er jaktmark? frågade jag oppositionellt. Jag vet att ni tjuvjagar, era rackare, men jag är god vän med unga baron och jag ska, jäken anagga —— Dä lessamt å höra lus hosta för di har så klena bröst. Ja jagar, där ja kolar, om själva faen rår om skojen, å nu va dä ja som to haren, sade den fruktansvärde, grep mitt stolta jaktbyte och lagade sig att gå.

— Jo, dä snygga jägare, som inte kan ta en hare med både hundar och bössa, bjäbbade jag. Jag behöver bara en käpp, jag!

Min gloria strålade inte längre.

— Ä du oppkäftig, kan du få dek en torvel så hos klockarefar du ä. Nä, si du, ja tar dom mä denna härna utan käpp!

Han knöt en svart, hårig näve under näsan på mig. — Ja vell inte slö bena å dek, för du ä för spinki, men kom ut på skojen, så sa ja skära dek e slya, om du inte har fått stryk förut. Kom nu, Joan Agust, så går vi!

Sade och stövlade i väg.

Liten, så oändligt liten, satt jag i mitt soffhörn. Jägarlivet hade alltså skuggsidor.

— Dä va väl att herrn gav honom haren, sade klockarfar. Han hade vänt opp och ner på huset, för han ä vild när han har fått brännvin. Men skadskjuten va haren inte. Dä ljög han.

— Jag tyckte också att han gärna kunde få haren, ljög jag. Fast det var ju onödigt att visa det med samma. En hare mer eller mindre spelar ingen roll, ljög jag vidare. Inte fäster jag mig vid haren, nej, inte ett dugg!

Men jag kan inte neka till, att jag räknar minnet av den där haren till de bitterljuva. Det bittra är övervägande.

SEGLATS MED STRANDHUGG.

Tre färger ha i dag etsat sig fast i min hjärna: havets, himlens och en mäktig dimväggs.

Havet är metalliskt blått, skalbaggvingblått i lätt skvalpning. Därovan dimman, som tung och kompakt, solbelyst i överkant, kommer drivande från norr. Dess färg har materiell fyllighet, något av kött, något av hyn hos en kvinna, som dansat sig varm. Överst lätt och klar grönblå luft.

Ur dimväggen tutar Svartklubbens fyr, som jag har kranbalksvis om babord.

Snart äro vi inne i dimbanken. Nordvästen river i, regnet duggar och sjön börjar spotta smått över lovarts bog. Han växer, och snart påminnes jag om att min båt är liten av en sjö som sköljer min gummirock från nacken nedåt. Det är klokast att hålla in mot land. Kalle Andersson lägger rodret babord, vi vända och börja kryssa in mot Riddarskärets stångmärke.

Vad vi ha ute i dimman att göra? Vi ha nyss varit i land på skäret, där min speciella ejderhona ligger på ägg, och sett efter om honfinns kvar. Hon låg där, och tärnor och strandpipare skreko ve och förbannelse över besöket. Vi stucko ut igen och skrämde upp en flock på nio stycken ungejdrar, som lågo på en häll i lä. Grisslorna lyfte och slogo i, prackor och lommar sträckte in under land.

Dimman lättar och solen värmer igen. Vinden skralnar, och med några famnars vinst på varje slag kryssa vi genom Singösundet. Men på fjärden kommer brisen igen mörk och vitskummig och vi skjuta fart.

— Ska vi gå upp och titta på Singö kyrka?

— Varför inte, isynnerhet som det är vardag!

Efter några slag ligga vi i lä under Singö brygga, och Kalle Andersson och jag mallra i väg.

Här är oberörd bygd. Här upptäckas inga radiumstrålar, här uppstår ingen Verlaine och cake-walk är lika okänd som Der Fall Wagner. I en dalgång ligger en grå by, och i dess nordkant murknar den lilla träkyrkan. Runt omkring multna saliga singöbor under vårdar av grön singömarmor. Den lyxen tillåter man sig efter döden, ty livet bjuder ej på någon lyx. Bara på strömming.

H. H. EXAMINERADE STYRMANNEN SJÖKAPTENEN

etc. läser jag på en sten, uttrycket för de efterlevandes stolthet och sorg.

Vi titta in genom kyrkfönstren. I taket hänger ett fullriggat miniatyrskepp, som jag skulle viljaäga. Det är av den typ, med vilken Kolumbus upptäckte Amerika, och i festskrud. Jag kommer ihåg en saga av H. C. Andersen: En berättelse från Klitterna. Just det stället i sagan, där Jörgen dör i koret, medan den gamla kyrkan begraves under flygsanden: Och skeppet, som hängde i koret, sänkte sig ned framför de två; det blev så stort, så präktigt, med sidensegel och förgyllda rår; ankarna voro av det röda guld, och varje tåg silkestvinnat, såsom det stod i den gamla visan.

Det där kan jag utantill sedan pojkåren, och medan jag står här ute på den fattiga ön med ansiktet tryckt mot dess kyrkas utskottsrutor och havet brusar på avstånd och vinden, rasslar i gräset på gravarna, får jag ett anfall av 70-talssentimentalitet. Men en blick in i sakristian med dess kungörelsesamling i fula pappband på bokhyllan, där en vintratt står upp- och nedvänd och en smutsig mässkjorta med råttäten bård hänger på väggen, släpper mig handlöst ned mitt i 80-talet. Saklöst hoppar jag över 90-talet och är åter en modern människa med de sista krigstelegrammen i tankarna.

Singös färg är grått. Men under de väderbitna granarna är mossan skär av linnea.

En sägen förtäljer om en pojke, som kom i lära hos en skräddare. Han var kvickställd på alla vis och medan han sydde och skar till, vann han skräddardotterns hjärta, så att hon fick ett barn. Skräddaren blev förstås arg och ville att gesällen skulle gifta sig med dottern, vilket ju varmänskligt begärt. Men gesällen var så kvickställd, att skräddarbordet syntes hans begåvning för litet. Han var bestämt skapad att nå höga äreställen, och han bad därför skräddaren att få studera till präst, innan han gifte sig. Gubben hade litet pengar och bekostade den kvicke gesällens studier, tills denne prästvigdes och gifte sig med en annan flicka. Detta är vad folk kallar tacksamhet och finkänslighet.

Den historien berättades på Singö.

Om den forne skräddaregesällen ännu lever, kan det ju roa honom att se den i tryck. Eller kanske hände alltsammans på 1700-talet. Tid och rum existera ej för tänkaren-skribenten. Men jag påminner mig nu att prästen lever, fast i en annan församling. Prosit!

Singö har naturligtvis en handelsbod, dit även vykorten, denna landsplåga i vilken humbugen och dumheten i förening fira triumfer, trängt fram. Naturligtvis föll jag offer för lasten. Jag köpte ett vykort, föreställande en moder som lär sitt barn att bedja, och skickade det till Stockholm, till min klassiskt bildade vän Simon, a quo nil humani, alltså icke heller den fina uppmärksamhet som låg förborgad i min handling, alienum est.

Men i norr står en ny molnbank fast det börjar mojna. Vi sitta snart i båten och få ut storn. Sakta glida vi hemåt genom det svagt krusade sundet, förbi singöbornas rad av sjöbodar, förbi det falska Singösundet, där en karl i en eka just håvar in en abborre, förbi en vikarsäl, som väl också fiskar och förskräckt dyker efter en ljudligflåsning, förbi Riddarskäret och ut på havet, där brisen står dunkel under dimman som närmar sig. Dimman hinner oss, men vinden dör alltmer, och i lä under Fogdö sten är det, som om vattnet vore tjärad näver och vår båt en

pediculus maris — för att begagna en älsklig bild.

Skymningen faller på. Runt omkring oss står tjockan grå och tät och alla mått förändras. Den lilla klippklacken, som vi passera på fem båtlängders håll, ser ut som Fujijama, och tärnan, som flög tätt över masttoppen, var vår barndoms fågel Rock. Skyhögt reser sig plötsligt ett palats vid horisonten och en minut senare stöta vi emot sjöboden, där vi valt vår ankarplats.

UPPFÖR VESUVIUS FÖR 4 FRANCS PERSON.

En vinterdag för 10 år sedan besteg jag Vesuvius i sällskap med min hustru och den ryktbare globetrottern Mustafa samt en slusk från Resina, vilken tjänstgjorde som förare. Detta är ju i sig självt intet märkvärdigt men det kostade oss tillsammans bara 12 lire, och detta inbillar jag mig vara tämligen enastående.

Tidigt en morgon larvade vi ut från vårt italienska hotel vid Piazza Umberto fast beslutna att gå hela vägen upp till vulkanen, vilken det året var vid dåligt humör och arbetade med utbrott var tredje minut. Landsvägen, som mera liknar en stadsgata, livades redan av talrika morgonfriska bustyper och fruktförsäljare. I la Barra åto vi frukost i en 10:de klassens trattoria, där dammet från gatan låg tumstjockt på fårköttet som lockande exponerades i fönstret. Vi beställde var sin kotlett, och jag blir ännu törstig vid minnet av den. Den röda spanska pepparsåsen kom mig att kippa efter andan ett par dagar, dammet tjänstgjorde i stället för potatispuré och efter

värden-kockens utseende att döma borde kotletten med all säkerhet ha varit späckad med fruktansvärda gifter sedan Borgias dagar.

Under överläggningar om sättet för bergets bestigande hunno vi till Portici, passerade detta och närmade oss Resina. Naturligtvis ville vi ej begagna oss av veklingens fortskaffningsmedel, den Cookska järnvägen. Vi skulle göra en ordentlig bestigning. Vi hade hört av vår hotellvärd, att en sådan var dyr, minst 25 lire person utom en massa extra utgifter, men vi ämnade taga oss upp själva utan förare. Man ser ju var det röker och går dit, resonerade vi. Saken är dock ingalunda så lättvindig.

Innanför Resinas portar omgåvos vi genast av en massa bovar, som erbjödo sig att föra oss upp. Cookska ombudet tillbakavisade vi med förakt, men med de övriga slogo vi oss i språk. Jag samlade ali min italienska och försäkrade, att det icke egentligen var vår avsikt att gå upp på Vesuvius. Vi hade sett smörjan många gånger förut. Men de voro inte så lätt avspisade, utan började framställa sina anspråk. Då jag slutligen fått dem att tala en i sänder, fick jag klart för mig, att de skulle ha 100 lire, och i detta billiga pris ingick antingen åsnor eller häst och vagn upp till observatoriet. Karlen som framställde detta ultimatum gestikulerade så livligt och talade så övertygande, att jag beslöt mig för att färdas upp på åsna och skaffa mitt sällskap en vagn, men icke alls för det priset. Jag förklarade, att han var en av de oförskämdaste bovar jag någonsin mött i livet ochbad honom och hans sällskap inte besvära mig mera. Varpå vi vände dem ryggen och började ägna oss åt bekikande av Resinas få märkvärdigheter. Hela tiden följdes vi på avstånd av de hyggliga skurkarna, vilka stundom skickade fram en stafett med förnyade erbjudanden av sina tjänster. Priset föll stadigt med fem lire åt gången. Emellertid fortsatte vi vår promenad för att se, om våra förföljare snart skulle tröttna. Men de tröttnade ej. Det var jag som verkligen blev utledsen på den larmande skaran, vilken troget höll sig i vårt kölvatten genom gränder och gårdar och alla labyrinter jag valde för att pröva dess tålamod. Alltså inväntade vi massan och det skulle bli affär av. Mera på skämt tog jag upp de silverslantar som skramlade i min ficka och räknade dem. De befunnos utgöra 12 lire. Jag sökte ut den hemskaste i följet och gjorde mitt anbud.

— Här har jag 12 lire. För dessa 12 lire begär jag en åsna för mig och en vagn för mitt sällskap samt vägvisare ända fram till kratern. Förstå mig nu: Jag har inte en soldo mera. Går ni inte in på det, så drag för fan i våld!

Mannen gjorde nästan en volt baklänges av överraskning. Omöjligt! Hur skulle jag kunna begära åsna och häst och vagn och vägvisare för en sådan spottstyver. Excellenza skulle betänka allt, djurens underhåll, vägens faror etc.

— Du tycks inte ha förstått, att detta är hela min förmögenhet. Gå din väg!

Karlen gjorde en oefterhärmlig gest och vi fortsatte.Men om vi hade trott, att han ämnade överge oss, misstogo vi oss. Oupphörligt dök han upp och sökte bevisa vansinnigheten av mitt förslag. Jag svarade honom ej utan låtsade, som om han var luft för mig.

Och slutet blev verkligen att jag segrade. Vid tullen åt Torre del Greco till kom han slokörad och med utseende av en martyr, gjorde en obeskrivlig gest och sade:

— Excellenza, gud är mitt vittne att jag gör en förlust, men för er skull vill jag gärna göra det. Om en halv timme skola åsnan, hästen och vagnen och jag själv vänta vid Scavi di Ercolano.

Med uttråkad min kastade jag till honom en lira och han försvann.

Efter en halv timme voro vi på ort och ställe. Karlen stod där med häst och vagn, men av åsnan syntes ej spår.

— Var är åsnan? Han svarade med ett sorgligt leende och en tröstlös gest, att åsna fanns inte i hela Resina. Excellenza skulle betänka. Åtminstone inte för det priset — — —

— Adjö då! Jag gjorde helt om och avlägsnade mig visslande. Karlen sprang efter. För alla helgons skull, excellenza, 15 lire, bara 15 lire!

Jag svarade honom ej. — Nå, i guds namn då! Vänta här hos hästen, och åsnan skall vara här inom en kvart!

Och mycket riktigt — om en kvart kunde vi sätta oss i rörelse mot det efterlängtade målet, som dundrade och rökte däruppe.

Vägen ditupp är ju beskriven så mångagånger, att ett upprepande vore onödigt. Jag plågades på min åsna, vilken hela tiden bearbetades med en knölpåk av föraren, som nu fullkomligt resignerat och till och med stal en apelsin åt mig i en av de trädgårdar vi passerade. Han förstod, att det ej var första gången jag var i Italien, sade han, och detta med som det tycktes uppriktig aktning. Han hade ju också anledning.

Jag undrar om eremiten bor kvar däruppe än. I närheten av observatoriet på vänster hand reste sig hans gräsliga hydda med en stor skylt över ingången. Där lästes i stora bokstäver EREMITA. Den helige mannen stod utanför och tiggde. Jag kastade en soldo framför hans fötter. Han tog upp myntet, såg på det, slängde det efter mig och började en serie förbannelser och skällsord, vilka kommo mig att tvivla något på hans helighet.

Äntligen voro vi vid värdshuset, där åsnan och hästen skulle ställas in. Jag beställde middag till återkomsten. Men först ett glas vin åt oss och föraren. Mot min vana glömde jag först fråga, vad det kostade. Vinet var uselt och kostade 1 lira glaset. A la bonheur, var så god, men gör inte i ordning någon middag! Dio mio, vi ha misstagit oss, vi ha serverat av det vin som bara kostar 4 soldi glaset! Tusen ursäkter och återlämnande av pengarna! Tusen tack, men ni behöver ändå inte göra i ordning middag. Om vi vilja ha något, säga vi till vid återkomsten.

Och då vi avlägsnade oss skrek en liten pojke efter mig: Maledetto inghlese!Efter fyra timmars verkligen ansträngande klättring mitt i den kvävande svavelröken och efter att ha måst tillbakavisa en massa anbud om hjälp med aiuti av några unga bovar som följde i våra spår, med hotelse om stryk, stodo vi äntligen på platån vid kratermynningen. Under oss mullrade det som i en jättefabrik och röken kom i regelbundna pustar ur tusen små hål omkring våra fötter. Så ett fruktansvärt brak, rökmolnet skingras, aska och stenar kastas i luften och för ett ögonblick kunna vi se ned i det glödande, böljande helvetet därnere.

Finns det någon så blaserad att han inte kan beundra det man ser från toppen av Vesuvius? Neapel, Ischia, Capri, Sorrento och det blå Medelhavet försvinnande i soldis vid horisonten!

Nedfärden till värdshuset gick på 15 minuter tätt bredvid Cookska järnvägen. I den lösa lavan hoppade vi utför den branta sluttningen 4 à 5 meter i taget hållande i varandras händer. Skorna blevo fulla med sand och sprucko, strumporna gingo i trasor, men man var ung och livet ganska skönt att leva.

Föraren var idel älskvärdhet, jag bjöd honom på middag och han fick ordentliga drickspengar. Då vi skildes, kysste han våra händer.

Det var redan natt, då vi lämnade Resina. Vesuvius glödde svagt i toppen, där det underifrån belysta rökmolnet förlorade sig mot zenit. Och hemmarschen på den svala landsvägen var härlig utan överfall, utan något slags äventyr.Om man alltså är energisk, kan man komma upp till kratern för 4 lire, kanske mindre. Men svenskarna äro ett lättsinnigt släkte, vilket även gäller smålänningar trots det rykte om gnidighet de fått, och jag talar ej om vad vår utfärd kostade. Ty det angår ingen.

ETT KÄRLEKSDRAMA.

Från Finlands-Fredriks stuga höras fiolen och handklaveret och dunk av taktfasta fötter.

Jag stannar på landsvägen och lyssnar.

Men plötsligt ljuda skrik av kvinnoröster och buller som av brottning. Dörren slås upp och ljusskenet strömmar klart över gårdsplanen. En hop människor trängas i dörrhålet, det slamras och sparkas på trappan och två karlar välta fast omfamnande varandra omkull i en krusbärsbuske. Det blir rörelse och liv på gården och jag öppnar grinden och går in.

Där står Matts Pers Johan.

— Vad står på? frågar jag.

— Äsch, dä bara Fredriksson, som är full och galen. Han kom hem från sjön i går och skall stanna hemma över vintern, för han ska gifta sej med Sörgårds-Fia och de skulle ha gått och tagit ut lysning i morgon. Men nyss, när Fredriksson skulle gå ut i skrubben under vindstrappan och hämta en liter, ä dä inte faen? — där sitter Fia på hans sjömanskista och vänslas med skräddarn, så nu blir det väl ingen lysning av. Nu får skräddarn smörj.

Vi gingo närmare. De båda karlarna slogos tyst och skräddarn hade fått rocken delad mitt itu i ryggen, så att den hängde bara på armarna. Skräddarn låg överst, ty Fredriksson var som sagt full, men på hans blick syntes, att han höll på att nyktra till.

Fruntimmerna skreko, och slutligen närmade sig värden, Finlands-Fredrik, och ryckte upp skräddarn med ett fast tag i västens bakstycke. Fredriksson reste sig upp och var vit i ansiktet. Han sökte i fickorna.

— Akta dej, skräddare, han drar kniv!

— Kniv mot den där! Men stryk ska han ha! Kom an bara. Jag var full nyss, men nu är jag nykt.

— Ä, si så, sluta opp å slåss å kom in å ta en sup!

— Ta en sup mä den där! Han fagrade på min skuff! Di satt i skrubben och fagrade på min skuff! Behåll jäntan bäst faen du vill, men stryk ska du ha! Di fagrade på min skuff! En sån där bondkanin, som varken kan splitsa ett öga eller tagla en sladd! Kom an bara!

Och Fredriksson gjorde ett plötsligt kalvhopp med åtföljande utfall och lyckades sätta in snusdosan mitt på skräddarns kran. Skräddarn sjönk jämrande till marken och blodet flöt ur näsa och mun.

— Å nu ska vi späda på med svångremsspännet ett tag, sen ska du få gå hem och lappa snoken på dej!

Fredriksson hade fått av sig svångremmenoch dess spänne smällde med täta slag på skräddarns rygg och ben och lite varstans.

Men med en snabb rörelse fick skräddarn armen om Fredrikssons ben. Denne ryckte till för att komma loss och i ett nu föllo Fredrikssons byxor till marken, ty han hade inga hängslen och svångremmen höll han i handen.

Där stod Fredriksson i sin nakna skönhet. Flickorna fnissade och vände sig bort och pojkarna gapskrattade ädelmodigt.

Med ett språng stod Finlands-Fredrik bakom sonen och slog armarna om livet på honom.

— Nu går du in å står inte här som ett åtlöje! Och du, skräddare, spring din väg, för nästa gång kommer kniven fram!

Fredrikssons ansikte var likvitt och tårarna runnö nedför kinderna. Han arbetade för att komma loss, men tio händer grepo i honom. Han gnisslade: — Söta, snälla! Kniven! Ta hit kniven!

— Spring, skräddare!

Och skräddarn sprang. Det var hög tid.

Så vart det slut på det dansnöjet. Vi gingo hemåt.

Strax framför mig gick en hop flickor. De småviskade.

Men plötsligt hördes Sörgårds-Fias röst:

— Asch, en sån där, som inte en gång kan hålla upp byxorna!

SMOKINGEN.

Vi bodde i en idyll och nästan på landet. Bruset från staden drog med vinden över våra huvuden, men det drunknade oftast i fågelkvitter och i sorlet från ån, som flöt mörk under pilarna alldeles utanför husknuten.

Vår bostad var ett gammalt tvåvåningshus med en veranda, vars tak uppbars av två spruckna pelare i grekisk stil. Över ingången hade vi skrivit med stora latinska bokstäver:

HIC HABITAT FELICITAS.

Till vänster om huset lågo några grönsakssängar och ett potatisland, som slutade vid ett murket plank, vilket skilde oss från nästa idyll. Knotiga äppelträd beskuggade täppan, och här levde vår sköldpadda, som hette Olefine, ty hon hade tillhört Olefine Moe. Det var ofta svårt att få reda på henne i potatiskålen och många gånger voro vi ängsliga att någon skulle ha stulit henne.

Ett mossbelupet staket var gränsen mellan vår trädgård och en ännu större, där skuggan under de förvuxna träden var mörkare än hososs och där gräset stod klargrönt och glest i den svarta myllan. I den trädgården bodde Blinda Kristian, som blåste esskornett. Om kvällarna blåste Kristian för oss och pigorna i trakten. Kristian älskade alla pigor, och de förmådde locka mycket mera smäktande toner ur hans instrument än vi. En gång hade pigorna bjudit oss på kafferep och bal i ett gammalt magasin, som stod i utkanten av Kristians trädgård. Kristian skulle spela, men då vi började dansa, slutade han plötsligt och gick snyftande sin väg. Det blev ingen dans, ty Kristian blev svartsjuk.

Det var rörande, och det dröjde länge, innan hans esskornett åter hördes i trädgården. Hela grannskapet undrade över orsaken, och vi tyckte, att idyllen grånade och blev tommare på poesi. Men en dag hade en av pigorna skrämt Kristian med Olefine. Det var ju lätt att skrämma en blind med ett så underligt djur. Det var hjärtlöst, och det dödade visst för lång tid kärleken i Blinda Kristians hjärta. Han började spela igen som för att döva smärtan, och vår idyll vart åter hel.

Vårt rum var mycket högt, ty dess övre hälft hade en gång varit rum i övervåningen. På ena kortväggen funnos två fönster, det ena över det andra, och högt uppe under taket på inre långväggen var märke efter en spis. Fönstren voro små och sneda, och det mesta ljuset kom från ett par igenspikade glasdörrar med trasiga rutor, där blåsten surrade i klisterpapperet. I ett hörn stod en sprucken järnspis, som var röd av rost. På den stekte vi vår sill, då vi voro hungriga.Det var vackert om vinterkvällarna, då järnspisen glödde röd och våra figurer skymtade i stekröken, som snart fyllde rummet, tills allt luktade sill, sill och tobak, och vi sutto i en krets så nära värmekällan som möjligt och talade om konst och om olika sätt att ta ner sjustjärnorna.

Ty vi skulle bli målare och hade således inga pengar, men universum ägde vi, och sjustjärnorna hängde i toppen på den gamla poppeln, som inte stod längre borta än på andra sidan ån.

Vintern hade varit kall och våra sängar hade stått i radier ut från järnspisen så nära att det osade av täckena, ty huvudsaken var att behålla värmen om fötterna. Men ur mun och näsborrar steg andedräkten vit och ett par alnar längre bort härskade vintern på allvar med fruset dricksvatten och tumtjock frost på rutorna, medan dova skott smällde i väggen.

Men nu var det äntligen sommar, och allt eftersom den närmade sig, hade vi befriat oss från onödiga överplagg för att omsätta dem i det närande dillköttet på den bolagskrog, där vi åto med skissböckerna bredvid oss på bordet. Det ena plagget efter det andra hade gått och vi längtade redan efter tropikerna och drömde vackra drömmar om att sitta gränsle över ekvatorn och äta dillkött, serverat av ebenholtsflickor med violetta dagrar på de glänsande kropparna. De skulle glöda av kärlek, och sista dagen i vårt liv skulle de i utbyte mot vårt sista fikonalöv duka fram vår sista portion dillkött med en sup och en mugg svagdricka — pris annars 55 öre. Sedanskulle vi dö i skönhet med blicken fäst på Södra Korset, och våra bleka läppar skulle mumla en förlåtelse åt människorna som ej förstått vår konst.

Vi sutto en dag i vårt rum och spelade vårt nyuppfunna spel om ölflaskor — ty öl hade vi, men ingen mat. Olle, han som sedermera dog i Biskra efter att ha hunnit förarga filistéerna med sin begåvning, hade nämligen vunnit en flickas hjärta. Hon stod i matvaruhandel och hennes skylt var musik —

Mjölk, Bröd och Öl Till Hämtning. Kaffe Och Thé Chokoladé samt M. M.

Hos henne hämtade vi öl i en kinesisk trälåda på kredit. Hon vågade icke lämna oss stadigare föda, ty hennes feta drakvärdinna skötte matvarorna, och det var risk nog att ge oss öl.

Vårt spel var naturligtvis hasard och gick till så, att vi hämtade in Olefine från trädgården och lade henne på golvet mitt i en cirkel som vi målat med röd cinnober, och vars periferi vi delat i fyra lika stora delar märkta med respektive signaturer. Den, vars sektion Olefine krälade över, fick börja en privatorgie med en butelj. Det kunde hända, att samme man blev den lycklige flera gånger i rad och det var icke förbjudet att tilltala sköldpaddan för att inverka på henne.Sällan har väl någon varelse blivit överhopad med innerligare böner och fruktansvärdare förbannelser.

Olle kunde slå voit med ena handen i golvet flera gånger efter varandra och samtidigt tömma den ölflaska han höll för munnen. Det var ett konststycke, och han gjorde det nu också, men det tillfredsställde oss icke, ty hungern började kvälja oss.

Vi hade icke ett öre. Tobaken kändes som en tom och grym njutning och ölet äcklade i munnen och gav oss en fadd illusion om att vi stodo framför ett bord med en stor bunke kolhydrat och fett och äggvita, men att vi måste vänta tills hundra hunnit taga för sig före oss.

Jag satt och kände efter i min hjärna, hur där bildades celler, som alstrade sensationer av dillkött — dillkött med mycket fett på och bocklukt, sås med svag ättiksmak, rykande potatis, vars vita mjöl gick över i stärkelsedimma och fyllde rymden härligt och inbjudande — svagdrickats syrliga doft och den ljuva smörstekta löklukten, som blandade sig med aromen från en världsdel biffstek. Supen i sin miniatyrflaska glänste vid brödkorgen som ett mystiskt stjärnelixir, och röster ljödo och ljud av smackande tungor, och mot gommarna sorlade köttsoppor. Vi började tala om bolagskrogen och gubbarna där, om Löwenstein, den gamle juden, som sålde hängslen och kragknappar och var en vandrande herrekipering, om gubben Mellbin, som var krogens lustigkurre, och vars valspråk var: Håll i veken! Fast ingenvisste vad det betydde elektriserade det, glädjen spred sig över lokalen och vi kände oss hedrade och uppmärksammade, då gubben Mellbin slog sig ned vid vårt bord.

Spelet hade domnat av och Olefine bars ut igen.

— Finns det verkligen ingenting, som vi kan stampa på?

Frågan var onödig, ty vi ägde intet annat än våra gångkläder. Sådana dyrgripar som klockorna voro för länge sedan ute i rörelsen, och skjortor och kragar stodo i för låg kurs för att vara värda ens en tanke. Olefine var fridlyst, ty hon var husdjuret, och vi ville lämna henne endast i goda händer.

Olle drog ut de två återstående lådorna i vår gemensamma byrå. Under dem gapade ett hål, på vars botten vår skatt av kolpapper och dukbitar låg. Han rörde bland stärksakerna.

Plötsligt upphävde han apachernas stridsrop, svängde triumferande ett plagg i luften, lade det på sin säng och knäböjde bredvid i tyst tacksägelse.

Det var min smoking, min sidenfodrade smoking, i vilken jag förlovat mig i Uppsala två gånger, åtminstone den ena allvarligt, återstoden av en svunnen prakt. Jag hade glömt dess existens och den hade legat förgäten under skjortorna.

Så reste sig Olle och slog ett par volter, sopande golvet med det dyrbara plagget.

— Tror ni inte vi får något på den här? Åtminstone en tia! Och efter maten går vi påLorensberg och dricker punsch! Smakar inte smokingen punsch? Han bet extatiskt i rocken.

Utanför kom en figur dinglande vägen fram och stannade vid vår grind. Det var Kalle Johansson, som var traktens faktotum. Han sopade gatan och hjälpte till med litet av varje. Han hade gula mollskinnsbyxor och blå sjömanströja, ty han hade varit matros, och han talade Göteborgsengelska. Vi voro hans vänner, ty han satt modell åt oss för två flaskor öl, naken för fyra. Vi rusade ut på verandan.

— Hello, Charlie! Splendid job for you! Take a bottle with us!

Johansson gjorde honnör och slank in.

— Har ni öl?! Dä va faen! Hit mä en flaska, för ja ä torr som en brasa i halsen! Jobb, va ä dä för jobb?

— Jo, Johansson måste gå till farbror med den här rocken. Johansson får en krona för besväret, men det måste gå fort, innan dom stänger kontoret!

— Lämesi på väven! Rock? Dä va en lusti rock! Dä ju en väst, vet ja! Men tyget ä gott, dä ä dä. Tror ni ni får näge på den här? Dä va en ny slags rock! Frackar har ja sett, knäckebrödsfrackar å prästkaftaner å till å mä nattrockar har ja sett å va faen ni vill, men den här går över mitt förstånd! Ha ha ha, dä va mej en roli jävel, aldri i mitt liv har ja sett en sån rock! Rock!! Håll i mej, pojkar!

— Det är den modernaste fasongen. Kom ihåg, att Johansson får en krona för besväret, men gå med detsamma!Johansson satte ölflaskan för munnen, tömde den, tog rocken under armen och gick. Inom en timme skulle han vara tillbaka.

Vi gjorde toalett. Kragarna kommo fram och manschetter valdes. Stämningen var högtidlig. Framför oss låg en sorgfri kväll med god mat och punsch efteråt och musik. Vi skulle röka cigarrer och promenera med rentierers låter utför avenyn och trängas med löntagare på Hamngatorna och kanske gå utåt landet eller se soluppgången i Slottsskogen. Och sedan skulle vi börja med stora tavlor. Man skulle trängas framför dem på utställningarna. Vi skulle resa till Indien, till Allahabad, och bruna flickor med guldmynt på pannan skulle dansa i slöjor, tunnare än spindelväv. Vi skulle resa längre bort, till Sumatra och tugga betel, och våra kroppar skulle bli tigerstrimmiga av skuggan mellan bambustammarna — bara Johansson ville komma!

Men Johansson dröjde. Han hade många gånger utfört liknande uppdrag åt oss och var absolut hederlig. Men i kväll dröjde han längre än vanligt.

Vi gingo ut på gården och tittade. Det var lördagsafton och helgdagsklädda människör gingo förbi på väg till staden, arbetare i blå kavajer och flickor i ljusa hattar. Där skrattades och pratades på vägen. Luften var ljum. Ån sorlade.

Plötsligt ljöd Kristians esskornett bakom oss. Det var en signal. Han stod vid vårt staket och vi gingo dit.

— God kväll, Kristian!Han log och blinkade med sina döda ögon.

— I kväll ska väl herrarna bort och höra musik på Lorensberg? Det är ju helgdagsafton!

Lorensberg var Kristians himmelrike, ty där spelade en hel musikkår med en esskornett, till vilken alla andra instrument bara voro ackompanjemang. Han hade varit där flera gånger, men inte nu på länge. Han hade nog varit rädd, att hans kläder inte skulle vara nog vackra, men när han betalade sitt kaffe, så — — — Moster hade varit med honom, men hon var barnmorska och hade sällan tid. Och en gång hade där varit flickor som spelade, hade moster sagt — —

— Joo, vi ska verkligen bort till Lorensberg, vi bara väntar på Johansson, som har gått ett ärende — —

— Dom har redan börjat spela, sade Kristian och lyssnade. Dom spelar en vals.

Vi hörde ingenting, Kristian hörde dubbelt så långt som vi. Vi togo avsked av honom. Han började spela en släpande vals.

Gatan blev tommare. Vi gingo in och drucko öl och svuro över Johansson. Vi skulle aldrig få resa till Allahabad, inte ens till Paris. Konst var det sämsta som fanns. Konst var humbug, och vi skulle ta hyra i stället, segla på Amerika och slåss i hamnarna med kniv, om det behövdes — eller gräva guld i Ural — i Ural fanns det ju guld, men det var sant, staten skötte naturligtvis om gruvorna och guldgrävarna voro bara uselt avlönade — nej, vi skulle resa till Sydamerika, till Amazonflodens källor — där skulle vi gräva guldoch bli förmögna. Hugga väg bland lianerna med vår machete, medan aporna kastade frukt i skallen på oss — och bakom ett kyrktorn högt vattenfalls gröna glasvägg skulle vi hitta var sin diamant, som satt i berget, stor som en melon. Sen skulle vi möjligen måla en och annan tavla för att äckla akademisterna, och alla fattiga målare skulle få var sin ateljé med färgskrin och dukar — men man skulle se till, att dom jäklarna gjorde något också!

Nu gnisslade grinden. Gud vare tack och lov, det var Johansson! Men på sandgången tog han plötsligt ett omotiverat snedsteg, slog en åtta åt andra hållet och log fånigt. Vi bleknade där vi tryckte ansiktena mot rutan.

Jag öppnade dörren och Johansson tog ett jättesteg över tröskeln.

— Hur mycket fick Johansson? Hit med pengarna!

— Pengar! Faen! Jodla om pengar, ni era snorgärsar, som lovte mej en krona för besväret! Sjuttifem öre var va ja fick, å dä i växelpengar ändå! Här ä sedeln, om ni inte tror mej!

Han letade fram pantkvittot ur västfickan.

— Rock, sa dom! Rock! Ha ha ha! Håll i mej, pojkar, va dä verkligen, verkligen en rock som ja skulle bära te farbror? Du sa rock — han pekade mitt i ansiktet på mig — å va dä inte faen te rock sen! Ho ho ho! Har ni nåt öl, för dä dammar på farbrors gata så förbannat? Dom hade inte sett en sådan röck på kontoret, han måtte va gammal antik, sa dom — dä lögn, saja — dä sista fräsen, bondtjyvar, sa ja, å ja sto på herrarnas rätt förstås å sa, att teminstingens en krona skulle ja ha, för ja hade blitt lovad en krona för besväret, sa ja, men dä va lögn, dä blev ve sjuttifem öre, fast ja ba dom dra så många mil in i helsike som dä finns hår på hästar i sju konungariken, dä ba ja dom, va lugn för gamla Johansson! En krona skulle ja ha haft å sjuttifem öre fick ja, å dom söp ja opp, dä gjorde ja, för dä va min rättighet, när jag skulle ha haft en krona, som herrarna lovte! Ska faen springa te farbror för ingenting! Hit mä en öl för resten, annars kan ja skänka efter tolvskillingen, så go karl ä ja!

— Johansson är ett svin, sade Olle, och det lät som gråt i hans hals. Gjorde vi rätt, skulle vi slå lite åder på Johansson! Förstår inte Johansson att vi ä hungriga, så det skriker i magen — annars skulle vi inte ha satt rocken i pant.

— Hungriga? Mat! Har inte faen sett nån mat. En får leva utan mat. Ja fick nöja mej mä nåra supar å två halva öl — å ni har ju öl! Hit mä en öl, får dä vara jämnt!

Johansson fick sitt öl och dagen därpå kom naturligtvis räddningen. Olle fick sälja en av sina symboliska kattor — en nattstudie med svart poppelallé och en fyra alnar lång katt med lysande ögon, som smög över vägen. Han

kallade tavlan »Fasa».

EN SPÖKHISTORIA.

Jag gick i Norrköpings skola och skulle bli student. Jag bodde långt nere på Saltängen vid en mörk gränd, som utmynnade i den ännu svartare promenaden. Huset var litet, snett och vint och på den smutsiga gården trätte käringarna, medan jättesorkar slogos vid soplåren. På vinden bodde en gammal flintskallig sork, som vi brukade möta i trappan. Ingen vågade slå ihjäl honom och han gnisslade knarrigt och däst och liksom pustande under korpulens, då man steg över honom. Han var helig och okränkbar, och så länge gummorna mindes tillbaka, hade han fått vara i fred. Icke heller jag störde honom.

Jag bodde också på vinden i ett snett och vint rum, där väggarna luktade hundraårig inpyrd fattigdom, dålig mat och all världens elände. I ett litet kök utanför dvaldes värdinnan.

I väggen över min huvudgärd satt en järnkrok uppe under taket. Jag hade länge undrat, varför den satt där. Värdinnan sade sig icke veta det. Men då jag bott där en termin och betalt hyran för den nästa och sista, och ingen återvändo var möjlig, upplyste hon:— I den där kroken har en herre hängt sig, men det är mycket länge sedan.

Jag var icke alls rädd, utan glömde snart den hängde herrn.

En månskensklar lördagsnatt gick jag hem från vårt litterära skolförbund. Klockan var över 12 och gatorna lågo mörka och tysta och mina steg genljödo mellan magasinerna. Trakten ansågs mycket osäker, varför jag påskyndade farten. Äntligen stod jag framför min port och sköt upp sidodörren, som lämnats öppen åt mig. Jag studsade litet, ty i skuggan innanför porten stängdes min väg av en mycket lång karl i slängkappa. Han gjorde icke min att gå ur vägen. Efter ett par sekunders tvekan lyfte jag på mössan, sade ursäkta och trängde mig mellan honom och väggen. Men en flik av slängkappan strök av min mössa och den föll till marken.

— Jag tappade mössan! sade jag och lutade mig ned för att treva efter den. Den låg Över mannens ena fot, och jag kände, att hans sko hade ett stort spänne. Han flyttade sig ej och sade icke ett ord. Jag kände mig litet ruskig till mods, innan jag fått upp förstudörren. Nyckeln ville inte gå runt, och medan jag krånglade med låset vände jag mig om och urskilde fortfarande i den djupa skuggan av porten konturerna av den okände.

Äntligen gick dörren upp och jag var inne i den mörka gången, vid vars slut min trappa började. Men jag var nyfiken på karlen därute.Innan jag stängde, gläntade jag på dörren och frågade:

— Vem där?

Intet svar. Karlen var borta. Jag ansträngde mina ögon, men förgäves. Jag gick ut på gården igen, och jag vågade till och med söka glänta på porten, men det stannade vid försöket. Han hade stängt porten och försvunnit. Jag kunde bara inte förstå, hur han kunnat stänga den utan buller, ty låset var dåligt och brukade gnissla ovanligt jämmerligt. Och jag hade ju inte heller hört hans steg, vilka borde ha gett eko såväl som mina.

Jag stängde förstudörren och började klättra uppför min trappa. Ett fruktansvärt skrik kom mig att stelna av fasa. Jag hade trampat på den gamla sorkens svans. Jag insåg det nästan genast, men jag började darra i hela kroppen och sorken släpade sig kvidande upp efter mig. Då jag öppnade min kammardörr, hörde jag hur han asade ned i sitt hål bakom en stor verktygskista. Så blev allt tyst.

Man hade glömt att sätta in tändstickor på mitt bord, men månen sken vackert och mitt gammaldags, mångrutiga fönster var brett och bra och släppte in en ljusflod över golvet. Jag klädde av mig och lade mig.

Plötsligt flög en tanke igenom mig: — Den karlen som stod nere i porten var den hängde.

I omedveten reflexrörelse vreds blicken uppåt och jag fixerade kroken däruppe under taket —och i samma ögonblick kände jag ett hårt slag som av en duktig knytnäve tvärs över näsa och mun.

Ögonblicket därpå stod jag mitt på golvet och sökte fatta det som försiggått. Näsa och mun kändes stela och svullna.

Nå, det var ingenting att göra åt. Jag lade mig igen och resonerade med mig själv. Det jag känt som ett slag, var naturligtvis intet annat än en muskelsammandragning i ansiktet. För resten fanns det inga spöken, och i naturen fanns ingenting övernaturligt.

Vem den obekante i porten varit, blev en gåta, ty alla de tre portnycklar, som funnos i gården, hängde på sina platser, och han hade faktiskt låst porten. Det var för besynnerligt.

Jag påminde mig för en tid sedan denna historia och berättade den för en man, som sysslat mycket med dylikt. Han försäkrade, att det mycket väl kan ha varit en larv, den hängde själv, som gav mig slaget i ansiktet.

TANDVÄRK.

Jag tänker ägna en längre artikel åt denna åkomma, ty jag har haft den nyligen. Jag påminner mig också ha haft den vid nio års ålder, men varken min kropp eller min själ voro vid den tiden tillräckligt utvecklade, för att jag skulle kunna förstå den verkliga smärta, som medföljer sjukdomen.

Nu är jag äldre — å — en gammal erfaren luggsliten karl, som varit med om cykloner och slagsmål med polisen och demonstrationståg och speciella gruff — och jag förstår verkligen, vad som verkligen menas med tandvärk.

Jag sitter alltså vid mitt middagsbord — nubben, pilsner, surkål och plättar, och har hunnit till surkålen, då jag plötsligt märker något i min vänstra tuggtand i överkäken. Varje människa har en tuggtand — eller rättare två, mellan vilka hon krossar sitt knäckebröd och sin sill. Jag fick en bit surkål in i det hål i tuggtanden, vilket jag under en längre följd av år varit lömsk på. Jag hade märkt, att något var åt helsike, men min tandgård var ju från Småland, var en mönstergård,och fädernebygdens ära måste bevaras. Jag har sett människor plomberas med guld och cement, och få plomberna plötsligt fastsittande i vanliga eländiga franska brön.

Jag var alltså hatfull och misstänksam mot dentisterna och gav mig fan på, att ingen dylik, universitetsbildning saknande herre skulle få förtjäna ett öre på min fattiga existens.

Med vanligt spartanskt dödsförakt åt jag min middag till slut och sökte efter densamma i hemlighet peta bort den surkålsbit, som generade mig. Det sprängde i hela huvudet och jag nådde ej sjukdomsroten med den stålpenna jag begagnade.

Min hustru frågade, vad jag höll på med. Jag har märkt, att då en man blir sjuk, blir han i besittning av en förkrossande logik. Jag ville ej svara ohövligt, varför jag sade, att jag petade mig i tänderna, vilket ju var orsaken till hennes fråga.

— Ja, men det måtte vara något särskilt!

För att undvika vidare utläggning svarade jag resolut:

— Jag har tandvärk.

Men jag undgick icke vidare utläggning.

— Får jag inte lägga en sudd vademekum, jod, opium, salicylsyra, stryknin dit eller ska jag telefonera efter doktorn?

Jag är trettiotre år och ingen läkare hade någonsin rört vid mina mönstergilla tänder. Jag svarade, att om jag behövde någon läkare, skulle jag skicka efter honom själv.

Min hustru insåg, att jag var mannen att klarasaken själv, varför hon ägnade sig åt barnskötsel och andra hemgöromål en stund, tills hennes medlidande tog sig uttryck i följande ord:

— Gör det lika ont än?

Mannen är, som jag nyss anmärkte, i besittning av en förkrossande logik, då den behövs, varför jag fann mig föranlåten göra en liten dissektion på frågan.

— Du frågar så här: Gör det lika ont än? Vilket det om jag får be?

— Tänderna, förstås!

— Jaså, tänderna! Tänderna ä pluralis! Tänderna de bör det heta. Vidare frågar du lika uridiotiskt, om det gör lika ont. Detta förutsätter, att du bör ha haft någon aning om, hur ont det har gjort vid något annat tillfälle. Du vet inte, hur ont det har gjort vid något tillfälle. Och vad kan du ha för anledning att fråga, om det gör lika ont än? Har jag givit dig anledning att beklaga mig? Har jag inte suttit lugn och tyst och petat mig i tänderna och inte bråkat ett dugg? Jag anhåller att få sköta mina privatangelägenheter själv!

Detta är ju i alla händelser logik. Min hustru insåg det. Hon steg upp, gick till telefonen och meddelade sig med någon. Under tiden försökte jag att stå på huvudet. Jag tyckte det lättade något att inta en ovanlig ställning. Jag gick till mitt skåp och tog fram brännvinsflaskan och sade till min tand: — Vill du inte friskna till medelst min autosuggestion, så värk då! — samt tog supen.

Jag försäkrar, att hon värkte.Min hustru kom in och förklarade: — Doktorn är här inom tre timmar. Du måste dra ut tanden.

Jag häpnade.

— Har du bett doktorn komma hit? Du vet, att jag är mäktig världens mest förkrossande logik! Låt doktorn komma hit, han är välkommen och jag hoppas, att du har supé i ordning åt honom. Men jag vill se den samtida, som drar ut en tand på mig! Hellre tusen dödar än en tandutdragning. Det hela blir ett förfärligt slagsmål. Du vill ha ut hela min tandgård och glädjas åt smällen, medan du sitter lugn och glad i medvetandet av att ha förskaffat mig en pina som övergår helvetets. Ty mina tänder sitta fast och äro nitade i Småland. Jag tror, att det är bäst, att du går och lägger dig.

Inom tre timmar var doktorn här. Jag hade sökt förströ mig under tiden. Jag hade låtit mig sakta glida ned från sängen och stått med huvudet i golvet. Jag hade gått in i min garderob och insupit naftalin från pälsen och lagt mig i ett hörn. Jag hade hängt mig i spjällsnöret och avvaktat döden. Jag hade sökt efter obefintliga tändstickor under en golvfast byrå. Jag hade hädat mer än någon människa. Jag tyckte, att jag klarat saken fint.

Doktorn kom med tänger och kokain. Vi superade och jag sökte se obesvärad ut.

Jag såg, att han satt och observerade mig.

Jag antog en leende min. Doktorn frågade, varför han blivit tillkallad. Jag var stram och älskvärd på en gång. Ingen människa skulle hakunnat se, att något felades mig. För övrigt gick tandvärken nästan över, då doktorn kom.

Under supén gick jag upp på mitt rum ibland och ställde mig på huvudet.

Plötsligt förklarade doktorn, att jag var feg. Jag är smålänning och icke feg. Men jag tycker icke om, att folk intresserar sig för mina privatangelägenheter. Tanden kändes stor som ett hus och öm som en fästmö.

Jag ilsknade till.

— Vill du dra ut en tand på mig, så dra!

Doktorn såg mig i munkaviteten. Han satte dit tången, och drog ut den första han fick tag i. Händelsevis var det den rätta.

Mina ögon tårades och jag föll doktorn om halsen. Jag var verkligen rörd. All värk var över. Min hustru triumferade, och jag var för en gångs skull medelpunkten i sällskapet. Alla kommo med vademekum och handdukar och beundrande blickar.

Min tand är bra nu, ty den existerar icke längre. Jag tror icke på den moderna läkarvetenskapen. Ty om man har

ont i en tand, tas den bort, har man ont i huvudet, borde det också åka sin väg. Har man ont i hela kroppen, försvinner man helt och hållet.

TILL FJÄLLS.

De väldiga järnmalmshögarna Kirunavara och Luossavara ligga bakom oss och tåget rusar mot norr över ödsliga myrar med tvinande tall och bergsluttningar med dvärgbjörk och renlav. Åt höger sänker sig landskapet mot Rautasjoki, men åt vänster tornar det upp sig med evigt snötäckta tinnar åt det håll där Kebnekajse, Sveriges högsta fjäll, lär ligga.

Längst ute på myrarna röra sig ljusa fläckar. Det är renar på väg till höjderna i norr.

Vi äro tre, som lämnat Kirunas växande och nervösa kultur för att söka lapparnas högre och lugnare dito. Det är Lapp-Jerker (till skillnad från Finn-Jerker, Lapplands skulptör) under vilken pseudonym en »insenööri» döljer sig och vilken förvärvat sig detta hedersnamn genom sin kärlek till och grundliga kännedom om nordligaste Lappland, som han genomströvat under sju års tid. Vidare är det »professorn» Karl Karlson Talo, en finne, vår tolk bland finnar och lappar, oupphunnen i konsten att steka röding, koka kaffe, bära näverkonten och sova, närhelst en sekundär ledig. Som kock och bärare åt ingenjören under många år är han van att röra sig bland fjällen. Så är det jag, beväpnad med skissbok, i vilken sällan tecknas, och besluten att bara njuta med all den passion jag som bekant sitter inne med. Vid stationen Torneträsk ha vi stämt möte med två finnar, bröderna Sinnon och Peter Tuorema, vilka i forsbåt skola föra oss hem över det farliga träsket och utför Toraeälven till Kurravara by, varifrån vi ämna gå till Kiruna.

I Talos näverkont är diverse instuvat, potatis, bröd, smör, fläsk, kaffe, socker, kaffekokare, ett par koppar och stekpanna. Själva bära vi väskor med tobak, strumpor, kartor och över axlarna en lätt krage. Talo har ingenting annat än det han går och står i, ty en finne knyter sig var som helst med ryggen mot lägerelden och låter regnet eller snön falla bäst de gitta.

Det är ej lätt att träffa på lapparna denna tiden på året, då de äro stadda på vandring till sommarbetena. Men av stationsmästaren i Abisko hade vi telegrafiskt underrättats om, att lappar säkert funnes på tre ställen. På grund av denna uppgift, stannade vi vid Stordalens station, lämnade grejorna där och befunno oss snart mitt ute i myren på väg till Torneträskets södra strand.

I krokar mellan små björkbevuxna bergknallar går vägen över den gungande myren, där foten sjunker i gyttjan och utefter småsjöar, vilkas stränder kantas av hjortronblommor och Andromeda. Martallarna och björkarna vrida sig som i kramp, en skrämd and tar till flykten, ochfjällämlarna pipa ilsket, när vi passera. Solen skiner och luften står fuktigt varm och darrande med obeskrivliga dofter från mossan. Vägen kröker sig, och framför oss ligger Torne långa och härliga sjö, omgjordad av snöfjäll. Vi öka farten, ty på stranden stå ett par suogner, ställningar av björkstammar, på vilka lapparna hänga upp sina matvaror och annat gods. Möjligen finnas kåtor där också, men ingen vänlig rök förkunnar närvaron av människor. Lapparna ha redan flyttat.

Men vi ha ej gått förgäves ändå. Som en blå dröm sträcker sig träsket bort mot nordost, och som ännu blåare drömmar resa sig fjällen på andra sidan, till vänster Nuoljas mäktiga linjer, mitt i tavlan de norska Rörenas vita och taggiga komplex och till höger Pålnovares långsträckta snörygg. Drivisen gungar sakta mot stranden. Värme strålar ur den steniga marken. Av med rockarna och in med en bit fläsk och ett stycke bröd, ty aptiten är härlig och stor här bland bergen.

Samma väg tillbaka till Stordalen. Apropå! Varför ge svenska namn åt stationerna och så småningom beröva vildmarken dess poesi? Åtminstone borde järnvägsstyrelsen vid namngivningen ha använt samma konsekvens som den, med vilken den låter en resande, som t. ex. stiger på i Björkliden och begär biljett till Torneträsk, betala för resan ända till Kiruna, eller till Riksgränsen, om man ämnar sig från Torneträsk till Björkliden. Detta måste ändras, o, järnvägsstyrelse! Man blir inte glad, isynnerhet om man därtill får göra resan i den kalla och otrevliga

finkan på ett av de tusenmalmtågen. Denna parentes skär i stämningen här, jag medger det, men faktum skär också i trevnaden. Punkt!

Från Stordalen kommo vi per malmtåg till Abisko, där tre kilometer från stationen Abiskojokki bilda en djup cañon på sin väg mot Torneträsk. Vi måste naturligtvis betrakta det av järnvägen överbyggda och förstörda fallet, slängde på försök ut en svirvel för att hala in en laxöring, men ingen häktade sig på.

Tillbaka till Abisko och prejade på biljett ända till Riksgränsen norrut till Björklidens station. Vi fingo en dressin (o, järnvägsstyrelse!), befunno oss efter tre kilometers färd mitt för Tornehamn, och här börjar den egentliga resan. Jag har nedskrivit ovanstående för att den landsplåga, som benämnes turister, folk med röda böcker, fina knäbyxkläder av underbart snitt och med gemsjägarens apparition som ideal, i minnet skall få genomgå sina ohyggliga men spänstigt övervunna vedermödor i järnvägskupéer och turisthyddor.

Längst upp i Pålnoviken, Torneträsks avslutning mot nordväst, ligger ett av lapparnas sommarbeten. Dit skulle vi. En f. d. rallare, som slagit sig ned i en torvhydda som fiskare på den sluttande stranden av den lilla sjö, som ligger mellan Pahtajaure och träsket, ägde en nordlandsbåt i Tornehamn och försäkrade, att lapparna redan voro installerade i sina kåtor på Pålnovare. För ett Klondykepris voro han och hans kamrat villiga att ro oss till Pålnoviken. Efter några prutningarvar saken uppgjord, packningen på ryggarna och vi på väg till båtplatsen.

Ståtligt reste sig fjällen bakom oss. Det snöglänsande Låktotjåkko och det vita Ladnatjårro dolde sina hjässor i solbeglänsta moln.

Däruppe under järnvägen, där den skar sig in i berget, låg ett märke efter järnvägsbygget och rallarlivet, en massa vitmålade leksakskors inom ett staket av trädgrenar, väl ej det enda minnet av de norska hetärer, som likt 30-åriga krigets kvinnohopar följde arbetslagen. Framför oss träsket, begränsat av mörka höjder nederst, genomskurna av silverstrimmor, bergbäckar från snögränsen, och därbakom Lulletjårros och Snuoratjåkkos snötinnar.

Vi sitta i båten. Nordlandsbåt, var det, ja! Samma typ som våra gamla vikingaskepp, lätt och smidig. Snabbt skär den igenom vattnet, som ligger spegellugnt med nordosten susande högt över våra huvuden för att ej nå ytan förrän utanför Pieskenjurkas långa udde. Vi närma oss Pålnoviken. Ingen rök, inga lappar. Kanske ligga de på andra sidan fjället nedåt norska gränsen som här går på få hundratal meters avstånd från oss.

Just som vi skulle lägga i land flögo två vildgäss upp, svängde längre in åt viken och fällde i kärret, där två bergbäckar möttes och krusade det grunda, grönklara vattnet. Vi drogo upp båten för att slå läger. Medan professorn gjorde upp eld och karlarna buro vår packning till lägerplatsen, bestego ingenjören och jag Pålnovare. Det blev en ganska ansträngande vandring,stundom nästan lodrätt uppåt. Hararna försvunno i långa skutt, riporna skrattade och flögo i vackra vita båglinjer runt närmaste bergklint, och tvärs över drivorna stodo renspår.

Här är vildmark och jungfrulig bygd, ett förlovat land för en jägare. Här ville jag bo ett år i en kåta med ett gevär, en båt och fiskdon. Här finns ännu björn. För två dagar sedan hade våra roddare sett en sådan simma en halvcirkel i sjön och sedan luffa in i småskogen. Här finns järv och häröver går vargen på väg till lapparnas vinterläger.

Vi stå på Pålnovares topplatå. Inga lappar! Deras torvkåtor på sommarplatsen stå döda och tomma, och från Vuolle Njuorajaures stränder i väster, där de också pläga bo, stiger ingen rök. Men fjällen äro kvar, i nordväst Njuonjevare, Vaddetjåkko och längre bort i Norge Rörfjället, Tutta och andra. Och i sydväst ligger det vackraste jag såg i Lappland, hela Torneträsk med den bekanta Lapporten därbakom, Kieronas och Somaslakis glaciär och fjäl! i oändlighet förtonande i det blå fjärran. Vad äro Alperna med sina papiermachéklippor, vad äro de norska toppiga spetsmössorna mot våra solida, oomkullrunkliga fjäll med sina mäktiga lugna linjer!

Än är det tidig vår häruppe och mellan drivorna blommar endast den klarblå Gentiana nivalis i stora knippen. Riporna trippa i snökanten liksom generade över sin ljusa färg, låta sitt hesa starka skratt skaka luften och slå ned, ofta inom skotthåll. Hade man bara en bössa! Bara enenda ripa, sedan finge det vara slut. Här är man fjärran från lagen, här där den gamla langarevägen strök förbi nedanför fjället under rallaretiden och där underliga

existenser förmedlade samfärdseln med Norge. Här gick fribytarvägen och rentjuvarnas väg, och nere på träsket förkunnade sakta framglidande röda lyktor under höstkvällarna, att akvavit fanns ombord.

Men röken från vår lägereld stiger blå upp emot oss och vi börja nedstigandet, värre än uppklättringen.

Lustigt flammar elden ur de torra björkstammarna och väldiga näverstycken knastra och rulla ihop sig under potatis- och kaffepannor. Professorn har med aldrig svikande energi börjat äta och rallarfiskarna skära jätteskivor ur sina brödkakor. Måltiden är snart i full gång och vid kaffet lösas tungbanden. Rallarelivet har sin vilda poesi, pengarna rullade på vingt-un (är det inte gentilt?), kniven satt löst i slidan och brännvinet var dyrt men gott. Jag tänker på Klondyke och Kalifornien och på Mark Twains guldgrävare, mister Arkansas och Scotty Briggs: — Ingen irländare behöver göra sig besvär!

Men mörkblå moln skockade sig i sydost, fjälltopparna försvunno, regndigra grå skyar seglade häråt och trasades sönder i den taggiga småskogen på bergsluttningarna, där renflockar lyste vita mot den bruna bottnen. Regnet började falla. Professorn ökade på brasan och lade sig mätt och glad att sova med ryggtavlan mot elden. Rallarna och vi sträckte ut oss, men bakom Pålnovare stod

midnattssolen, ty häruppe går den aldrig ned den här tiden. Det är endast, som om dagsljuset bleve kyligare. Vi beslöto att vaka för att tidigt på morgonen ro tillbaka till Tornehamn. Ingenjören och jag togo båten, rodde längs stranden till ett gammalt blockhus med torvtak, ett f. d. langarenäste, gjorde upp en liten privateld på jordgolvet och fördrevo tiden med att söka efter sjöfågelbon i ett bäckdelta utanför. Sådan som där föreställer jag mig björnskogens karaktär med småbuskar bland klyftorna och småbäckar med isvatten kastande sig utför branterna, vissnade björkstammar bland knoppande vide och det oberördas stora ödslighet över det hela.

Men det blev morgon, regnet upphörde, Talo vaknade och vi proppade in potatis, fläsk och kaffe för att åter sätta oss i båten och ro till Tornehamn. Där togo rallarna upp sina nät, vi köpte oss ett par rödingar, och professor Talo, som aldrig var sen, då det gällde matlagning, lagade att de smakade oss förträffligt. Gud, vad man kan äta häruppe! Talos ansikte sken förklarat av mat, glädje och smör. Konten på ryggen och i väg!

Vid Björklidens station prejades vi åter av järnvägsstyrelsen på biljettpriset till Kiruna, ehuru vi stannade vid Torneträsks station. Där i en skogsbacke i myrkanten hade ingenjören en torvklädd kåk med järnspis, och där togo vi in för att sova. Där mötte Simon och Peter Tuorema med renhudar och filtar för båtfärden till Kurravara.

Peter Tuorema hade hört, att lappar skulle finnas vid Nakerijärvi, en tämligen stor sjö någrakilometer söder om Torneträsks station. Men som vi ej längre litade på abiskomästarens uppgifter — han hade också nämnt Nakerijärvi — skickade vi Peter att personligen övertyga sig om deras därvaro. Under tiden åto vi och sovo som kappsäckar och detta med all rätt, ty läsaren får medge, att det första dygnet av vår resa använts väl. Sent på natten kom Peter tillbaka. Han hade träffat lapparna, tre familjer lägrade vid Sarvasjokki, en ström, som utmynnar i Nakerijärvi. Där väntade de oss, d. v. s. ingenjören, som känner de flesta här flyttande lapparna. Efter några timmars ätande och sömn stego vi upp, togo en avrivning med iskallt källvatten, lämnade Simon och Peter att sova i kåken och knogade med Talo uppför den väldiga sandås, som mellan Nakerivare och Vorevardo i stadig och brant stigning sträcker sig nästan ända fram till Nakerijärvi. Underligt, att man blir så litet andfådd trots hastig marsch och stigning! Men luften är lätt och härlig att andas och det är, som skulle man pumpa hälsa in genom näsa och mun för varje andedrag. Fjällen och havet äro släkt.

På Nakerijärvis strand ligger rentjuven Nias torvkåta. Tre gånger har han suttit på Långholmen och det enda han lärt sig där är svenska. Vi tittade in i kåtan, där han gjort upp så många planer, om vilkas lyckliga genomförande de massor av renhorn vittnade, som låg o strödda runt omkring och delvis täckte taket. Han var ute på fiske.

Från en kulle på sluttningen av Vorevardo fingo vi plötsligt utsikt över Sarvasjokkidalenmed strömmens videbevuxna delta. Och mitt ur deltat höjde sig en blå röksky ur fyra mörktoppade kåtor.

För mig som under åratal längtat efter att träffa lappar var det ett ögonblick, som jag sent glömmer. Den brusande Sarvasjokki, videskogen med det snöiga Njallåive fjäll som bakgrund, kåtorna, hundarnas skall, lämlarnas skrik, allt var så vackert, oberört och typiskt lappländskt, att det alltid skall stå för mitt minne som begreppet Lappland.

Vi skuro ett par duktiga påkar för att försvara oss mot hundarna och trängde in i videskogen, där otaliga bäckar på sidorna om den grunda men strida strömmen snart förvandlade våra lappskor till vattenreservoarer. Vi måste vada över själva floden, men vattnets höjd och iskyla märkte vi knappast, ty på andra stranden stodo kåtorna. Ilsket skällande rusade en mängd hundar emot oss, men lärde snart att hålla sig på avstånd.

Med ett »päivä!» slogo vi dörrskynket åt sidan i närmaste kåta och voro nu gäster hos Kuhmonen.

Kuhmonen, ägare av 800 renar, lugn i medvetandet av sitt oberoende, gentleman och härlig typ av sitt folk, hälsar oss tillbaka med en värdig och hjärtlig böjning på huvudet, ty Jerker är hans vän och välbekant i hans kåta sedan åratal. Professorn har ögonblickligen slagit sig ned och börjat ett för oss obegripligt, men tydligen intressant samtal med Kuhmonens unga och vackra dotter, vilken börjar laga till kaffe. Hon slickar skedarna rena och diskar kopparna ordentligt. Vattnetkokar redan i pannan, och hon häller ned nävtals av den bruna varan, ty lapparna tycka om starkt kaffe. De göra sig underrättade om mitt existensberättigande, och då de höra, att jag är kamrat med Finn-Jerker, som modellerat unge Kuhmonen, är jag som barn i huset.

Mina byxor äro våta till midjan och jag löser banden av mina lappskor för att värma fötterna. Kuhmonen och hans hustru tala med varandra som gamla äkta hälfter, vilkas liv avslipat ojämnheterna. Under det han talar täljer han på en träapparat att röra om sopporna med. På den ena sidan om elden sitta Kuhmonen, hans hustru, hans dotter och yngste sonen, en ung vildman med en väldig kniv vid sidan. På den andra sitta äldste sonen, som Christian Eriksson modellerat, 4 björnars baneman, 24 år gammal, en ungdom med lugn och humorfull blick och med lemmar av stål, professorn, Lapp-Jerker och jag, som lutar ryggen mot två vänskapligt sinnade hundar, vilkas loppor tydligen längta efter omväxling i levnadsförhållandena. Måtte jag bara motsvara deras förväntningar!

Kaffet är färdigt — nej teet! Kuhmonen anser sig böra bjuda på något fint och vi måste dricka 4 koppar te var. Vi tala med professorns hjälp om björnjakt. Gubben Kuhmonen har dödat 9 björnar med spjut och bössa. Huru många vargar vet han icke.

Röken svider i våra ögon. Kuhmonen observerar det, och med en gammal diplomats uppmärksamhet ändrar han luftströmmarna i kåtangenom att öppna vid golvet mellan ett par stänger och samtidigt låta hustrun till hälften täcka en del av rökfånget med en bit säckväv.

Lapp-Jerker går att hälsa på i de andra kåtorna, professorn har några förbindelser där också och jag är ensam med familjen Kuhmonen.

Jag skulle önska att ha använt något år av mitt liv att studera lapska. Finska har jag luktat på något, men det är icke tillräckligt. Det är tyst i kåtan. Men tystnaden breder sig som bomull över min själ, och min själ längtar att få kasta hela denna förbannade kultur och humbug bakom sig, på det att jag måtte lära mig att kasta en lasso och ta livtag med en rentjur och slutligen få en grav långt borta bland fjällen, där ingen präst mumlar besvärjelser över mitt stoft, och där intet kors står idiotiskt och talar om förintelsen.

Det är tyst i kåtan. Jag känner mig som ett störande element därinne och överflödig. Men elden värmer skönt och jag hoppas, att mina värdar förstå, att jag inte är van att vada över strida älvar.

Gumman Kuhmonen är Læstadian. Hon tar fram bibeln ur en träask, slår upp på måfå och börjar med mumlande stämma läsa något. Gubben avbryter brutalt med en fråga till sonen, som med sitt leende tyckes vilja försona alltsammans. Han svarar. Kanske rör sig samtalet om renar eller om mig. Jag vet det icke, men renhuden där jag ligger är mjuk och varm och kåtan verkar hem. Vad är ett hem för resten?Jerker och professorn komma tillbaka. Vi måste hälsa på i de andra kåtorna.

Vi gå in till Erik Huva och dricka våra 4 koppar kaffe var, vi hälsa på Nia och hans vackra hustru. Nia ligger lättjefullt tillbakalutad, röker och gungar med ena knäet sin unga dotter, som i sin på en träslå upphängda vagga låter sekunderna passera förbi sig. Hon, flickan, hustrun, eller vad du vill kalla det, sitter vid elden. Hennes vackra ansikte bär spår av havandeskapets värdighet, vilken försvinner på samma gång som blekheten och de

uttänjda linjerna i kroppen. Hon påminde mig om mödrar, som jag mött på min stilla trottoar genom livet.

Men, ser ni, bakom allt detta ligger fjället med snö och köld, och vägen till det vackra sommarbetet är lång. Solen föder skratt och lustiga historier, och allt detta kan vara bra, medan kaffet är varmt i pannan och man vilar sig undan regn och vindar i den lugna kåtan. Men att ta ungen på ryggen och trava i ripriset — ständigt uppåt — och hjälpa till med mjölkningen av renar och getter och koka kaffe och diska, det kräver sin kvinna. Men mödrar äro ju ett särskilt släkte. Jag blir sentimental — fy tusan — men jag såg ungar, som voro lika mina egna och som talade grönländska som mina — atata — anana — och jag kände mig solidarisk med gubbarna som lågo och vaggade sina barn. Jag gör det icke själv — aber ich möchte gern!

Jag köpte ett par vackra lappskor med vackert vävda band åt min yngsta unge. De voroegentligen gjorda åt Lars Petter Nia, en yngling på tre år, som hörbart låg och sökte inrätta det trevligt åt sig i sin vagga.

Men vi voro bjudna på middag hos gubben Kuhmonen. Lapparna äro gurmeter. Jag går så långt att jag säger, att ingen middag hittills smakat mig så härligt. Vi började med smör och bröd, det sista ojäst och bakat i stekpannan, torkat renkött och varm getmjölk — ty renarna äro långt fan i våld på väg norrut. Vi täljde käppar spetsiga, stucko renköttet på spetsen och höllo det över glöden. Flottet droppade och fräste och det blev en mat för gudar. Kaffe ovanpå och tobak. Gud är god.

*

Det blev kväll och vi måste gå hem till Jerkers kåk. Vadade över Sarvasjokki än en gång, skämtade med ilskna lämlar på vägen, voro glada och mätta. När få vi se detta landet igen? Då jag säger, att jag skulle vilja resa med en kamrat hitupp än en gång, behöver jag inte säga, vem jag menar. Ty det angår ingen handelsingenjör. Jag skulle vilja ha två prissar till med, och vi skulle bara leva och inte tänka gemensamt. Äta sill och potatis och vara oberoende av börsförhållanden.

*

Vid fiskaren och skomakaren Henrikssons stuga väntade Jerkers ståtliga forsbåt, laddad midskepps med renhudar och filtar, på det att viöverklassare skulle ha det bra på vår färd över Torne träsk och i forsarna. Vinden var nordost och sjön spottade vitt skum. Torne träsk är verkligen en farlig sjö. Men en forsbåt är också en härlig båt, vacker i teckning och således praktisk, 30 fot lång och formad nästan som en val, avsmalnande akter över.

Det blåste hårt, då vi stötte ut från land. Simon Tuorema rodde förut, mitt i sutto Jerker och jag, akter om oss rodde den matte och lugne professorn och vid styråran satt Peter. Det blåste upp och det gällde att undvika grunden utanför Oppisäives bergklint. Med nöd undgingo vi faran, ty sjön gick hög och stänkte över. Vi kunde ej sitta kvar i våra bekväma lyor, ty vattnet nådde snart upp till våra renhudar.

Vi nådde Tarrakoski, fallet, där Torneträsk avlevererar Torneälv. Fallet är för högt att fara igenom och vi drogo båten över berget ned i lugnvattnet. En båt kom emot oss. Tre karlar stego i land. »Päivä!»

En grovlemmad man med underliga gester kom fram till »insenööri» Jerker och berättade en historia. Han hade hittat den båt vi rodde i på andra sidan Torne träsk, räddat den från förstörelse och ville nu ha pengar för räddningen. De två andra sågo ej vidare trevliga ut. En av dem var en formlig jätte, väl 7 fot lång och med lemmar i proportion. Den tredje liknade en delegerad från Kungsholmsligan. Men »insenören» klarade skivan. Han skulle ta reda på det där närmare och betala om han fann det lämpligt.Jag såg den karlen in i ögonen och de ögonen voro ganska intressanta. Jag fann dem ganska intelligenta, men jag skulle inte vilja möta deras ägare på fjället ensam. Professorn försäkrade sedan, att han skulle ha sökt råna oss, om vi varit endast två i sällskap. Men jag fann mig föranlåten att förklara, att om vi också varit endast två, skulle vi nog ha kunnat avskräcka honom från rånmord. Nu voro de tre och vi fem, och ett slagsmål skulle med all säkerhet ha avlupit till vår fördel. Men nog hade han velat, om han vågat, sade Talo.

Vi skildes emellertid i lugn från varandra. Karlen med de intressanta ögonen var en biltog, en man som levde i fjällen och gjorde djävulskap, med ett ord, den värste i Lappland. Då det blev för trångt i Sverige, reste han över

till Norge och tvärtom. Han hade stuckit med kniv, han hade — — — —

*

Det blev natt och vi rodde utför Arnoniva utpå Jekajärvi, genom Jekakoski och kommo ut på Alajärvi. Vattnet stod högt och i Jekakoski höllo vi på att ta med oss ett par fiskgrejor, som voro utplanterade mitt i forsen. Solen sken och sömnen närmade sig med stora steg, men sedan vi tagit in något bröd och fläsk och fingo veta, att vi närmade oss Vakkakoski, vaknade vi.

Nu börjar historien om realisationen av min innersta längtan, den att i båt resa utför en fors. I Vakkoniska, det sugande lugnvattnet ovanförfallet, slängde Jerker ut en svirvel och inhämtade en röding. Fallet kan ej passeras med båt. En jämtlänning har en gång gjort det, men han rodde mot strömmen och hade för resten små änglar som klarade hans hyska. Båten skulle emellertid utför fallet. Jerker och jag vadade i land och vandrade utefter stranden för att studera den s. k. naturen, medan bröderna Tuorema stakade båten utför. Mitt i fallet måste Peter stiga i till midjan för att knuffa ut båten, Simon kommenderade och skrek som en vansinnig, och efter en timmes arbete låg båten i lugnvattnet ett stycke nedanför det omöjliga.

Jerker och jag stodo på stranden och åto fläsk och uppfattade till en början med glädje Simons viftningar med handen. Vi hoppade på stenarna ut till forskanten, men möttes av den nedslående förklaringen, att floden gick för hög och att Peter, som eljest var van att styra, nu ej vågade färden. Som behärskade gentlemän svarade vi, att vi senterade deras känsla av ansvar och att vi ej ville riskera våra liv, om de ej ansåge sig med full säkerhet kunna föra oss utför. Då sprang Simon Tuorema upp på en sten och såg utöver forsen. Resultatet av hans forskning blev att han bad oss sitta ned i båten.

En stöt ut från land och med svindlande fart bar det utför. Jag hade försäkrat mig om platsen akteröver för att kunna betrakta Simon, då han styrde. Med knäet stött mot relingen och fingrarna vitnande om åran förde han båten mellan stenarna. Ett par tums missräkning, och vi hade vid det härlaget legat som lik och mat för harrar och röding i Kailojärvi. Vågorna slogo in i båten då vi på en halv fots avstånd passerade stenarna. Härlig var Simon att skåda, där han skötte vår kurs skrikande på sitt hemlands vilda tungomål till brodern, som rodde för livet, än på ena, än på den andra åran och med ögonen som lackade fast på styrmannen. Orörlig satt jag med händerna på relingen tills vi passerat sista forsen och Peter drog ett långt andedrag: — Nu ä dä hyvin! Faran var över, jag hade gjort en forsfärd och all naturen var skön och oklanderlig. Vi måste äta för att kunna glädjas åt våra äventyr och stannade i en av Nuorajärvis vikar för att steka vår röding, höra på lavskrikorna, äta, dricka vatten och beundra fiskaren Ollikas båt, som låg som en vacker dikt halvt uppdragen ur träskets dy.

Vi åto och jag somnade. Vi rodde utför älven till Kurravara by, där Jerker måste hålla en auktion. Med svårighet fick man mig vaken. Jerker och jag kommo in i den förnämsta stugans bästa kammare, klädde av oss och lågo mellan lakan tills klockan blev 4 och auktionen började. Allt på finska. Där utropades ängar, fiskvatten och beten för tio öre stycket.

— Lahtosaari, kolme kronoa ja viisi öyriä (lapplandsfinska). Ensimmäinen, toinen — — — viis — — — kolme kronoa ja kymmennen öyriä — — — ensimmäinen, toinen, kolmas!

Jag gick och hälsade på Ulkolahti, den ståtligaste finnen i byn, och köpte lumpet nog hans tobakspung, som luktar svett och tjära. Jag köpteen bunke att ha filmjölk i och jag ritade av en forsbåt vid stranden.

På kvällen gingo vi den halvannan mil långa vägen till Kiruna.

Det var midsommarsolstånd, och midnattssolen stod åtskilliga mil över horisonten. Somliga människor ha flugan på midnattssolen och gå upp på berg och fåna efter den. Jag med min högre filosofi anser, att midnattssolen är densamma som vi se på dagen vid klart väder. Varför då hålla sig uppe om nätterna?

Vi hade en lapphund med oss, som bet ihjäl åtskilliga lämlar under vägen. Strax efter midnatt voro vi i Kiruna.

*

Jag är en dålig berättare. Jag känner det. Men jag skulle önska, att ur denna berättelse sloge mot läsaren en aning om den glada frid, som kommer över en stackars jordbunden fan, då han får gå och larva på fjället. Jag skulle önska, att det sloge en doft av jöklar och Gentiana nivalis och lapputdunstning och lämlar och kyla från polen emot den stackars människa, som på grund av förfallna växlar, försnillningar och ett i övrigt oklanderligt liv tvingas att undvara Kirunavara, ja, till och med Luossavara och all den sällhet, om vilkens tillvaro jag här så att säga bara nödgas ge en aning.

*

I kväll är det midsommarafton. Jag har redan läst mitt egna midsommarnummer och funnit det mycket intelligent, ja, t. o. m. välskött under min frånvaro. Kanske kommer jag tillbaka till det härliga Stockholm med dess jäklar och fjällor. Här uppe ha vi bara jöklar och fjäll, men det gör ingenting. Jag vill emellertid begagna tillfället. Jag vill betyga min tacksamhet för Kirunavaras disponent, vilken lärt mig mer än herrarna kunna tro, och vilken satt mig i tillfälle att lära mig fjällets psykologi på egen hand. Jag vill tacka Lapp-Jerker, ingenjören, som inte sprang ifrån mig på fjällen utan gav mig en del av sin dyrbara tid — men vi måtte ha haft samma längtan efter lugn och lappar och dyrbara mineralier.

Jag tackar dessa båda människor, och mitt hjärta blir varmt, då jag tänker på att de öppnat mig en port till den stora del av Sverige, som oftast blir stängd för människor med fina grå byxor, jäkligt fina hattar med örnfjädrar, röda böcker i norra kardan och sovvagnsbiljett till Narvik i Norge. Jag äger ju intet av allt detta, men jag är rädd därför att jag har fina kläder — att bli förväxlad med dem och inramad i den kår av hiskliga murvlar, vilka likt fjällämlar översvämma Lappland och vilja ha besked av varje stationsmästare om något, vilkets beskaffenhet icke själva fan kan ha reda på. Små svarta grosshandlare följa murvlarna som schakaler och gamar och äro härliga att beskåda, men de ana affärer och vilja göra bolag av glaciärer och snöloppor eller s. k. podurider. Men så länge ingen resande i yllebyxorhar sökt upp lapparna på sluttningen av Kebnekajse, är ingen fara på taket.

Jag reser hem till min lya i Grisslehamn och avvaktar Lapplands utveckling. Varje renhjärtad människa är välkommen.

MIDSOMMAR.

Nu är sommaren här. Det blommar i skog och i hage, gårdens vackra förgätmigej står och lyser i gräset, lönnarna frodas och apeln står full av skäraste knoppar. Tusenskönorna lysa i soln som smultron och grädde, vildvinet spirar och suger sig fast mellan teglen på taket, hundkäxen skjuier i höjd med svällande stammar och blommor vita, som låge där strödd en vintergata i grönskan. *

Men som en blänkande sköld är havet och hägrar i öster. Morgonens tidiga sol förgyller tjäriga ekor, blixtrar på årornas blad, och när strömmingen lyftes i sköten fyllande fiskarens famn och pressande ekan på sidan är det, som drog han en forntida skatt av silver ur djupet.Runt om skriar måsarnas flock, men labbarna vila lugnt på vingen och bida sin tid, tills jakten begynner. Borta längst i det dallrande blå, där dunsterna dirra, strävar en ångare fram och dånet jag hör av propellern genljuda mot mina berg, men jag ser blott röken av ångarn. Soldiset står som en mur därborta på finländska sidan, Ekerön hägrar och Signildsskär, och med kölen i vädret skutorna stå på sig själva och gå som fantomer och spöken.

*

Härligt jag kallar mitt hav, när det välter med väsande kammar in mot min bergiga strand och suger sig upp emot klippan fräsande än som en katt och dånande än som en åska, porlande, viskande, sjudande högt och tystnande åter. Härligt jag kallar mitt hav, när det speglar solen och molnen djupt i sitt djup och vid strand den vackra vaggande tången lyser i guld och i grönt och en halv fots dyning förtäljer mäktigt varannan minut om en storm som blåste i förrgår.

Satt jag i min kanot, när de rullande topparna gingo högst med sitt vitaste skum över grund, över skär, över

kobbar, kände jag mig som en mås på vattnet och tände i stiltjen mellan sjöarna lugnt min pipa och vilade årån. Trutarna flaxade över min båt och anade strömming, grisslorna pilsnabbt i surrande flykt försvunno i fjärran, svärtorna lågo med halsen i höjd. och summo bland brotten, ådorna flögo förbi i farlig närhet och prackors ilande kors jag tecknade såg mot seglande skyar. Eller om sjön var blank och i soluppgångarnas guldhav efter en dykande fågel jag for, och nyfikna lommar sträckte förbi och kommo igen vid saluter av bommar, härligt var havet och gott och jag glömde plikter och pengar. Tack för glömskan och tack för nävarnas blåsor och tack för armarnas styrka och tack för vart stänk som gick över kanoten!

*

Men nu susar det till. I sydvart blånar en strimma, växer och kommer häråt och det vitnar och svartnar och viner udden förbi, där jag sitter i lä, och det stänker i stranden.Blåsvart jagar en ensam by och försvinner bland skären norrpå igen. En säl dyker upp som ett havstroll och blåser tätt vid min fot, och förskrämd han söker djupet igen och ringlarna efter hans kast dö bort som en ton som förklingar. Svalorna jaga varann kring berget, och utanför Loskär fäller en lom som en sten och stänker silver omkring sig. Härligt värmer midsommarns sol, och på stranden bakom mig dofta tallar och värme av skog, och jag somnar och drömmer ljuvt om jakter på örn och på allsköns djur, och jag vaknar plötsligt, när högst på min hatt jag känner ett liv — en ärla sitter och vippar och tror, att jag är en bit av min bergklint.

ATT RESA.

På vårarna infinner sig alltid undertecknads reslust, fast jag vet att mitt liv inte räcker till för att komma mig att bli färdig med allt det vackra som finns bara inom min egen domän. Isynnerhet är det varvsarbetena, som pigga upp mig, och en nytjärad båt kommer mig regelbundet att tänka på Skeppsbron eller Centralstationen. Minnen från de år då jag reste jämt, vakna, och jag skulle vilja vara i besittning av de ännu inte upptäckta krafter som tillåta människan att ögonblickligen och utan besvär förflytta sig vart som helst. Var lugn för att de en gång skola upptäckas!

Denna dag skulle jag vilja tillbringa riktigt praktiskt. Just nu till exempel ville jag sitta utanför Café de la Paix i Paris och låta folkströmmen passera förbi mig och genom allt buller och sorl skulle en tidningspojkes gälla »v'la la Presse!» skära i öronen. Kanske stannade jag hela dagen i Paris och hamnade på kvällen i den studentkrog i Quartier Latin, där jag åt kräftor en kväll med några studenter och deras flickor. Jag bjöd naturligtvis på brackigt stockholmsmaner, ty bara jaghade pengar, men garçonen upptäckte bland slantarna ett falskt tvåfrancsstycke, och jag blev för ett par minuter föremålet för publikens uppmärksamhet. Runt omkring mig vrålade Paris och en mycket full och mycket trasig gammal kvinna dansade på trottoaren. Hennes grå hårtestar fladdrade kring det gamla rynkiga ansiktet, och hon lyfte sin kjol för att vi lättare skulle kunna konstatera elegansen i hennes stapplande pas de basque. Jag kastade mitt falska tvåfrancsstycke framför henne. Hon slog ned på det som en örn för att i nästa ögonblick ligga under en hög andra kvinnor och pojkar och äldre busar, som ansågo sig ha samma lätt till slanten som hon.

Jojo, Paris är nog staden i alla fall. Aldrig glömmer jag det gamla Café Bordeaux på andra sidan Seine, där jag tillbragte en stormig julnatt i sällskap med en massa målare och andra konstiga kurrar. Det blev gurgel om norska frågan och man skrek och tjöt, tills plötsligt en röst med välkänd sjungande ton blev den dominerande:

— Sjo kolor i mitt finska hjärta! och en puukko blixtrade till i cigarrettröken. Värdinnan och garçonen kröpo under disken, medan saken ordnades, och finnen och jag begåvo oss ut i den ljusnande morgonen. Hemfärden blev mig besvärlig nog, ty jag hade föresatt mig att undanröja svårigheterna för kamraten, som ständigt arrangerade nya. På bulevarden sutto tre små franska officerare och drucko absint. Kom ihåg, att det var jul och allt upp- och nedvänt! Min finne ställde sig vid deras bord och med tre »pardon» tömde hani tre drag deras absiixter. Det höll på att bli ett fruktansvärt gurgel, och hur jag kunde ordna detta tillfredsställande, är mig ännu en gåta, men vi skildes åt under omfamningar.

En annan julnatt i Paris i Madeleine. Jag kom i språk med en kyrkovaktmästare, och vi slunko ut i natten för att få oss en drink. Då han fåfängt sökt gissa min nationalitet och jag slutligen stillat hans nyfikenhet, gjorde han en grimas. Jag blev litet förvånad, ty sådant är lyckligtvis ovanligt, och frågade om orsaken.

— Jo, jag kände en svensk en gång för länge sedan. Det var i Afrika, i Tunis. Vi voro kamrater, betjänter hos en gammal rik man, som reste mycket. Jag skulle vilja träffa svensken en gång, bara för ett par minuter. Han är mycket rik nu, har jag hört, och har köpt sig grevetitel. Han hette för resten — — —

Aj, som fan. Världen är bra liten. Jag försäkrade den hederlige vaktmästaren, att icke alla svenskar bli rika eller köpa grevetitlar, och han lugnade sig med detta, som jag hoppas. Så slank han in i kyrkan igen, och vi skildes antagligen för alltid.

Varför jag berättar allt det här, som kanske inte intresserar? Jo, just för att bli av med litet reslust. Det hjälper stundom att röra i skräpkamrarna i minnet.

Stundom har jag en våldsam längtan efter Kalifornien, efter Sacramentodalen, och nu på vårsidan skulle jag vilja ligga på Capri ett slag och steka mig i sanden, om bara inte själva resan vore,den där otrevligheten som ligger i att bli forslad i en vagn som ett annat kolly. En gång reste jag sittande i ett sträck mellan Neapel och Lyon på ett uselt tåg som kröp fram. Fullpackat och smutsigt, oaktat det var första klass. Ingen vågade lämna sin plats ett ögonblick för att räta ut benen, ty i så fall hade platsen genast annekterats av någon av de stackare, som måste stå. Resans behag höjdes i ingen mån av min granne till höger som grät hela tiden tills han steg av i Genua. Men han hade också orsak att gråta. Väl tjugu gånger fingo vi höra att han dagen förut hade begravt sin son, en kadett, som i vredesmod skjutit på sin överste och blivit arkebuserad. Oupphörligt tog han fram sonens porträtt, kysste det och lät det gå runt i kupén. Porträttet av ett barn.

Jag kom att tänka på Neapel. En teaterföreställning i ett gräsligt hål vid Strada di Porto, vilken gata nu lär vara moderniserad, men som för tio år sen var ett zigenarläger. Man begärde 4 lire för salongens enda loge med dess loppor och övriga invånare. Jag bjöd en lira och fick logen. Man skulle spela en bloddrypande pjäs, som för resten verkligen hette Il Sangue. På parkett sutto mödrar med barn vid bröstet, och allt Neapels slödder väsnades, tjöt och visslade och skrålade. På en pelare stod ett anslag: È vietato di fumare, men lutad mot den pelaren blossade en poliskonstapel på en lång, korpsvart, stinkande pinne. Jag tände en cigarrett. På galleriet mitt emot mig hängde Neapels ligaynglingar på varandra och började skräna efter mina cigarretter,oaktat hela parketten skilde oss åt, och då föreställningen börjat, sökte de med de mest uttrycksfulla grimaser förmå mig att kasta till dem något av mitt överflöd. A la bonheur! Jag kastade.

Cigarretten var för lätt och hamnade på scenen framför sufflörluckan. Jag blev rädd och väntade skandal, men en smutsig hand som dök fram ur luckan och grep cigarretten och ett svagt rökmoln, som efter ett par ögonblick blev synligt därnere lugnade mig. Jag lade in ett par cigarretter i en ask och kastade den. Ödet ville, att den också hamnade på scenen, men utom räckhåll för sufflören och de uppträdande. En tilltagsen yngling svängde benen över galleribarriären, hasade sig nedför pelaren bakom polisen, smög sig in bland de fyra musikanterna och sträckte sig över rampen, knep cigarretten, vände sig mot mig, räckte tacksamt ut tungan och klättrade upp samma väg han kommit.

Under tiden mördade de uppträdande varandra med stiletter och revolvrar. Man sköt och älskade med verkligt sydländsk passion. Och då en åskådare under en duellscen kastade in en bunt cigarrer till skådespelarna, gjorde den ene av dem ett ursinnigt utfall, högg cigarrerna, stoppade dem i fickan och stod åter en garde.

Det var den bästa teaterföreställning jag upplevat. Men då jag dagen därpå i det lilla italienska hotellet talade om för il padrone var jag hade tillbragt kvällen, skakade han på huvudet och förklarade att den teatern inte var platsen för en excellenza.Så nu hör läsaren själv.

Nu har verkligen reslusten lagt sig litet. Men framför mig ligger en fotografi från Kebnekajse och jag kommer innan jag slutar överens med mig själv att resa till Lappland i sommar och fortsätta mina studier där. Adjö.

STORM.

Över Mälaren gå mörka brisar, och bottenrevade segelbåtar söka in till sina bryggor. Jag går i 45 graders vinkel över Vasabron mot blåsten. Hatten har blåst av en arbetare, och denne är ute i en båt för att rädda sin egendom, som sakta men säkert närmar sig Norrströms virvlar. En massa folk betrakta intresserat räddningsarbetet och en grosshandlartyp med gapande mun vrålar genom blåsten till sitt sällskap: — Dä fan vad stockholmarna ä nyfikna! Han glömmer att han själv är stockholmare och nyfiken.

Plötsligt slår en vindil av honom cylindern, som börjar rulla gatan framåt. Han springer efter hatten på små, knubbiga ben. Hatten fortsätter, som om den vore målmedveten, gul av gatsörja, spårvägslinjen nedåt Centralen. Jag förlorar mannen ur sikte, då han i vansinnig spurt viker in på Vasagatan.

Den som nu sutte i en stadig kosterbåt vid rodret och bleve duschad med den härligaste av duschar, den som ryker över lovarts bog!

Men i stället andas jag damm. Jag viker in på Riddarholmen för att passa en ångbåt som skallföra mig utåt Mälaren. Jag är i god tid och går in på en liten krog för att studera livet.

— Ysch, han otäcka kar där! ropar flickan bakom disken åt en schåare, som då jag inträder brottas med henne. Han sätter sig vid sin ölhalva och återtager läsningen av Dagen. Två pojkar i beväringskläder utbyta snus och tankar om befälet. Ett stadsbud dricker en kvarts porter. En hamnarbetare vid en tom ölbutelj betraktar med talgiga ögon och vaggande på överkroppen min fina överrock.

— Ge mej en bärsa till! säger han åt flickan.

— Nej, Karlsson får ingen! Karlsson är full!

— Hör nu herrn! Säj mej, om ja ä full! Kan en kar som bara fått fem bärsor bli sne?

— Omöjligt, säger jag.

— Där hör hon själv, jäkla subba! Ro hit med bärsan, annars ska ja jäklar slå larm tala religion med henne!

— Äsch, säger flickan.

Stormen skakar fönstren, och därute strävar en poliskonstapel med händerna på ryggen att värdigt hålla sig upprätt i blåsten. En kutter länsar in mot Slussen, och man ser hur byarna riva i storseglet och pressa ned bommen mot vattnet. Ett nummer av Stockholmstidningen flyger utmed kajen, förföljd av en fet ståndsfru. Där kommer min båt och lägger till.

Hamnarbetaren reser sig, vinglar fram mot disken.

— Subban, säger han, förlåt en feling som ynglar! Men vill hon, att jag skall gå ut i den härblåsten utan mer ballast, så har hon ett liv på sitt samvete.

— Betala nu och knalla sig av!

— Jag har sablarna inte ett korvöre! Känn efter själv i fickan, lilla fröken!

— Jag betalar! säger jag.

— Tack, goa herrn, då får jag välan en cigarrcigarrett på köpet!

— Ge Karlsson en cigarrcigarrett!

— Fy fan, Karlsson, för att tigga, säger subban.

Jag reser mig, betalar och går.

Mälaren svartnar under ett moln och regnet börjar falla. Jag går ombord och börjar läsa Vårt Land, en synnerligen intressant tidning, särskilt på fredagarna. Båten ger sig av och strävar genom vitskummiga sjöar och

stånkande av ansträngning mot Drottningholm.

PIGOR.

Med anledning av pigornas sammanslutning till fackförening vill jag säga några väl valda ord.

Jag har bara väntat på denna sammanslutning. Men jag tror inte på det resultat pigorna vänta sig av den. Ty pigorna äro kvinnor, och kvinnan behärskas enligt Swedenborg bara av sin vilja, medan karlarna behärskas av sitt förstånd, vilket är ganska klokt uträknat av den gamle andeskådaren. Om pigorna också till ledare hade världens styvaste piga, en pig-Napoleon att skåda, bleve resultatet ändå detsamma, så länge sådana begrepp som gardister och poliskonstaplar existera. Ty störst bland dem är kärleken!

Jag har också haft pigor. Jag hade en gång annonserat efter en dylik och hon kom ut i skärgården till torpet, där jag hyrde. Det var en söndagsmorgon, solen sken och allt var frid och lycka. Mitt uppe i all denna härlighet valsar pigan in med hatt och parasoll och urr och burr omkring halsen samt ögon som trånade av dåligt tillbakahållen känsla. Jag stod på förstugutrappan och rökte min morgonpipa, då hon valsade in pågården. Hon gjorde en halvt skälmsk nigning med ett par ystra pas'n som avslutning och höll på att drumla in i en krusbärsbuske. Hon var full som en alika.

Jag sade chevalereskt: — Skulle fröken vilja ha godheten gå in på sitt rum och lugna sig något? Tillåt mig visa vägen!

Jag förde henne till jungfruburen, visade henne därpå köket och sade:

— Där är spisen, där är veden, där är kaffekokarn och där är kaffet! Om en timme skall kaffet vara färdigt.

Hon slängde av sig jaquetten, sysslade med veden, körde huvudet i järnspisen, smålog fånigt åt mig och satte sig med en duns på en pall, medan hon fumlade med tändstickorna.

— Si jag skall säga, att jag är inte riktigt vaken än, sade hon. Jag var uppe kl. 5 i morse och min fästman följde mig till ångbåten, för att jag är en hygglig flicka, ska jag säga, och min fästman är biträde i en vinhandel, och jag behöver egentligen inte tjäna, utan dä bara för att komma ut på lande som jag har tagi plass, men om herrskapet är hyggligt, ska vi nog få trevligt tillsammans, för jag är proper, ska jag säja!

Familjen vaknade och jungfrun serverade kaffe. Hon skötte sig bra, fick bekanta i grannvillorna och fick lov att gå på dans nästa söndagskväll. Då jag på måndagsmorgonen gick ut för att titta efter änder och öppnade dörren till min ateljéstuga för att hämta min bössa i den blekadagern, satt den förlovade pigan med granngårdens fulla dräng sovande i sin famn.

Jag sade: — Vad skulle Lauras fästman säga om det här?

Hon svarade: — Jag trodde inte, att det var så noga så här på landet!

Hon fick flytta — inte precis för det där, ty andras kärlekshistorier bör man ej lägga sig i, men för några små oegentligheter. Då hon reste, försvann en del av fruns garderob. Det fick passera oanmärkt. Var det klokt? Nej — och jag ger mig tusan på att människan, om hon inte har gått under i livets strid, nu är en av koryféerna i pigornas fackförening.

*

Vi fingo en annan piga, litet döv, stod det i betyget, men trogen och ärlig. Jag är övertygad om, att hon hörde mer än andra människor, men då man ropade på henne och hon ville vara ostörd, var hon som en murad vägg. Hon hade alltid i sin kjolficka en hörlur, vilken hon använde, då hon icke ville förstå, men ändå måste avvakta vårt svar.

En dag kom jag in i skafferiet och överraskade henne med en fyra stjärnors konjaksbutelj för munnen.

— Vad i helsike tar Anna sig till?! Dricker Anna ur min konjak?!

Luren kom fram.

— Hur fan kan Anna stå och dricka ur min konjak? Jag vrålade i luren.— Jag har inte druckit redaktörns konjak, det är en evig lögn!!

— Ljug inte, människa!! Jag såg ju själv, hur Anna stod med buteljen för munnen!

Luren igen.

— Jag såg ju hur Anna drack ur flaskan!!!

— Jag skulle bara känna, om det var ättika, och för resten drack jag inte, jag bara luktade — — — buh — buh — — —

— Men Anna stinker ju av konjak!

Luren.

— Anna luktar ju konjak...

— Det var en jäkla lögn!!!

— Svär Anna också?!

Luren fram.

— Svär Anna?!!

— Ja, jag är ju här! Det ser väl redaktörn!

— Anna får inte stanna här längre!

— Ja, visst vill jag stanna!

— Ge sig i väg och flytta ögonblickligen, människa!!

Luren till örat.

— Anna får flytta i dag!

— Gör jag ingen nytta — jag som ligger i från morgon till kväll för en usel lön!

— Anna flyttar ögonblickligen!!!

— Fy fan, sånt herrskap!! Ja, jag flyttar, men nog fan ska jag sprida ut, vad redaktörn är för en...

*

Dylika människor vilja bilda fackförening. Alla äro ju inte inrättade så där, men en god del av stockholmspigorna. Jag skaffar mig en kalfaktor.

ATT VARA SIG SJÄLV.

Det är ganska krångligt i ett samhälle att vara sig själv. Min ställning bjuder mig att gå klädd i sida mörka kläder med sidenfoder och en hatt, vars dyrbarhet endast överträffas av den värdighet, med vilken jag bär den, en krage som en fabriksskorsten, och en cigarr av hittills okänd dyrbarhet i mungipan, oaktat jag personligen icke alls sätter värde på världsliga ting. Jag söker odla min själ och ge tusan i yttre åthävor, då jag kan komma åt.

Men häromdagen var jag på middag hos generalkonsul Schnitzel. Han var älskvärdheten själv och mötte mig i tamburen och räckte mig båda händerna och sade:

— Herr redakter, det var micket älskvärd av er att komme till vår lille middag! Var no sig själv, herr redakter,

alldeles som i Krisslehamn — känn er som medlem av vår ringe familj!

Jag kände en varm ström välla genom mitt bröst. Fast det var frackmiddag med Nichan och Medjidie och Cambodja och en och annan kråsnål i briljanter skulle jag få vara mig själv.

Alltså:Vi stodo vid smörgåsbordet, ty generalkonsuln »hell kolossal på den gammelsvenske smergåsbord med perlen och en glas el». Jag sväljde nubben, lagade mig en kaviarsmörgås och tittade efter ölet. Nu är faktum, att jag tycker ölet smakar bättre direkt ur buteljen. Den som varit ute på isbåtfärder eller gått på skidor en hel dag eller jagat några timmar, vet hur det smakar. Jag fick vara mig själv. Jag högg alltså en flaska, satte den för munnen och drack energiskt i långa vällustiga klunkar. Då jag tog flaskan från munnen, var det dödstyst i rummet och jag själv medelpunkten i en cirkel av gapande middagsgäster.

Jag såg mig även förvånad omkring.

Generalkonsuln log förbindligt, harskade sig och sade: — Hur står det till, herr redakter, har redakteren varit på festfrukost? Micket originellt, ha ha ha — ja, di artisterna! Men schmaker det inte ille att dricke ur den butelj?

Jag log ännu förbindligare och svarade: — Nää då, för då skulle jag inte dricka ur buteljen. Jag har ju generalkonsulns löfte att få vara mig själv. Hemma dricker jag alltid ur buteljen.

— Ha ha ha — micket originellt — dricker redakteren också den »nubbe» (citerat) ur den butelj?

— Var lugn för svenska folket, sade jag, nubben och bärsan och käket med, om det kniper, kalvstek och strömming och ostron och slarvsylta och näktergalstungor och glödhoppor och förlorade ägg — men man måste ha buteljer därefter.

— Ha ha ha, micket roligt, micket originellt.Ja, dom artisterna! Si jag schkall säge redakteren, vi brenumererer också på Strix och ferstår en god skämt.

Värdinnan kallade till bords. Generalkonsuln tog mig under armen och sade med en viss ängslan i rösten: — Sir, herr redakter — det att vare sig själv, det mente jag icke bokstavligen — — —

— Nå, hur menade generalkonsuln det?

— Tja — — att vare trevlik, att roe gästerne, att berätte spirituelle historier, att flirte med damerne — ja ja, inom gränser — ferstå mig, herr redakter, tja, att vare en så lustig korre, som herr redakter jo är! (Han tryckte min arm.)

— ja, men herr generalkonsul, just att dricka ur butelj är att vara sig själv! Det blir ju för resten mycket billigare, då man slipper hela glasuppsatsen. Ack, om alla ändå ville lära sig att helt enkelt sätta buteljen för — — —

— Herr redakter, ursäkte, men tänker herr redakter också dricke den champagne ur buteljen?

— Ja, naturligtvis! Med kännedom om herr generalkonsulns utmärkta viner, vore det att förspilla en njutning att inte — — —

— Beste herr redakter, jag ber er, för min schkull — drick inte den champagne ur den butelj — min hustru är så nerves! Och så, herr redakter, sjung en liten bordvise — och sedan får vi väl en liten historie, en gammel hederlig svensk bondhistorie vid kaffet — o, herr redakter, ni skulle gere oss en glädje — och var fullkomligt som hemme hos er själv!

*

Jag drack inte champagne ur butelj, men jag sjöng en eskimåisk kajakroddarsång och lyckades övertyga bordsällskapet, att den var en av de mest rörande baskiska folkvisor som någonsin klungit ut över Biskajaviken. Jag gick vid kaffet och slank in på Du Nord och träffade prissarna.

Jag glömde att säga, att man skrattade extatiskt åt min baskiska sång, tills jag upplyste att den var rörande.

Då tyckte jag mig märka två stora klara tårar i fru generalkonsulinnans ögon.

FJÄRDEN.

Badfisken hade kommit, och jag och Nyman seglade ut för att meta id. Jag ägde en ny Liljeholmsvarvssnäcka med rum för matsäcken, nubben och bärsan, metspön och härlig daggmask — matjorden i min trädgård på Ingarön var fet och full av liv. Vi seglade ut från Fagerholmskvarn med Ramon som mål. Fjärden såg lugn och trevlig ut med nordlig bris, varför jag inte revade utan stack ut med hela klutar.

Då vi veko om bryggan och nordan kom svepande från Saltsjöbadshållet, märkte vi att den var hårdare än vi trott, men med akterlig vind och ingen sjö vill man fara fort. Vi saxade och den lilla fina båten väste riktigt fram. Det darrade i grejorna. Nyman skötte båtshaken och höll ut focken. Jag satt till rors med hela storskotet ute och vi gingo med ångbåtsfart.

Snart voro vi vid Ramön. Vi togo in båtshaken och lade båten i lä under ett skär mellan Ramön och fastlandet, lämpade grejorna i land och började meta. Nu vet varje fiskare, att det går bäst att meta på vindsidan. Vi betade på ochslängde ut emot stormen och fingo fisk, id och mört och en och annan abborre. Det var bara att dra fisken i land. Snart låg den lilla vattenfyllda klippskrevan, dit vi kastade bytet, full med fisk. Vi hade väl fått hundra stycken, då det blev middagstid och tid att börja kryssa hem.

Jag kastade ut än en gång, oaktat stormen tagit till så att skummet sprutade över hällen. Flötet drogs ögonblickligen ned, och jag hämtade upp den största id jag någonsin sett, väl en halv meter lång. Men spöet gick av och iden hamnade vid mina fötter. Innan han hunnit ge sig i väg ut till havs igen, hade jag kastat mig över honom och borrat min kniv i hans hjärna.

Det var tid att segla hem, men blåsten hade tilltagit, sjön spottade skum, och det såg tämligen allvarsamt ut. Vi knallade oss ned till båten, och jag rullade in storseglet så mycket som möjligt. Focken kunde ej revas, och jag var för övrigt mycket grön i sporten. Emellertid blevo vi färdiga, stötte från land och började kryssa. Det hade blivit sjö men det gick ganska bra i början.

Plötsligt ser jag något svart komma norrifrån, en orkanby, som närmade sig med fruktansvärd fart. Jag höll upp emot den, men hade revat för mycket av storseglet. Det ven och smattrade i stagen, och skummet gjorde oss halvblinda. Snäckan vred sig långsamt och började visa bredsidan mot stormen, lade sig på sidan, och vattnet började sila in över styrbords reling.

Jag vrålade till Nyman: — Om du inte genast får ner storn, går det åt helsike för oss!Jag tycker om folk, som är lugnt i båtar och lyder rorsmannen. Jag vet mig aldrig ha sett ett segel åka ned med sådan fart. Jag såg bara ett par händer som sysslade med fallet i fem sekunder, gaffeln sjönk, och i nästa ögonblick styrde vi sydvart för vår lilla fock med samma fart som om vi skulle haft alltsammans uppe.

En bit norr om Stendörrens klockboj kunde jag lova upp i lä under Ramön.

Vi hade räddat våra liv, vilka vi höllo rätt styvt på. På en röd sandstrand drogo vi upp snäckan och läto stormen rasa ut över våra huvuden.

Den som har sett Ramön, måste erkänna, att den är ett paradis på jorden. Delad av en dalgång mellan två granithöjder erbjuder den nästan allt som en människa behöver utom läkare och apotekare Hararna skutta i klyftorna, orren flyger upp då man ruskar i snåren och en falkfamilj bor oåtkomlig på en klippavsats i nordväst. Och runt ön går fisken, abborrar och id. Jag såg en jättegädda gå i idstimmet med en jätteid tvärs i gapet.

Det blev kväll och stormen bedarrade, jag tog in mindre rev på storseglet och fann att jag varit idiot. För härlig bris kryssade vi i skymningen med pejling på ljusen i torpet på Ingaröns södra udde — och så mojnade det — ty det var högsommar och knappt vår Herre behärskar vindarna då.

Det kom moln norrifrån och mist, svag dito, och vi måste taga ned seglen, där vi på färdensöderut varit rädda för att den smäckra wiren inte skulle hålla, då vi länsade.

Centerbordet upp och årorna ut! — och under tystnad ro vi i den sommarbleka dyningen, blank och sövande och vacker, norrut. Vi passera Torskskrubban, där vi tjuvpilkat torsk, vi ro tätt under Johannisdals branta stentrappor. Skenet från den stora staden Stockholm, turiststaden med alla näringsställena i, ligger som en vaddremsa över en blå kallbrand (inte dålig bild) och påminner oss om vår dödlighet.

Vi komma hem mitt i natten, slänga ut draggen och förtöja snäckan vid den alggröna, trasiga, gungande bryggan och tåga stolta med vår fisk upp till den varma stugan, där ljus lysa och där människor väntat på oss med oro. Egentligen är det rätt tillfredsställande att ha människor så lierade med sig att de vänta en med oro.

Eller är man möjligen starkare utan.

Emellertid var detta en av de trevligare seglingar jag varit med på. Jag fick lära mig att en Liljeholmsvarvssnäcka gräver ner nosen för mycket i havssjö och duger således endast i skärgården, att man måste ha kamrater med sig, som ej äro rädda, och att id är en förbaskat dålig fisk, om man har filé eller köttfärs samtidigt i skafferiet.

I minnet ser jag gärna tillbaka på Ingaröfjärden, till och med då den spottar upp sig och vill verka hav med brottsjöar söderifrån. Vackrast är den sommarblå med mörkblå brisar och lata och mätta gäddor, som stå och lura i tångruskorna eller i vassarna.

EN NYÅRSAFTON I PARIS.

På min bokhylla hemma i Grisslehamn står en gammal trasig grekisk bok, några av Demosthenes tal, fransk upplaga, försedd med anteckningar i marginalerna av en man som förstod och kritiserade det han läste.

En del av bokens historia kan jag berätta.

Det var en nyårsafton i Paris för jämnt 10 år sedan. Jag hade sökt upp en vän, en finsk skulptör, som bodde i en av lyorna vid bulevard Arago 65. Jag tog honom på sängen och meddelade honom min avsikt att tillbringa dagen medelst härjande. Det var för resten en ruskig dag med regndusk och fuktig kyla — ty den parisiska vintern saknar vår vinters behag, den gnistrande kylan och smällarna i knuten.

Han var genast villig, och vi reste bort till hallarna för att titta på bönder och busar. Vi slogo oss ned vid ett bord på trottoaren och rekvirerade varor. På asfalten bredvid oss låg en gammal man med luckor litet varstans i kläderna och sko blott på ena foten. Den andra pryddes av en trasig galosch. Gubben sov.En poliskonstapel fick sikte på honom och ruskade honom omilt i tanke att han besvärade oss.

Jag högg gubben i hampan, reste honom upp och placerade honom vid vårt bord, i det jag förklarade för polisen, att han var i vårt sällskap. Konstapeln gapade på oss, ty vi voro verkligen rätt elegant klädda, och han begrep tydligen inte vårt sätt att välja umgänge.

Gubben var naturligtvis hungrig. Vi rekvirerade brödsoppa åt honom, proppade i honom en filé, satte en cigarr i hans tandlösa käft, läto hämta kaffe och cognac fine och började resonera. Han var snart inne i situationen och berättade om sig själv. Han levde på att skaffa droskor åt lantbor, som kommo med varor in till hallarna, hade omgivit sig med en vänkrets av kuskar och fick för varje kund en sou av kusken. Han bodde under en av broarna över Seine.

Han hade börjat sitt resonemang på argot och med en viss bushumor, men snart ändrade han ton, och då konjaken började verka, kom han in på ett slags underlig filosofi om sitt liv. Han utvecklade, varför han var den han var och var nöjd med sin tillvaro. Jag måste erkänna, att min logik ej räckte till att vederlägga honom. Han rökte, drack och konverserade som en man, vars erfarenhet kommit honom att sätta sig över sådana bagateller som livsöden.

Och plötsligen vände han sig till mig: — Tu es pictor? — Ita quidem, svarade jag något förvånad, och nu utspann sig ett samtal på latin,visserligen hackigt å båda sidor, men det var ändå latin. Så började han tala tyska.

Jag frågade och han svarade. Han var elsassare, student, hade varit präst, tjänstgjort i främlingslegionen, visade ett väldigt ärr efter en arabkula i halsen, hade varit på dekis jämnt lika många gånger som han haft ämbeten. Och alltid hade en kvinna varit orsaken.

Hur den gubben kunde tala om kvinnor! Men det hör kanske inte hit.

Vi voro i sällskap med honom i summa 14 timmar och jag ångrar det inte. Om någon går ned till hallarna och frågar efter gubben Houck, om han ännu är i livet, skall han heller inte ångra sin promenad.

Då vi äntligen skildes åt, drog han fram en bok ur rockfickan och sade: — Det här är den enda bok jag äger. Tag den som ett minne av gubben Houck!

Det var Demosthenes, och jag hoppas man erkänner att den har en historia, som inte alla böcker ha.

Så fyllde vi en droska med blommor och reste hem till min finske väns ateljé, där hans fru väntade och undrade om det stora Paris uppslukat oss.

SJÄLVMEDVETANDE.

Enligt antropologien, vilken i den form den studeras i skolorna är en styggelse, vaknar människans självmedvetande först då hon kallar sig själv jag, d. v. s. börjar tala i första personen singularis. Detta är naturligtvis ett psykologiskt misstag, ty då barnet, som kryper omkring på golvet, icke känner sig tillfredsställt med att sköterskan tar upp det och häller Mellins food i dess gap, utan river den välvilliga kvinnan i ögonen med vilddjurets avsikt att mörda och säger: — Nej! menar barnet naturligtvis så här: — Jag, gud vet vad ni ha döpt mig till, ty jag kan inte tala ert språk än, vill tillintetgöra denna Mellins-food-människa och vara mig själv. Jag är inte hungrig än och känner mig förfördelad över detta ingrepp i min tillvaro. Jag tycker bättre om denna skallra, och jag vill se den i vitögat, som vill beröva mig den. Jag hatar alla människor för resten. Jag kan inte tala. Därför måste jag vråla.

Jag kände detta självmedvetande så tidigt, att det förlorar sig i sagans dunkel. Fick jag någon gång dask, hycklade jag ett så intensivt lidande,att vederbörande snart började komma med sockerbitar och bakelser, och jag låg där slutligen som världens mest förorättade människa, vilken måste blidkas.

Det lyckades mig nästan alltid att avgå med segern. Detta gjorde, att jag, då självmedvetandet enligt antropologien redan varit vaket en längre tid, mindre än andra barn tålde ett ringaktande av min personlighet och min värdighet som medborgare i ett fritt land.

Jag lekte med handlandens barn. Det var i den goda tiden, då skogen ännu fanns kvar i Småland och kolbottnarna icke lågo så nära varandra som nu. Jag minns som ett vackert skådespel hur kolbönderna kommo i lång rad med sina ryssar och den vita snön blev stänkt med kolstybb och koldamm som på teckningar av modern halt, där man sprutar tusch över en rock för att den skall verka gråluddig eller gör en bakgrund med fixerspruta. Det var vackert att se de svarta karlarna sitta frampå ryssen och mana på sina lurviga små hästar och komma fram ur den vita skogen som ett långt böljande kolstreck.

På en brygga lässades kolen ned i järnvägsvagnarna. Där spilldes åtskilligt och vi barn lekte med de blanka svartglänsande bitarna och hjälpte smedens barn att bära hem avfallet i fickor och korgar. Stundom slogos vi med kolen.

En dag kastade handlandens pojke ett stycke kol på mig. Jag besvarade anfallet och gav honom med infernalisk skicklighet samma kolbit igen. Den träffade honom i pannan och han började tjuta,sprang hem och skvallrade. Jag misstänkte ej att han skvallrade, ty vi voro alla fina karaktärer och hatade åtminstone officiellt skvaller. Jag fortsatte att hjälpa smedens barn stjäla kol.

Plötsligt hör jag en brutal röst nå mitt sjuåriga öra och jag hejdade mig mitt i arbetet. Där vid järnvägsgrindarna, inom räckhåll åtminstone för en kolbit, stod handlanden. Han var en lång karl med röda polisonger och jag

fruktade honom.

— Hör du, din sorygg, du har slagit Efraim! sade han. Efraim stod bredvid med skadeglädje i sitt ansikte.

Jag hade aldrig förr hört skällsordet sorygg. Det gav mig en räcka idéassociationer — vår julgris som var arg i livstiden, och ett minne från min ännu tidigare ungdom, då jag höll på att bli tillintetgjord av en galt. Alltså var det ett fruktansvärt skällsord, ett hittills oanat och hyperraffinerat. Jag måste beundra handlandens fantasi, som i detta fall var min överlägsen.

Grinden skilde oss båda åt. Smedens barn kröpo under kolbryggan. Jag tog ett kolstycke i högra handen, rätade på mig med överklassarens självkänsla och sade:

— *Vem faen har druckit brorskål mä dej?!*

ty jag var så imponerad av det nya tillmälet, att jag endast kunde rädda min ära genom att reagera mot handlandens angrepp på min självaktning som medborgare och på en man, med vilken man måste föreslå en brorskål hövisk och avvakta hans medgivande att lägga bort titlar och dylikt kram.Handlanden blev blå i ansiktet och hans polisonger lyste som förklarade. Men i samma ögonblick han svingade sig över grinden för att inhämta den vanvördige, ägde han ett stycke kol mitt i ansiktet, som för en stund berövade honom synen.

Jag sprang för livet utåt banan ett stycke, stannade och såg, huru handlanden med ivriga steg avlägsnade sig mot sitt hem, under det hans son stannade kvar vid grinden, görande s. k. bonnabläng, och räckte lång näsa åt mig.

Jag fann fältet fritt, återvände, och inom kort voro handlandens son och jag inbegripna i det mest intensiva slagsmål, läsaren med sin klena fantasi kan tänka sig. Jag segrade, målade ynglingen till neger med kol och försvann i skogen.

Jag dröjde med att komma hem, tills hungern slet i mina inälvor. Men när skymningen bredde sig över pitpropsämnena, resignerade jag och larvade mot ljusen i stationshuset.

Jag förbigår uppgörelsen, ty en relation av den skulle möjligen missförstås, isynnerhet som jag nyss talat om självmedvetande och individualitet. Jag var förorättad, jag blev misskänd som medborgare i ett fritt samhälle, jag kände mina rättigheter som människa trampade under fötterna.

Och jag somnade på en kudde, fuktig av tårar, med en from önskan efter hand drunknande i sömnvågorna: — Bara jag får tag i Efraim! Bara jag blir stor, så jag kan klå Lundgren!

Snart ha trettio år gått sedan den där tiden. Mitt hat mot Efraim har övergått till beundran,ty Efraim är provryttare, Lundgren är död och har psalmvers på sitt kors. Det enda som är sig likt är mitt självmedvetande, och detta börjar om möjligt alltmer närma sig det nyfödda barnets. Jag börjar upphöra att förstå människornas språk.

VÅR IGEN.

Åter får jag draga på sjöfågelskytte i den sakta ljusnande vårnatten. Det metallglänsande havet höjer och sänker sig i sakta dyningar med blanka strimmor mellan mörkblå brisar. Åter får jag höra det dova dunket mot ekans sidor och bruset om fören under den hastiga rodden. Stränder och kobbar stå skarpa som klippta ur svart papper. Den stilla dragande vinden känns full av stärkande och angenäm kyla, och jag dricker den törstig, som om jag icke fått dricka på ett halvt år.

På akterlådan ligga de nyputsade trävettarna, en guding och två ådor samt min vackra skrak.

I klyftorna på Måsskärets nordsida ligger vårsnön hård och lämplig till skårar. Jag förankrar mina fåglar, drar upp min båt och sitter snart färdig med min blanka hammerless.

Och alldeles som om en osynlig makt spelade på något instrument, ur vilket färger klinga fram i ständigt

crescendo, ljusnar morgonen. En mås blänker till i dunklet högt uppe över mig och skriker. Nu börjas det snart.Ett par tunga ejdrar flyga förbi långt ute, som om något skulle dra fram dem med en tråd. Känner du igen den flykten, du som tycker om att sitta så där som jag nu? Och känner du inte något förbaskat storartat just då du ser de första ejdrarna för året? jag skall inte försöka översätta den känslan för dig, ty kanske tala vi inte fullständigt samma språk, men jag känner det ögonblicket för varje år allt mer och mer som en viktig händelse i mitt liv, en epok i historien, mot vilken stora sjöslag äro betydelselösa.

Knipornas vin är vackert, en loms sidenrassel och en kräks vingsus äro vackra, men ejderns målmedvetna tunga glidande flykt som mot ett oundvikligt och nödvändigt något är storartad.

En skrak kommer långt norrifrån, gör en sväng förbi vettarna och hastar vidare.

Nu sköt jag en lom. Det blev den första och enda fågeln den morgonen. Som en kappsäck slår han i berget och jag gläder mig åt att kunna hålla något så när rätt trots ringa övning sedan ett år.

Solen är uppe och alfåglarna sjunga. Jag behöver kanske inte påpeka, att den sången är styvare än någon skalds vårdikt. Har du hört tusen alfåglar sjunga på en gång? Det är skäl att försöka få höra detta. Kom bara inte hit! Köp dig själv en egendom vid havet, ty jag tänker inte härbärgera vem som helst.

Solen lyser och värmer upp mina klippor. Alorna lyfta och slå ned. En spov för väsen i luften.Vad har han här ute att göra? Men välkommen i alla fall!

Med solen brännande min vadmalsrygg tar jag upp vettarna och ror hemåt. Än återstå många härliga mornar.

LÄSARE.

Jag har aldrig tyckt om läsare. Jag vill inte säga, att jag tyckt om de högkyrkliga heller, ty de innehålla alltid för litet fantasi. S. k. fritänkare, d. v. s. de som säga sig vara det, har jag icke heller gillat, då de uppträtt utan underlag av kunskaper, vilket är det vanligaste. Sådana människor äro oftast de mest vidskepliga och de största lögnarna. Kanske tycker jag mest om läsarna. Jag har en gång, då jag var 17 år, hållit på att bli kär i en ung frälsningskvinna, från vilken under hennes extas utstrålade en sådan lycka, att jag ville kyssa henne. Det var i Norrköping, då frälsningsarmén först kom hit till landet.

Jag var en ung och glad student och bodde långt nere i Småland i en socken, där det fanns två studenter till. Vi voro överklass, gingo med bambukäppar och rökte cigarrer för pengar, som vi avlistat våra fäder. Visserligen fanns i handelsboden endast 6-öres, men de rykte förfärligt och det var huvudsaken. Om söndagarna gingo vi tillsammans i kyrkan för att få träffa flickorna efteråt — ty i varje socken finns flickor.Jag kommer ihåg, att jag höll på med att skriva latinsk vers. Detta faktum räddade mig från extravaganser, gjorde mig tankspridd, emedan jag alltid gick och funderade över vissa ords stavelsekvantitet, och kom mig att betrakta den så kallade kärleken som något, som jag måste ägna mig åt för att mina kamrater icke skulle anse mig förläst.

Det fanns en flicka därnere, som jag var kär i. Hon var dotter till en musiksergeant vid något regemente i Småland, och vi älskade varandra.

Hon är gift nu och är korpulent och har åtminstone 8 barn. Men det hindrar inte, att hon var den stiligaste flicka jag sett — ty hon var verkligen vacker. Jag går så långt, att jag aldrig har sett en så vacker flicka. Vi funno varandra en midsommarnatt, då vi sutto i en hage med en kanna körsbär som anledning — och jag fann hennes hand under en kokett kappa, som var köpt i — låt mig säga Vetlanda. Jag höll kvar den handen — — — sådana här tankstreck säga ju mer än ord i litteraturen.

Nå — vi träffades hela sommaren, och vår unga amour utvecklades. Mina kamrater fingo sina amourer, och allt påminde om Eden.

En dag fingo vi höra, att en bönestund skulle gå av stapeln i närmaste by. Vad var naturligare än att vi gingo dit? Vi traskade i väg i den ljusa sommaraftonen och kommo till ort och ställe. Ur ett torp ljöd sång.

Vi trädde in i församlingen. Luften kunde skäras med kniv därinne, och en svartskäggig man med brinnande ögon höll just på att skrämma livetur ett femtiotal kvinnor. Han tystnade vid vårt inträde, gav oss en ormblick, knäppte hop händerna och bad om församlingens förbön för de nyanlända. Han hade iakttagit oss en längre tid och funnit, att vi ej tillhörde egendomsfolket. Vi voro förtappade, fallna — lärdomen hade vi av djävulen, och det var djävulens bambukäppar vi slogo i sanden med, och djävulens cigarrer vi rökte.

— Och låtom oss, denna lilla hop av sanna kristna, söka driva ut lögnen ur dessa halvvuxna gossar! Bed, bed, alla som haven tron!

Han lutade ned ansiktet i händerna och började bedja med sjungande falsett.

Då flög något i mig, och jag viskade till mina kamrater: nu ta vi upp: — Vår gud är oss en väldig borg!

— — — och ögonblickligen började vi med den. Karlen vid bordet tystnade, ty alla i stugan reste sig och sjöngo med. Den nedärvda lutherdomen hade gripit dem, och vi sjöngo tillsammans psalmen ut. Kolportören stod handfallen, och jag inbillade mig se, att han sjöng med ibland.

Äntligen var psalmen slut. Kolportörens ansikte förvreds, hans ögon sprutade ondska mot oss, och han skrek:

— Hädare, hädare!!! Hädare!!!

Kanske hade han inte så orätt, ty vi voro barn, men en gammal bonde reste sig längst borta i stugan och ropade: — Det duger väl åt en sån där matfriare som Johansson! Herrarna sjöng bra!

Men borta i ett hörn upptäckte jag min älskade, musiksergeantens dotter. Hennes ögonhängde vid kolportör Johansson, och hon skrek, under det tårarna flöto nedför kinderna: — Hädare, hädare!

Man gick ut på gården. Andaktsövningen var slut. Jag kände, att våra vita mössor stodo vita mot björkarnas dunkel, och att vi borde försvinna. På andra sidan gärdesgården gick gångstigen slingrande mot en mosse med ängsull och vide. Tvärs över mossen gick en å med kräftor, där jag tillbragt många lyckliga nätter. Jag gick ensam stigen framåt och hade hunnit till spången, då jag hörde bakom mig: — Albert! Albert!

Jag vände mig om. Där sprang musiksergeantens dotter. Jag stannade.

— Ta adjö av mej — ä du ond på mej?

— Är du kär i Johansson nu?

— Ja — men jag älskar dej!

— Adjö då! sade jag med en gest, den jag sökte göra så tragisk som möjligt.

— Gå inte ifrån mej — gå inte — gå inte!

Jag hörde hur hon sprang över spången efter mig — men plötsligt hörde jag Johansson, som inte besvärat sig med att gå över gärdesgården.

— Gå inte med — du går rakt in i helvetet!

Jag hörde fötter, som sprungo bort. Det var det sista minnet av musiksergeantens dotter.

EN TULLHATARE.

Gudarna hade välsignat vår kust. En rysk ångare med vetelast hade stött på under tjocka en halv mil söderut, och vi hade bärgat ett par dussin säckar. Gubben Östergrens ansikte sken i glad väntan, ty snart skulle det bli auktion i tullen och hans brödstänger i taket hänga fulla med rara, vita kakor. Åtta säckar hade han och hans gumma hittat i strandbränningarna, och saltvattnet hade inte trängt in halvannan tum. Av det våta degiga mjölet, vilket som en kapsel omslöt det torra, skulle bli härligt knäckebröd, ty intet fick förfaras.

Vi hade förtöjt båtarna i skymningen och stodo på Östergrens brygga, då tulljakten i detsamma stack fram

utanför Köpmanholmen.

— Tvi tusan, sade Östergren, nu ska den där hit och snoka också!

— Vad har Östergren emot uppsyningsmannen? frågade jag. Det är ju en hedersman.

— Det är inte honom jag menar. Strömquist är en hygglig karl. Nej, men när jag får se något, som hör till tullverket, så riktigt äcklar det mej.Vad skulle inte den här platsen vara, om inte tullen funnes! Varenda en i byn skulle vara rik, för då skulle en kunna ta vara på sitt. Nej, tullen är ett otyg! Behöver en inte gå och vara rädd, som om en hade stulit, om en har tagit hem något från Ålandssidan, fast en har betalt varan ordentligt! Är det reson i det? Jag bara frågar? Nu går vi in till mej och få en kask.

Snart brann det under Östergrens kaffepanna. Han lade in en väldig laddning Hellgrens matsnus och började tala om gamla tider.

— Nej, förr i världen var det andra doningar. Varenda dag låg det Ålandsskutor i hamnen med ägg och smör och hare och fågel, och nu drar dom sej för att komma hit.

— Ja, men fanns det inte tull då också?

— Tull! Visst fanns det tull, men det var mycket hyggligare folk i tullverket på den tiden. Titta på de här vaktmästarna vi ha nu! Kommer dom inte med sina långa snushorn och snokar och vänder på allting, och läsare ä di, förstås! jo, läsare, det är ett fint folkslag.

Östergren spottade föraktfullt.

— Ja, men de göra sin skyldighet.

— Skyldighet! Småaktighet och läseri följs åt, och det är deras skyldighet att låta mej ha mitt i fred och tro mej på mitt ord, när jag säger, att jag inte har ett dugg med mej, som kan förtullas. Det är just vad det är. Kom inte och tala med mej om tullverkets skyldigheter, jag som har haft med vaktmästare att göra i över femtio år! Jag känner byket, jag! Nej, förr i världen fanns detvaktmästare! Gubben Eliasson, för exempel! När han fick se någon brännvinskagge ombord, så sa han alltid: — Kasta en rock eller något över den där, så jag slipper se fulingen! sa han. Det var den hyggligaste vaktmästare, som tullen någonsin har haft.

Det var på den tiden jag seglade med Ålandsposten, på patron Ekströms tid. Se, patron Ekström hade varit länsman, men så blev det något krångel och han fick ta avsked, för han smugglade, och så slog han sig ned här på allvar och blev grosshandlare och tjänade pengar som gräs. Det var en riktigt fin och gemen karl, och fet var han som en tunna, för det lönade sig mycket bättre att smuggla, sen han tagit avsked från länsmansyrket. En gång hade han köpt en haverist på Åland och jag skulle segla hem en last smörtinor åt honom. Men i varannan tina fanns det brännvin, och gamla tullförvaltarn hade fått reda på det där på skvallervägen, och tulljakten låg en hel vecka och kryssade utanför Signildsskär, så jag började bli riktigt orolig att jag inte skulle kunna klara hem lasten ordentligt åt gubben Ekström. Men så blev det en storm, så jakten fick gå in under Ekerön, och på natten stack jag ut. På morgonen låg allt brännvinet i Ekströmens magasin, och jag fick hundra riksdaler och tullförvaltarn fick näsan så lång, så han skämdes för folk långa tider efteråt.

Efter gubben Eliasson kom det en ung vaktmästare, som skulle göra sig till, förstås, för att ställa sig in hos tullförvaltarn. En gång hade jaglotsat en rysse med råglast, en stor hejare, som fick lägga sig utanför Loskäret, för han kunde inte gå in i hamnen. När vaktmästarn kom ut till oss gillrade jag opp fallrepet, så att just som den där unge var mitt uppe på sidan, barkade han i sjön och blev halv med vatten innan kamraten fick upp honom, för han kunde inte simma. Nej, blötas ska di och vridas ur och blötas igen. Det är rätt åt byket! Men den vaktmästarn tålde mej inte efteråt, utan var småkitslig och onoslig, och var gång vi kom hem med postjakten vände han upp och ned på allt i kojerna och hade nog velat visitera mig också om han vågat. Aldrig glömmer jag, när jag tog hem julbrännvin en gång. Vaktmästarn begrep, förstås, att jag hade en brännvinskutting med den resan, för det var sista resan före jul. I vanliga fall mötte de oss aldrig ute på sjön utan kom ombord i hamnen och snokade, men den gången lågo de och kryssade utanför och skulle se efter, förstås, att inte någon båt var ute och hämtade

varor hos oss innan vi skulle in i hamnen. Jag hade sagt till bror min, att han skulle passa oss med skötekan utanför Storkubben i skymningen, men som tur var fick jag se tullbåten och ändrade kurs, och bror min begrep, att det var flugor i kålen och rodde hem. Vi kom för akterlig vind och seglade om vaktmästarn mellan Loskär och Köpmanholmen, och under tiden slog jag en ända om brännvinskuttingen, och Matts Pers Jan, som var med mig, stod färdig på backen för att låta kuttingen följa med när ankaret skulle gå, för jag hade gjort faständan en bit upp på ankarkättingen. Och just som jag fått ner klyvarn och skrek: — Lägg å! och ankare och kutting gick till botten i posthamnen, svängde tullbåten in efter oss och vaktmästarn hoppade ombord.

— Nu bjuder du väl på en god sup, sade han och såg ful ut och grinade illmarigt, för han trodde att han hade mitt julbrännvin som i en ask.

— Har inte tusan något brännvin, sade jag. Det är inte sådana tider.

Men han bara grinade och började snoka igenom jakten från för till akter, som om han hade letat efter en knappnål. Till slut svor han till och sa: — Östergren är en skojare! sa han. Nog vet jag att du inte är utan starkt till julen.

— Kom hem i morgon bitti, så får du en dragnagel, när jag fått tappa ur sjöstövlarna, sade jag, för där har jag brännvinet. Men han trodde mig inte mer än jämnt, för när jag kom ner till jakten med ekan på natten, låg inte den fulingen bakom magasinet och väntade på mig!

— Vad gör du här mitt i natten? frågade han.

— Jag har glömt bössan, och den ligger och rostar om jag inte tar hem den, svarade jag.

— En skojare är du, det är vad du är, sade han, och jag fick inte hem mitt brännvin förrän natten till juldagen, för då var han i ottan, det visste jag.

Men roligast var det när jag smugglade hem griskultingen, jag hade köpt honom på Ekerön för tre mark, så billiga var de på den tiden.Vi hade fått en ny postjakt, som vi kallade Snabben, för hon seglade bidevind så bra, När andra hade alla rev inne, behövde vi inte ta ner en klut, så styv var hon med sin tackjärnsballast. Jesses, vad vi seglade! Ibland låg hon över, så lanternbrädena tog vattnet och pojkarna roade sig med att springa oppför masten en bit. Nå, det hör inte hit, men trevligt var det. Ja, grisen, ja! När vi korn utanför Loskäret, länsade jag min stora matsäckskorg och stuvade in grisen där, för matsäckskorgarna brydde vaktmästarn sig inte om att snoka i. Men orolig var jag att grisen inte skulle hålla sej tyst, medan de voro nere hos oss. Svåger min, Janson, som var med på jakten, var en spefågel och ställde alltid till rackartyg, när han kom åt. Nå, vaktmästarn kom ned och rörde om i grejorna och hittade ingenting förstås och skulle gå i land. Men just som de kommit opp på däck och jag var lugn igen, ropade Janson: — Kom ner igen och ta en sup, den som vill ha!

De kommo ner förstås, och Janson plockade fram buteljen och glas och drog fram min matsäckskorg med grisen i och ställde opp trakteringen på den och sa: — Inte har ni vä! brådare, än att ni kan slå er ner och prata ett slag.

Jag kunde ju inte göra en min, men jag svor på att Janson skulle ha igen'et vid ett tillfälle. Där satt di och pratade och Janson flatgrinade mej mitt opp i ansiktet och drog på med sina lögnhistorier, och det blev både en och två och tre supar. Men det var precis, som om grisen skulle ha känt något ansvar, för han låg, som omhan hade varit slaktad, fast Janson sparkade till korgen gång på gång med flit. Jag har alltid tyckt om en sup, men den gången smakade han mig inte. Jag var svett över hela kroppen, och när vaktmästarna äntligen gick sin väg, ville jag slå svåger min, så svåger min han var — så arg var jag.

När Janson såg, att jag var arg, sprang han uppför trappan och skrek efter vaktmästarna:

— Jag glömde bjuda på kaffe, så hade vi fått en kask! Kom tillbaks! Det skall vara i ordning på momangen!

Men jag fick tag i livremmen på honom och suttade honom i durken och sa, att jag skulle tappa laken ur honom, om han kom med mera dumheter. Du förstår dig väl på raljeri, sa han. Som om det skulle ha varit raljeri.

Dagen därpå stod gumman min och pratade med vaktmästar Sjögrens käring, men så sa hon:

— Nej, jag får lov gå hem och ge grisen!

— Har du gris, du? sa Sjögrenskan. Det har ingen vetat av. Var har ni köpt den?

— Inte vet jag var Östergren har köpt den, sade gumman och började bli förlägen. Och på kvällen kom alla fruntimmerna i byn och skulle se på grisen, och vaktmästarna med sina långa näsor kom också. Di begrep schäsen, förstås, och skämdes för att de låtit lura sej. Janson kunde inte heller hålla babblan utan hela grisaffärden kom fram till tullförvaltare Unonius, den hedersgubben, så småningom. Han hade varit i Amerika, så han begrep sej på litet av varje och förstod,att ingen kunde komma någon vart med mej, när det gällde att klara sej i fråga om tullen. Det var en gammal bra och gemen gubbe, och man fick vara likasom litet fri av sej för honom.

Han sade ingenting åt mej förrän långt efter det vi slaktat grisen. Jag stod en kväll nere vid sjöbodarna och grejade med noten, då gubben kom fram och slog sej i språk med mej. Först talade vi om väder och vind, men så sa han:

— Hör nu Östergren, vet han vad det kostar att begå mord på rysk undersåte?

— Vad menar herr tullförvaltarn? frågade jag och ställde mej from som en läsarpräst.

— Åjo, gör sej inte till, Östergren! Den där grisen var väl i alla fall rysk undersåte, och en sådan åtnjuter samma skydd hos oss som vi i Ryssland.

— Ja, men di får skylla sig själva, när di kommer över utan pass, svarade jag.

— Jo, Östergren är en fin fisk! Men vi ska ha ett öga på Östergren, sade han och gick sin väg.

— Hör nu tullförvaltarn! Herr tullförvaltarn! ropade jag, då han hunnit en bit.

— Nå, vad är det om?

— Jo, jag ville bara säja det, att nu är grisen lika svensk som både jag och tullförvaltarn, för nu är han uppäten. Det skulle vara liksom en förmildrande omständighet, ifall tullförvaltarn gör sak av'et.

HEMSÖKELSE.

Vi ha fått främmande, fyra fem stycken, och jag förbannar kommunikationerna och min feghet att inte be inkräktarna dra för tusan. Jag visar en leende min, jag trycker deras händer och säger: — Nå, det var då förståndigt av er att komma hit! Mycket välkomna!

Det är en skald och en målare och deras fruar plus en ogift skald. Jag kan dem alla utantill och de kunna icke tala om något nytt för mig. Whisky kommer fram och portvin åt damerna, men en av dem vill ha konjak. Hon får konjak. Cigarrettröken börjar virvla i rummet och skvallret är i gång. Skalderna skälla på de andra skalderna i landet och målaren på de andra målarna och fruarna nagelfara de andra skaldernas och målarnas fruars moral.

En av skaldernas fruar sitter bredvid mig i soffan och briljerar med sin byst. Den är för övrigt storartad och jag senterar den, men tänker att det vore naturligare, om hon ville briljera med den bara för sin man. Men han dricker whisky i djupa klunkar och observerar icke sin fru.

Plötsligt vill jag verka djupsinnig och säger: — Det finns ingen moral — åtminstone inte annat än individuell.

Frun med bysten: — Vad menar ni med det?

Jag: — Jo, jag har inte samma moral som ni.

Frun med bysten: — Det hoppas jag för er egen skull att ni har.

Jag (flirtande): — Vad menar ni med det?

Hon ger mig ett prövande ögonkast, skrattar uppe i falsetten och tömmer sitt konjaksglas. Hon briljerar ännu mera med bysten och drar tillbaka armbågarna.

Jag säger grovt: — Ansträng er inte för min skull.

Ertappad svarar hon: — Vad menar ni med det?

Jag smickrar: — Ni är tillräckligt intelligent att förstå vad jag menade.

Hon släpper tråden och slukar betet.

— Jag trodde att ni ansåg alla kvinnor dumma!

— Förlåt, men jag sade: tillräckligt intelligent att förstå vad jag menade, och det är en betydlig inskränkning, ty jag menade alls ingenting svårbegripligt.

— Ni är oartig! Skulle jag inte kunna förstå annat än de't som är lättbegripligt?

Jag (ljugande): — Jag anser er för en av de intelligentaste kvinnor jag träffat! Är ni nöjd nu?

Hon ser tillfredsställd ut, ty vi äro nu inne på flirtens område. Hon fortsätter: — Vilka äro deandra intelligenta kvinnorna ni träffat? Ä säg det! Hon koketterar ivrigt.

Jag: — Egentligen bara en: Ellen Key.

Hon (smickrad): — Ja, men det är väl skillnad ändå mellan Ellen och mig!

Jag: — Ja, förlåt mig, den skillnaden att ni är ung. (Jag hugger till grovt): Ni är farlig, ni!

Hon (kråmar sig som en katt): — Hur så då? Ä säg!

Jag (med dystert allvar och vändande ögonen ut och in): — Jag säger bara: Ni är farlig!

Jag får en fråga tvärs över bordet och vårt samtal avbrytes. Man håller just på att ta livet av en skald och vädjar till mig om han inte just den kvällen, just då man reste sig från bordet, hade låtsat flytta undan fru Bauers stol och lutat sig fram bakom henne och kysst henne på ryggen. Figge hade sett det och fru Luchs med, och hans fru hade rest hem genast efter kaffet.

Å herre gud!

Detta är kulturens förbannelse.

Men allt har en ända, och efter några timmar får jag vara i fred. Jag hoppas att jag genom dessa uttryck av leda tydligt har uttryckt min ståndpunkt visavi besök. Utom av de välkomna, förstås!

*

Två dagar efter denna hemsökelse möter jag min kamrat Leo på Drottninggatan.

— Hej!

— Hej!— Har du hört historien om dig? Jag fick höra den av Prisse Braun och han har fått den av sin fru, vilken har den från den det rör, den charmanta fru Linné, som var hemma hos er på supé häromdagen. Du och hon hade suttit i soffan, och medan de andra stojade på andra sidan bordet hade du passat på att göra henne en glödande kärleksförklaring. Jojo!

O, kärlek, jords oeh himmels under du salighetens andedräkt, gudomlighetens friska fläkt i livets kvalmuppfyllda stunder!